

ОПШТИНА ОЦАЦИ

СТРАТЕГИЈА

ЛОКАЛНОГ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ ОЦАЦИ

ЗА ПЕРИОД 2010-2015. године

Припремљена у оквиру пројекта
Сталне конференције градова и општина
«Локална агенда 21 – Прекограничном сарадњом до одрживе заједнице»
и ажурирана
у сарадњи са Ресурсним центром за развој АЛФА
и уз подршку Покрајинског секретаријата
за локалну самоуправу и међуопштинску сарадњу

Оџаци, септембар 2010. године

САДРЖАЈ

УВОДНА РЕЧ ПРЕДСЕДНИКА ОПШТИНЕ	4
ВИЗИЈА СТРАТЕГИЈЕ	6
ПРОФИЛ ОПШТИНЕ ОЦАЦИ	7
1. Територијални положај.....	7
2. Природне карактеристике општине Оцаци.....	7
2.1. Геоморфологија.....	7
2.2. Геолошке особине.....	7
2.3. Педолошке карактеристике.....	7
2.4. Климатске особине.....	8
2.5. Флора, Фауна и природа.....	8
2.6. Природни ресурси.....	8
3. Становништво.....	9
3.1. Структура становништва.....	9
3.2. Изграђена средина.....	9
4. Природно географски и створени утицаји на животну средину.....	10
5. Економски показатељи.....	10
6. Животна средина.....	11
6.1. Квалитет животне средине и ниво свести о животној средини.....	11
7. Организација и институције.....	11
7.1. Одлучивање и демократија.....	11
8. Сарадња са окружењем.....	12
9. Однос локалних власти и економских субјеката.....	13
10. Запошљавање.....	13
11. Мањине и угрожене друштвене групе.....	14
ПРИКАЗ И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА	15
Економски развој	15
Анализа постојећег стања.....	15
Пољопривреда.....	15
Индустрија.....	18
Трговина, угоститељство, занатство и друге услуге.....	18
Туризам.....	19
Анализа природних ресурса.....	20
Природни ресурси.....	20
Привредни ресурси.....	21
Анализа капацитета.....	22
Генерална проблематика.....	23
Друштвени развој	25
Приказ постојећег стања.....	25
Образовање.....	25
Култура.....	26
Спорт.....	27
Брига о младима.....	27
Информисање.....	28
Удружења грађана.....	28
Реформа локалне самоуправе.....	28
Сарадња са суседним општинама, регионална и међународна сарадња.....	30
Генерална проблематика.....	31
Образовање.....	31
Култура.....	31
Спорт.....	31
Брига о младима.....	32
Информисање.....	32
Удружења грађана.....	33
Локална самоуправа.....	33
Сарадња са суседним општинама, регионална и међународна сарадња.....	33
Инфраструктура	34
Анализа постојећег стања.....	34

Саобраћајна инфраструктура.....	34
Паркинзи и тротоари.....	35
Водопривредна инфраструктура.....	36
Снабдевање водом.....	37
Одвођење отпадних вода.....	37
Одвођење атмосферских вода.....	38
Енергетска инфраструктура.....	38
Јавне зелене површине.....	39
Објекти за погребне услуге и гробља.....	39
Анализа капацитета.....	40
Генерална проблематика.....	40
Просторно планирање	42
Анализа постојећег стања.....	42
Анализа капацитета.....	43
Генерална проблематика.....	44
Социјална и здравствена заштита	45
Анализа постојећег стања.....	45
Деца и омладина.....	46
Особе са инвалидитетом.....	48
Стара лица.....	49
Категорија – Роми.....	51
Анализа капацитета.....	51
Генерална проблематика.....	52
Здравствена заштита	53
Демографски подаци.....	53
Анализа капацитета.....	56
Заштита животне средине	57
Анализа постојећег стања.....	57
Чврсти комунални отпад.....	57
Квалитет земљишта.....	59
Квалитет ваздуха.....	61
Комунална бука и вибрације.....	63
Заштићена природна добра.....	63
Сузбијање алергених биљака.....	64
Азил за псе луталице.....	64
Сточна гробља.....	64
Едукација и информисање.....	65
Анализа ресурса.....	65
Анализа капацитета.....	66
Генерална проблематика.....	67
СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ	69
Економски развој.....	69
Друштвени развој.....	72
Инфраструктура.....	76
Просторно планирање.....	81
Социјална заштита.....	83
Заштита животне средине.....	86
Аранжмани за инплементацију стратегије	92
Праћење и оцена успешности	93
План комуникације – представљање у јавности	94
Закључак	94
Анекс 1. Учесници у процесу израде	
Анекс 2. Методологија израде стратегије	
Анекс 3. Матрице SWOT анализе	
Анекс 4. Подручја предвиђена за заштиту	
Анекс 5. Скраћенице у документу	

УВОДНА РЕЧ ПРЕДСЕДНИКА ОПШТИНЕ

Поштовани суграђани,

Израда овог документа почела је још током 2007. Године, када је дана 23.07.2007 године потписан је Меморандум о сарадњи између општине Оџаци и Сталне конференције градова и општина за спровођење пројекта „Локална агенда 21-Прекограничном сарадњом до одрживе заједнице“, сагласно Уговору о финансијској подршци потписаном између СКГО и европске Агенције за реконструкцију (уговор број 05ser03/03/004) 29.јуна 2007. године.

На основу потписаног Меморандума Општинско веће општине Оџаци је својим Решењем број 06.46/07-III од 10.09.2007. формирало општински Форум као радно тело са задатком израде Стратегије локалног одрживог развоја општине Оџаци за период 2010-2015. Тада је креирана основа документа и прикупљени су подаци закључно са 2007. годином.

С обзиром да документ до данашњег дана није био усвојен формирана је Радна група кроз пројекат који је припремљен у партнерству са Ресурсним центром за развој АЛФА, а финансијски је подржан од стране Покрајинског секретаријата за локалну самоуправу и међуопштинску сарадњу. Ново формирана Радна група је допунила податке, освежила недостајућим информацијама за период 2009/2010. године, тако да је овај документ сада целовит и спреман за усвајање и свакако за имплементацију.

Задатак локалне самоуправе је да обезбеди бољи квалитет живота грађана општине Оџаци и осигура могућност даљег развоја за будуће генерације.

Определили смо се да општину Оџаци развијамо на принципима одрживог развоја кроз:

- ефикасно и ефективно управљање
- развијање партиципативне демократије
- преузимање одговорности за заштиту, очување и обезбеђивање једнаког приступа заједничким природним добрима
- рационално управљање ресурсима којим се обезбеђује одржива производња и потрошња
- стварање повољних економских услова и могућности запошљавања у складу са захтевима за очување животне средине
- урбанистичко планирање којим се иде у сусрет обезбеђењу друштвених, економских и еколошких стандарда
- промовисање одрживих образаца живота, здравља и добробити грађана уз њихово укључивање у све процесе у заједници

Определили смо се да Стратегијом одрживог развоја обухватимо шест области стратешког планирања:

- економски развој и запошљавање
- друштвени развој
- просторно планирање
- инфраструктуру
- социјалну и здравствену заштиту
- заштиту животне средине

За сваку област стратешког планирања су утврђени стратешки циљеви који су једнаки по значају и осликавају најважније потребе наше заједнице. Један од најважнијих циљева је економски развој и запошљавање. Снажнија економија значиће и веће приходе, а то омогућава брже спровођење осталих стратешких циљева.

Овом Стратегијом се дефинишу смернице за будућност локалне заједнице, а свеобухватна, координисана и правремена имплементација ове стратегије биће приоритет свих нас. Израда акционих планова за реализацију стратегије је сталан процес, а у оквиру овог документа је Акциони план за 2011. годину. У плану нам је да АП креирамо за сваку годину и да сходно томе имплементирамо Стратегију и пратимо промене које се на локалном нивоу дешавају, надамо се у позитивном смеру.

Стратегија је отворен документ, може да трпи измене у складу са променама у окружењу и у складу са остваривањем појединих циљева. Стратегија може бити ревидирана јер ће се процењивати успешност њене реализације и усклађеност буџета и акција са циљевима стратегије.

Сматрамо да је стратегија реална, применљива у пракси и потпуно остварива. Одређени су приоритети за све области стратешког планирања а акциони планови ће дефинисати начин, рокове, одговорне појединце и институције као и потребна финансијска средства.

Захвалност за израду ове Стратегије дугујемо:

- Европској агенцији за реконструкцију
- Сталној конференцији градова и општина
- Покрајинском секретаријату за локалну самоуправу и међуопштинску сарадњу
- Ресурсном центру за развој АЛФА
- Запосленима у локалној самоуправи, установама и јавним предузећима
- Удружењима грађана
- Привредним субјектима
- Локалним медијима
- Ученицима основних и средњих школа који су учествовали у формулисању Визије и Лого-а општине

Спровођењем ове стратегије омогућићемо будућим поколењима квалитетнији живот у савременој, привредно напредној, мултиетничкој и мултикултуралној општини очуване животне средине.

ОДРЖИВИ РАЗВОЈ ЈЕ РАЗВОЈ КОЈИМ СЕ ИСПУЊАВАЈУ ПОТРЕБЕ САДАШЊОСТИ, БЕЗ УСКРАЋИВАЊА МОГУЋНОСТИ ЗА БУДУЋЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ ДА ЗАДОВОЉЕ СВОЈЕ СОПСТВЕНЕ ПОТРЕБЕ.

**Председник општине
Предраг Цветановић**

ВИЗИЈА СТРАТЕГИЈЕ

Наша општина је економски јака, стабилна и просперитетна, пружа једнаке шансе свима.

Смештена на Дунаву, родна и радна, у њој остају наша деца да би паметно и одмерено, еколошки савесно искористила плодну земљу, добру инфраструктуру, лепоту мултикултуралног шаренила.

Вода нам је бистра, путеви су прави, а звона са наших цркава далеко се чују.

Подржавамо рационално коришћење свих ресурса и поштујемо сопствене различитости.

Образовањем и оптимизмом у обнову

Џокер за будућност

Амбициозно и афирмативно у акцију

Цивилизовано до циља

Истрајно у иновације и инвестиције

ОЦАЦИ МОЈА ЛУКА

ЛОГО СТРАТЕГИЈЕ

ПРОФИЛ ОПШТИНЕ ОЦАЦИ¹

1. Територијални положај

Општина Оџаци се налази у Западном делу Бачке, на левој обали Дунава у дужини од 9,5 km. Територијално припада Западно-Бачком округу АП Војводине, Републике Србије. Окружена је општинама Апатин, Сомбор, Кула, Врбас, Бачка Паланка, Бач и на Дунаву се граничи са Републиком Хрватском.

Територија општине Оџаци се простире на површини од 41.115,89 ha. Састоји се од 9 Катастарских општина : К.о. Оџаци, К.о. Бачки Грачац, К.о. Бачки Брестовац, К.о. Српски Милетић, К.о. Богојево, К.о. Каравуково, К.о. Дероње, К.о. Ратково и К.о. Лалић које су истовремено насељена места.

По величини територије, општина Оџаци спада међу мање општине на подручју Војводине.

Општински центар, насеље Оџаци, се налази у средишту територије општине док су остала насеља зракасто распоређена око општинског центра.

2. Природне карактеристике општине Оџаци

2.1. Геоморфологија

Простор условно има три просторне целине, у односу на геоморфолошке карактеристике, начин коришћења, еколошке вредности и друге карактеристике и могућности:

- Алувијална равна Дунава се простире на крајњем западном делу општине Оџаци, на левој обали Дунава. Простор алувијалне равни Дунава на овом сектору има висину која варира око 80 m н.м. Овај део простора општине је претежно ненасељен. Изузетак су објекти нижег комуналног ранга, железничка станица и викенд објекти.
- Алувијална тераса је прелазни морфолошки елемент и представља рељефну степеницу између ниже алувијалне равни на западу и више лесне терасе на истоку. На територији општине простире се у њеном југозападном делу, јужно од Каравукова и западно од Дероња. Висинска разлика између алувијалне равни и алувијалне терасе је незнатна. Надморска висина алувијалне терасе се креће у просеку између 82 и 83 метра.
- Лесна тераса је највиши и најзаступљенији морфолошки елемент на простору Оџачке општине. На њој су подигнута сва насеља у општини. Просечна висина лесне терасе на Оџачком подручју је од 85 m до 88 m н.м. са незнатним одступањима.

2.2. Геолошке особине

Таложње седимената на овом простору је вршено од половине Палеозоика, а каснијим набијањем је тај процес прекинут и вршен по мањим басенима: Панонском, Црноморском, Домијском и др. Касније, појавом Дунава и формирањем његовог тока је започето и завршено отицање Панонског мора, када и настаје фаза наношења Флувијалног материјала и навејавање солских наслага. Најинтензивније навејавање је вршено у Леденом добу када су формиран данашњи слојеви. Престанком Леденог доба настаје Алувијална фаза формирања наслага.

2.3. Педолошке карактеристике

Територија општине Оџаци је врло разноликог педолошког састава и заступљено је мноштво типова и подтипова земљишта. Чернозем је најплоднији тип јер располаже великом порозношћу. Повољним водним и ваздушним режимом, повољним садржајем

---

¹ У Профилу општине, обрађено је стање општине Оџаци у протеклих 10 година

хумуса (4 – 6%, тј. 40-50 cm горњег слоја) и са својим подтипovima заузима највећу површину у општини. Ту су: карбонатни и бескарбонатни чернозем, песковити, деградирани, заслањен и слабо заслањен чернозем. Други по значају је тип ливадске црнице. Настала је дејством подземних вода. Нешто је мање плодности од предходног лета, а појављује се у више под типова: деградирана, картонатна итд. Трећи тип је ритска црница настала дужим деловањем подземних вода. Елиминацијом њиховог утицаја се претвара у плодно земљиште. Категорију неплодних типова чине слатине са под типовима: солоњец, солончак и солођ. Следећа категорија је алувијално земљиште развијено поред речних токова и као последица плављења непосредне околине реке. Глиновито земљиште се ствара распадањем минерала у песку. То је тип најнеплоднијег земљишта.

2.4. Климатске особине

Територија општине Оџаци налази се у зони умерено-континенталне климе, са више или мање израженим локалним карактеристикама. Просечне летње и зимске температуре у овим крајевима приближне су вредностима за целу Војводину и износе око 21,4° С лети и – 0,3 °С у току зиме. Мразеви су овде честа појава. Велика отвореност Панонске низије погодује појави ветрова као што су северни, северозападни, југоисточни и западни. У просеку на овим просторима падне око 593,3 mm падавина. Просечна годишња сума инсолације износи 2.014,6 часова. У летњем периоду могућа је и појава града која наноси велике штете пољопривредним културама.

2.5. Флора, фауна и природа

Шуме на простору општине заузимају 5,8% територије, у виду шумских површина у зони Дунава, Камаришта и око Каравукова и шумских комплекса око Дероња, који се називају Брањевина. Највеће шумске површине, свакако су заступљене на простору алувијалне равни, где се уочавају врсте беле и црне тополе и врбе, као и америчка врста тополе. На вишим теренима, односно лесној тераси, уочавају се храст лужњак, багрем, амерички јасен, кестен и брест. Свега око 5% површина је под пашњацима и ливадама и то углавном око Богојева, док близу 80% под ораницама на којима се гаји пшеница, кукуруз, и индустријске културе.

Животињски свет одликује се мањим бројем врста. Највеће концентрације дивље свиње и дивље патке уочавају се у шумовитим и ритским пределима, док су лисице, зечеви, срне, фазани, јаребице и препелице пронашли своје станиште на ратарским површинама.

На територији општине Оџаци налазе се и очувани делови аутентичне, нетакнуте природе: Богојевачки рит, природни комплекс „Камариште“, меандар реке Мостонге код Дероња и др. На овим подручјима констатован је и већи број заштићених биљних и животињских врста: жути локвањ-*Nuphar luteum*, бели локвањ-*Nuphar alba*, патка црнка-*Authua nigosa*... који указују на то да ова подручја свакако заслужују да им се посвети много већа пажња као и адекватан степен заштите.

Једино заштићено природно добро на територији општине Оџаци представља дрворед платана који је 1978 год. проглашен за споменик природе и стављен под заштиту државе. Дрворед се налази на улазу у Оџаке, дуж регионалне саобраћајнице из правца Сомбора.

2.6. Природни ресурси

Иако општина Оџаци располаже разним ресурсима, који нису прешли границе угрожености, њихови потенцијали нису довољно искоришћени. Под овим се првенствено подразумева Дунав, шумски ресурси, ресурси дивљачи, као и пољопривредно земљиште.

Ови природни ресурси су првенствено значајни са аспекта туризма.

Нажалост, механизми адекватног управљања и искориштавања ресурса нису довољно развијени.

Такође, треба напоменути потенцијале обновљивих енергетских ресурса којима располаже општина, а који опет нису у довољној мери искоришћени (биомаса, биогаз, сунчева енергија, отпад који се може рециклирати, итд.)

3. Становништво

3.1. Структура становништва

Општина Оџаци броји **35.582 становника**, према попису становништва обављеном 2002. године. Републички Завод за статистику је 30.06.2004 године извршио процену броја становника на 34.366 становника са просечном густином од 89 становника на 1 km². Према том истом попису из 2002. године полна структура показује да је однос мушког и женског становништва углавном равномеран (мушко 17331, женско 18250), а код старосне структуре не преовлађује посебно старосно доба.

Процент сеоског становништва у односу на укупан број становника је 72 %.

Осим Срба који броје 82.84% од укупног становништва на територији општине Оџаци, од националних мањина преовлађују Мађари 4,42% и Словаци 2.82%, а остатак од 9,92% чине остале мањине које су заступљене са мање од 1% од укупног броја становника општине. Сходно овим подацима, преовлађујућа религија је Православно Хришћанство.

3.2. Изграђена средина

Насеља општине Оџаци, имају карактеристике типичних војвођанских насеља са елементима класичне колонизације и планске изградње, прилагођене рељефу и хидрографији терена. Плански основ насеља је задржан. Томе је допринела израда адекватне урбанистичке документације.

Величина насеља и број становника, основна делатност, инфра и супраструктурна опремљеност и друго, определило је формирање мреже насеља општине, тако да насеље Оџаци, као општински центар, има урбани карактер, док су остала насеља сеоског карактера, са тенденцијом да достигну ниво првог степена у типологији сеоских подручја.

У општини Оџаци преовлађује породични тип становања са просечном величином домаћинства од 2.89 чланова.

Нажалост, недостају подаци о проценту становништва без решеног стамбеног питања, као и проценат становништва са неодговарајућим стамбеним условима.

Насеље Оџаци се са развијеном индустријом, општинском администрацијом, школством, здравством, снабдевањем, издвојило у мрежи насеља општине, док су остала насеља, без обзира на број становника, са приближно истом развијеном супраструктуром, а у складу са основним потребама насеља.

Утицај Сомбора, као регионалног центра, на општину Оџаци је значајан, пре свега у административном смислу, интеракцијама у терцијалном сектору и кроз повезаност привреде и инфраструктуре.

У општини Оџаци, већином је заступљена примарна мрежа јавних служби и то у области социјалне заштите, образовања, здравствене заштите, културе, информативне делатности и комуникација и физичке културе.

Достигнути ниво развоја образовања, културе, физичке културе, здравствене, социјалне и дечије заштите у општини Оџаци је релативно задовољавајући. Развој и размештај привреде општине, демографски токови, економски и социјални фактори детерминисали су и усмеравали развој супраструктуре на такав начин да је данас мрежа објеката јавних служби прилагођена потребама становништва. Међутим привредна рецесија, а тиме и смањена буџетска издвајања за друштвене делатности, утицали су да опремљеност и кадровска структура институција јавних служби не задовољавају прописане стандарде, чиме је директно отежано пружање квалитетнијих и разноврснијих услуга њиховим корисницима.

Такође општина располаже и значајним историјским споменицима, односно сакралним објектима од којих су неки под заштитом државе: Храм Светог великомученика Георгија у Раткову (под заштитом споменика културе од 1950. год.), Храм Светог Архангела Михаила у Дeroњама (под заштитом од 1973. год.), Храм Светих Апостола Петра и Павла у Бачком Брестовцу (под заштитом од 2002. год.), Храм Светог великомученика Димитрија у Лалићу (под заштитом од 2003. год.), Римокатоличка црква Светог Архангела Миховила у Оџацима (под заштитом од 1970. год.) и Капела Светог Вендела на католичком гробљу (под заштитом од 1970. год.).

У централним деловима Оџака налази се неколико вредних историјских зграда које се тренутно налазе у актуелним плановима као споменици културе у претходној заштити.

Ниво свести о потреби заштите и очувања историјског и културног наслеђа је релативно низак. Археолошко налазиште „Доња Брањевина“ није уређено. Вредни експонати са овог налазишта чувају се у џаковима с обзиром да Музејска јединица не поседује одговарајући простор за њихово излагање и складиштење. У селима општине Оџаци налази се већи број амбијенталних вредности у бројним улицама. У њима преовлађују мале паорске куће и неколико салаша.

Напори за развој и очување наведених амбијенталних целина су врло мали. Фасаде су руиниране и нема довољно разумевања за њихово очување.

4. Природно географски и створени утицаји на животну средину

На простору општине заступљена су три вида саобраћаја—друмски, железнички и водени. Геоморфолошке и хидрогеолошке карактеристике не представљају ограничавајући фактор за развој саобраћајне инфраструктуре. Географски положај омогућава развој свих видова саобраћајне комуникације што је предуслов за економски развој општине.

Постојећа мрежа магистралних и регионалних путева омогућава задовољавајући ниво веза општине Оџаци са окружењем и широм територијом.

Мрежа општинских путева је неразвијена, јер недостају општински путеви за краће трајекторије путовања између општинских насеља. Недостају саобраћајне везе између следећих насељених места: Каравуково-Српски Милетић, Каравуково-Дeroње, Српски Милетић-Бачки Грачац, Српски Милетић-Бачки Брестовац, Бачки Грачац-Лалић.

Постојећи општински пут: Бачки Брестовац – Бачки Грачац – Оџаци – Камариште, коме експлоатационо техничке карактеристике обезбеђују адекватан ниво безбедности и проточности имају радијални карактер, док недостају краће везе између сеоских насеља. Зато је неопходно нову саобраћајну матрицу употпунити новим општинским путевима за оптималније повезивање између општинских насеља.

5. Економски показатељи

Из расположивих података да се закључити да су индустрија и пољопривреда две основне привредне области у којима је запослено највише радно активног становништва општине и у којима се остварује највише прихода (брuto и нето).

У индустрији су предузећа углавном приватизована неуспешно. Приватизована предузећа су доживела реструктурирање, па је већи број радника остао без посла. Један део вишка радника су преузела новотворена мала и средња предузећа и индивидуална пољопривредна газдинства. Постојећи производни погони су постали складишта и откупне станице, те као такви немају могућности за запошљавање високообразованог кадра.

У оквиру индустрије, заступљене су: хемијска индустрија, производња пољопривредних машина, прерада пластичних маса, дрвна и дрвнопрерађивачка и производња папирне галантерије.

Пољопривреда је значајнија привредна област од индустрије, ако се као критеријум за оцену узме висина оствареног БДП и народног дохотка, као и број активног становништва које је ангажовано у пољопривреди. У оквиру пољопривреде најзначајније је ратарство. Значајан број домаћинстава се бави пољопривредом, било као основном

било као допунском делатношћу, при чему је тај број већи у сеоским насељима него у насељу Оџаци.

Власништво над земљом је углавном приватно. Око 5000 ха друштвеног земљишта је приватизовано, око 5000 ха поседују земљорадничке задруге (задружно – друштвена), око 3000 ха је државна имовина која се лицитацијом даје у закуп, а остало је у власништву индивидуалних пољопривредних произвођача. Нови власници приватизованог земљишта углавном само експлоатишу пољопривредно земљиште и не улажу у даљи развој пољопривреде (мало запослених, роба и новац иду са овог терена).

Већина предузећа која још увек послују имају седиште ван општине Оџаци.

Стопа незапослености у општини Оџаци је између 20% и 25%. Стопа незапослености је проценат незапослених у укупном броју активног становништва. У општини Оџаци радни контингент становништва (од 15 до 64 године) чини 23.802 становника (по попису из 2002. године). У јулу 2010. године у општини Оџаци је на евиденцији Националне службе за запошљавање било укупно 5009 незапослених лица.

Просек месечних нето зарада запослених у општини Оџаци у 2009. години (за 12 месеци) износио је 24.669 динара, што је испод републичког просека који је за исти период износио 31.758 динара

У општини Оџаци неку врсту социјалне помоћи користи 3.382 лице или 9,5% од укупног број становника.

6. Животна средина

6.1. Квалитет животне средине и ниво свести о животној средини

Заштити животне средине се не поклања пажња у мери у којој је то прописано Законом (Закон о заштити животне средине, «Сл.гласник РС», број 36/09).

На територији општине Оџаци у предузећу „Хипол“ а.д. врши се контрола квалитета амбијенталног ваздуха (мерење имисије). Врши се мерење: CO, NOx / NO2, SOx/SO2 и то на три локације. Квалитет ваздуха је по налазима овлашћених организација у дозвољеним границама.

Контрола квалитета земљишта: пољопривредног, непољопривредног, индустријског и др. се не врши,

На територији општине Оџаци се прати квалитет комуналних отпадних вода само за насеље Оџаци. Динамика мерења је једанпут годишње. Параметри који се прате су Ph, суве материје, укупни фосфор, детерџент, никал, цинк, кадмијум, хром укупан, олово и електропроводљивост.

7. Организација и институције

7.1. Одлучивање и демократија

У процесима одлучивања становништво незнатно учествује. Могућност да грађани дају своје мишљење дата је у поступку доношења урбанистичких планова, који се излажу на јавни увид грађанима и у поступку доношења Статута општине, чији се нацрт упућује на јавну расправу.

Непосредно учешће грађана у остваривању локалне самоуправе (грађанска иницијатива, збор грађана, референдум) се остварује једино код референдума на коме се грађани изјашњавају о предлогу одлуке о увођењу месног самодоприноса у појединим месним заједницама. Грађанске иницијативе и зборови грађана се спорадично организују.

У општини није образован савет за развој и заштиту локалне самоуправе ради остваривања демократског утицаја грађана на унапређење локалне самоуправе.

Општина Оџаци је вишенационална средина и у службеној употреби су, поред српског језика, истовремено и мађарски и словачки језик и њихова писма.

У општини је формиран Савет за међунационалне односе који чине представници свих националних и етничких заједница.

На овај начин је створена могућност да се интерес мањина јасно искаже. Њихов утицај на органе локалне самоуправе није велики.

У општини постоје локални медији, три локалне радио станице, једна ТВ станица и новине. Једна радио станица је основана од стране Скупштине општине док су остали медији у приватном власништву.

Транспарентност јавних институција се огледа у саопштавању информација о раду јавних институција путем медија, док се седнице Скупштине општине снимају и емитују путем локалне ТВ станице убрзо после завршетка седнице Скупштине.

8. Сарадња са окружењем

Главна компаративна предност општине Оџаци у односу на општине у окружењу која би јој омогућила улогу носиоца регионалног или међуопштинског повезивања јесте КОРИДОР 7 (друмски, железнички и водени саобраћај). Погранични положај општине према Хрватској, као ни близина Дунава нису довољно искоришћени. Инфраструктура од националног интереса (гранични прелаз, друмски и железнички мост преко Дунава, Лука Богојево) која омогућује лакшу комуникацију у односу на суседне општине (Апатин, Бач или Бачка Паланка), и представља шансу за развој туризма и трговине је у лошем стању.

Постоје интереси општине Оџаци за међуопштинско повезивање по питању решавања одређених комуналних проблема, снабдевања водом за пиће, рециклаже комуналног отпада и побољшања саобраћајне инфраструктуре.

Општина Оџаци је са општинама Кула, Бач, Апатин и Сомбор закључила 2006. године Споразум о формирању региона за управљање комуналним отпадом, према коме је депонија у Сомбору одређена као регионална, а у осталим општинама су лоциране трансфер станице.

У мају 2010. године локалне самоуправе ЗВО су потписале Протокол о сарадњи са Вуковарско-сријемском Жупанијом са тежњом успостављања, развијања и јачања међусобних односа на друштвеном, економском, културном и другим подручјима а у циљу изградње капацитета локалних и регионалних институција за управљање ЕУ-програмима.

У циљу функционисања и развоја јавног железничког превоза путника и роба на територији Западно-Бачког и Јужно-Бачког управног округа, општина Оџаци је у септембру 2009. године потписала Протокол о сарадњи ради унапређења јавног железничког превоза у ЗБ и ЈБ округу са припадајућим општинама и Министарством за инфраструктуру РС, Покрајинским секретаријатом за привреду, Покрајинским секретаријатом за локалну самоуправу и међуопштинску сарадњу и Привредном комором Војводине.

Локалне самоуправе ЗБО и ЈБО су у септембру 2009. године потписале Протокол о међуопштинској сарадњи у области унапређења путне привреде, железничке и водне инфраструктуре и саобраћаја, концепта транспортне логистике и развоја туристичких производа и дестинација Горњег Подунавља и гравитационог подручја, са Покрајинским секретаријатом за привреду, Покрајинским секретаријатом за локалну самоуправу и међуопштинску сарадњу и Привредном комором Војводине.

Општине Западно-Бачког округа су током 2009. године формирале Кластер развоја социјалне заштите са циљем стратешког планирања развоја регионалних услуга социјалне заштите. Израђена је Кластер стратегија која још није усвојена.

У општини Оџаци није отворена ни једна канцеларија међународних организација. Њихове активности су присутне повремено зависно од потреба.

Општина Оџаци нема успостављену сарадњу на међународном нивоу.

Општина је поднела захтев за приступање Еврорегионалној сарадњи Дунав – Драва – Сава још 2005. године и донела Одлуку о намерама за приступање Еврорегионалној сарадњи Дунав-Драва-Сава, међутим сарадња још није успостављена.

9. Однос локалне власти и економских субјеката

По Закону о локалној самоуправи, ингеренције локалне власти над економским субјектима су симболичне. У општини Оџаци нису успостављене посебне везе између локалне власти и економских субјеката, сем што се локална власт труди, а у складу са својим надлежностима, да створи што повољнији амбијент за развој привредних субјеката. Што се тиче подршке коју локална администрација може да пружи приватним предузетницима, она се огледа у:

- нижим комуналним таксама у односу на окружење,
- давању информација о Фондовима за инвестициона средства а преко Канцеларије за развој малих и средњих предузећа и
- одржавању едукативних семинара „Како започети бизнис“ и „Како водити бизнис“.

У општини Оџаци не постоји организован облик приватно-јавног партнерства.

За довођење страних инвеститора још увек нису обезбеђени инфраструктурни услови. Просторним планом општине Оџаци предвиђене су слободне локације за свако насеље које би могле бити понуђене инвеститорима.

Формирање двеју индустријских зона је тек на почетку. Планира се индустријска зона на непољопривредном земљишту између Каравукова и Богојева.

Ради се пројекат генералне регулације за насељено место Каравуково. Тај простор је готово идеалан јер је на удаљености од око 7 km од граничног прелаза са Хрватском, од Дунава и луке Богојево а постоји новоизграђени пут. Потребно је извршити и додатно инфраструктурно опремање (струја, вода, канализација). Предност је што се не смањује пољопривредно земљиште за обраду (необрадиво пољопривредно земљиште).

Индустријска зона између Оџака и Бачког Грачаца је урбанистички разрађена и радови на реализацији намене простора су доведени до парцелације грађевинских парцела на терену. Потребно је прибавити земљиште односно пренети право коришћења на општину Оџаци од стране државе. Ово земљиште се сада користи у пољопривредне сврхе и потребно га је пренаменити у грађевинско.

Локална подршка се огледа и у брзини издавања потребних дозвола и у давању неопходних сагласности општинских органа приватним предузетницима.

Саветодавни центар за мала и средња предузећа постоји у оквиру општинске управе, при одељењу за привреду – као „капија бизниса“ у коју је смештена локална канцеларија Фонда за развој АП Војводине, у оквиру које се обављају и послови преко Регионалне агенције за развој МСПП. Овде се годишње процесуира 70–100 кредитних програма за инвестициона средства, бесповратна средства и субвенције, и прође од 400 до 600 лица која добију информације о бизнису и финансијским средствима.

10. Запошљавање

Програми који се баве проблемима запошљавања:

- Програми Националне службе за запошљавање (субвенционирање запошљавања приправника и волонтера–практиканата, субвенционирање samozapošljavanja, једнократна исплата новчане накнаде за време привремене незапослености, регионални програм запошљавања–5 и више радника, ново запошљавање–1 радник, сајам запошљавања, мере које припремају раднике за брже запошљавање(обуке за активно тражење посла, обука и преквалификација за познатог послодавца, обуке у Пословном центру у Сомбору за покретање и вођење малог бизниса);
- Старт-ап кредити младим људима,
- Микро кредити за запошљавање,

- Јавни радови Републике Србије и Покрајинског секретаријата за рад, запошљавање и равноправност полова.

11. Мањине и угрожене друштвене групе

У општини постоји неколико националних мањина које су интегрисане у свеукупни живот општине.

Роми су економски угрожена национална мањина. У јуну 2010. године је усвојене Локални акциони план за унапређење становања Рома у општини Оџаци за период 2010-2015 година, и у процесу је усвајање ЛАП за запошљавање, здравство и образовање Рома. Као доказ да је проблем ромске популације препознат у локалној самоуправи, почетком 2008. године је ангажована Координаторка за ромска питања а у буџету општине је за 2010. годину издвојена линија за имплементацију ЛАП-а.

Деци са инвалидитетом поклања се пажња тиме што је отворен Дневни боравак при Друштву за помоћ МНРО. Угрожена друштвена група су и жене и деца жртве породичног насиља где не постоји системски решена правна и економска заштита а Општински Центар за социјални рад нема материјалних могућности да озбиљније решава проблем. На нивоу Западнобачког Округа постоји Сигурна кућа за напуштену децу где се збрињавају и деца са наше територије.

ПРИКАЗ И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

Економски развој

Анализа постојећег стања

У периоду од 2000. године, БДП је имао променљиву структуру стварања а расподела је углавном била на личну и колективну потрошњу, а врло мало на инвестиције. То је за последицу имало постепено успоравање технолошког и економског раста. Мала домаћа штедња није у функцији инвестирања. Инвестиције се покривају на основу кредита.

Најтеже последице вишегодишњег неравномерног развоја су демографско пражњење простора целе општине, миграциони токови, негативан природни прираштај становништва и остале негативне промене у популационој структури.

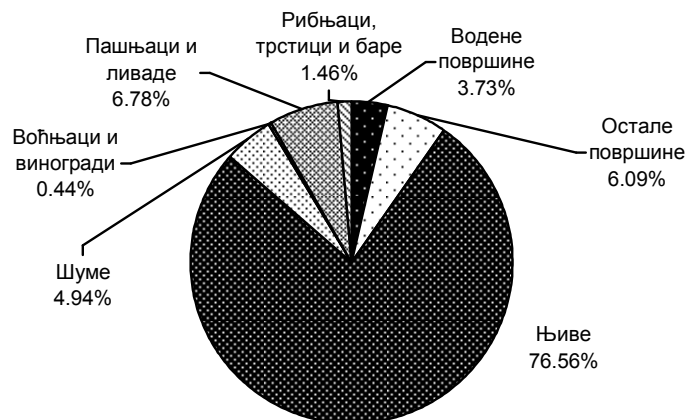
Највећи проблем општине Оџаци су неуспеле приватизације великих и средњих предузећа које се огледају у:

- поништавању приватизације (крајњи исход је нова продаја или ликвидација али без реактивирања процеса производње)
- отпуштање великог броја радника,
- драматичан пад обима производње,
- напуштање основне делатности

Пољопривреда

Подручје општине Оџаци је типично равничарско, на лесној тераси, испресецано водотоцима и стајаћим водама, усмерено пре свега на ратарску и повртарску производњу са незнатним површинама под воћем, виновом лозом и рибњацима. Поред ораница у значајнијем проценту су присутне и ливаде и пашњаци, као остаци панонске степе, погодни за узгој стоке.

Слика 1. Приказ површина од значаја за пољопривреду производњу у општини Оџаци

У табели број 1 је дат биланс површина од значаја за пољопривредну производњу, од укупно 41116 ха, колика је површина општине:

Табела 1. Преглед површина пољопривредног земљишта по облицима својине

култура	п о в р ш и н а (у ha)			учешће %
	приватна својина (газдинства)	остали облици својине (предузећа, задруге)	укупно	
њива	19.254	12.224	31.478	76,56
воћњак	79	54	133	0,32
виноград	49	0	49	0,12
ливада	95	408	503	1,22
пашњак	558	1.729	2.287	5,56
рибњаци, трстици и баре	118	481	599	1,46
Укупно	20.153	14.896	35.049	85,24

Нема поузданих података колико је хектара поједине културе претворено у другу културу, али је веома вероватно да је остало веома мало површина под виновом лозом, као и да је део ливадских и пашњачких површина разорен и претворен у њиве.

Општина Оџаци је једна од ретких општина у Републици Србији на чијој је целокупној површини извршена обнова премера и комасација. Стање у катастарским општинама је релативно сређено у погледу имовинско-правних односа, решавају се неспроведени, а ваљано оверени купопродајни уговори, наследства, поклони и друге имовинско-правне радње.

Након завршене комасације произилази смањење броја парцела, укрупњавање поседа, правилни облици парцела, приступни путеви са мрежом канала за одводњавање и наводњавање, велики комплекси друштвених, државних, задружних и приватних површина, максимална искоришћеност савремених високозахватних машина, агротехничких мера, одводњавања и наводњавања, што све увелико унапређује стање пољопривредне производње у општини и региону.

Свака године се дефинише Годишњи програм заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта општине Оџаци, који обухвата: комасацију пољопривредног земљишта, одводњавање, наводњавање, изградњу, уређење и одржавање атарских путева и канала, уређење и опремање пољочуварске службе, подизање и гајење ветрозаштитних појасева, студијско-истрживачки радови.

Анализом стања уређености, у Програму је утврђено да општину Оџаци чини девет катастарских општина, укупан број катастарских парцела у општини Оџаци је 39.475 парцела, а просечна величина једне парцеле је 1,04 хектара.

На подручју општине Оџаци, која се ослања на реку Дунав, кроз коју пролази канал Дунав-Тиса-Дунав са преводницом код Богојева, старим каналима краља Петра, прокопани природним рекама Мостонга, Јегричка, Брзава и Жива, као и мноштво канала који су урађени у поступку комасације, својим распоредом и капацитетом обезбеђују простор и могућности да квалитетно обезбеде **одводњавање** са пољопривредних површина.

Одводњавање пољопривредног земљишта се врши гравитационим системом путем канала који покривају комплетну површину општине са доста устава и подсистема, а углавном су везана за канал Дунав-Тиса-Дунав, који пролази кроз све катастарске општине изузев к.о. Бачки Брестовац и к.о. Ратково, кроз које пролазе канали који су повезани са ДТД-ом. Дужина канала ДТД кроз општину Оџаци износи 41 km и 550 m, а остали канали су у дужини од 267 km и 750 m.

Генерално се може рећи да је одводна мрежа скоро у потпуности изграђена, да су потребе за копањем нових канала скоро занемарљиве, и из разлога што су планирани канали на релативно високом подручју које није угрожено површинским водама.

Задатак водопривреде је да изграђену одводну мрежу одржава у функционалном стању, а према важећим техничким нормативима за одржавање исте. **Уназад пар година се јавља ситуација поплавлјености већих површина пољопривредног земљишта, нарочито у катастарским општинама уз Дунав, из разлога што канали нису прочишћени, а бране или неисправне или нису отворане на време.**

Потребе за изградњом цевне дренаже нема. У свим насељеним местима и по ободима насељених места потребно је изградити мрежу канала атмосферске канализације, чији је коначан реципијент играђена мрежа одводних канала у атару.

На основу постојеће каналске мреже и црпне пумпе огромног капацитета на Дунаву код Богојева, за систем ДТД и неколико већих и мањих црпних пумпи на осталој каналској мрежи, као и постојање пар природних језера и прокопаних природних река, уз мање интервенције (земљани радови, мањи објекти) могу се изградити системи за **наводњавање** за много веће површине под заливним системима.

Према подацима којима располажемо, на подручју општине је 2410 хектара покривено системом за наводњавање, што чини 6% од укупно површине. Одржавање система за наводњавање врше власници, односно корисници пољопривредног земљишта.

Поступак и начин давања у закуп пољопривредног земљишта у државној својини, критеријуми за утврђивање почетне цене закупа и престанак закупа, дефинише се Одлуком о давању у закуп пољопривредног земљишта. Одлуком је регулисано да се земљиште даје у закуп путем јавног оглашавања јавним надметањем—лицитацијом или прикупљањем писмених понуда за давање у закуп.

Сетвена структура на подручју општине Оџаци, поред утицаја коњунктуре и економске присиле, је под значајнијим утицајем и традиције, те се у том смислу издвајају насеља Лалић и Дероње, у којима су у значајнијој мери заступљене повртарске културе (паприка, лук, купус, бостан, пасуљ и др.). Задњих година се сетвена структура мења и у другим насељеним местима. У Каравукову је све значајнија производња кромпира, корнишона и јагода. У Оџацима је дуги низ година озбиљна производња јабука. У другим насељима су углавном заступљене класичне ратарске културе.

Највеће пољопривредне површине су засејане житом (60% њива) и индустријским биљем (27.3%). Под повртним биљем је 6.3% површина, а 6.4% захвата крмно биље.

Табела 2. Приказ Производња пшенице и кукуруза у општини Оџаци у 2008.години

Биљна култура	Принос у тонама			Просечан принос по ha, у kg	
	Укупно	Предузећа и задруге	Приватна газдинства	Предузећа и задруге	Приватна газдинства
Пшеница	27.231	13.190	14.041	5.680	5.132
Кукуруз	88.585	22.558	66.027	6.244	6.574

Подаци Републичког Завода за статистику

У Републичком Заводу за статистику расположиви су и подаци о продаји и откупу изабраних производа пољопривреде, шумарства и рибарства, у општини Оџаци у 2008. години, и то: 5.908 t пшенице, 11.571 t кукуруза, 5.069 t кромпира, 584 t јабука, 3 t свиња, 353 t говеда, 587.000 комада јаја и 16.652.000 литара млека.

С обзиром на укупне трендове у сточарству, број условних грла веома је низак, што угрожава физичко-хемијски квалитет земљишта, а није довољно ни за изградњу озбиљнијих прерадних капацитета.

Задњих година активном улогом Агенције за мала и средња предузећа и Фонда за развој, велики број индивидуалних пољопривредних произвођача је остварио повољне кредите за подизање мини фарми, тако да су укупна улагања у сточарство повећана а повећан је и број грла стоке. На даљи раст улагања у сточарство утицаће политика ценовних паритета у пољопривреди.

Поред постојећих рибњака, на територији општине је могуће изградити још неколико шаранских рибњака, с обзиром на постојање непродуктивног земљишта у зони водотокова и обилност квалитетне воде. У формираним рибњачким објектима могућа је производња конзумне рибе и/или рибље млађи.

Индустрија

У општини Оџаци су у протеклим деценијама развијане индустријске гране за које је постојала сировинска основа у окружењу, као што су: текстилна индустрија са производњом синтетичких предива и производа на бази ових предива, производња конфекције, млевење и прерада житарица, производња хлеба и пецива и прерада млека и производња млечних производа, производња сточне хране (готових смеша, премикса, дехидриране луцерке и др.). Производња је последњих година прекинута, па су постојећи производни капацитети остали ван функције. Услед озбиљних економских тешкоћа привредни субјекти нису били у могућности да ревитализују производњу.

Поред тога, заступљена је хемијска индустрија, прерада пластичних маса, прерада дрвета, производња папирне галантерије, производња опеке за грађевинарство, те производња пољопривредне механизације.

Просторни распоред производних погона указује на изврстан степен концентрације (метрополизације) у Оџацима.

Ограничења у развоју индустрије у општини Оџаци последица су општег стања у друштву (није окончан процес приватизације, нису донети или нису усклађени сви системски закони из ове области, висока јавна потрошња, висок степен државне интервенције) и стања у самим привредним субјектима (низак степен техничке опремљености, ниска продуктивност, неликвидност, лоше спроведен процес приватизације, низак кредитни рејтинг, итд.). Поред тога, од великог значаја је и демографско стање, како са становишта броја становника (посебно радног контингента), тако и са становишта нивоа образовања и искуства радноактивног становништва.

Потенцијали развоја индустрије на територији општине Оџаци се темеље на расположивим природним ресурсима и радом створеним условима. Због тога су основни развојни приоритети у области прехранбене индустрије, хемијске индустрије, прерада дрвета, текстилне индустрије и производње опреме за пољопривреду и прехранбену индустрију.

Носиоци развоја општине Оџаци могу да буду мала и средња предузећа. Тренутна ситуација је таква да 70% ових субјеката послује у области трговине и угоститељства, а остало су мали производни погони. Послују у малом обиму производње, имају ниску економску снагу и имају проблем пласмана.

Трговина, угоститељство, занатство и друге услуге

Према броју запослених у области привреде, трговина је трећа по значају. По броју привредних субјеката трговина је убедљиво најзаступљенија привредна делатност у општини Оџаци. Међутим, ниво и квалитет услуга и трговачки асортиман, врста и бројност трговинских објеката не задовољава савремене урбане стандарде. Готово у свим насељима недостају савремени трговински капацитети, мада близина великих трговинских центара у нашој земљи и иностранству, унеколико компензује овај недостатак. Поједина трговинска предузећа имају у својим пословним плановима да унапреде системе свог пословања изградњом модернијих продајних капацитета у Оџацима, чиме ће се подићи ниво трговинских услуга.

Угоститељство није довољно развијено у општини и поред потенцијала и потреба. То се посебно односи на смештајне капацитете, ако се имају у виду потенцијали у туризму. Није добро развијен ни сектор промета јела и пића, пошто је највећи број објеката у категорији кафе-бар, кафана и сл., док је веома мали број објеката у категорији ресторана. Такође, није доследно спроведена ни категоризација објеката, па је највећи број објеката или без категорије или у најнижој (са једном звездом). Веома је изражен недостатак објеката вишег стандарда (ресторан са две или три звезде), посебно имајући у виду потребе транзитног туризма.

Број занатлија у општини Оџаци је у сталном паду. То се посебно односи на број занатлија у осталим насељима, јер се у насељу Оџаци углавном могу задовољити потребе како из домена производног занатства (грађевинарство), тако и из домена личних услуга (здравствене услуге, услуге образовања, послови са некретностима, услуге водјења

пословних књига, сервиси), док се у другим насељима могу задовољити само потребе из домена неких личних услуга (фризер, и сл.). Због добре пословне коњуктуре, број превозника је знатан, са респектабилним транспортним капацитетом.

За **банкарски систем** у општини Оџаци може се рећи да је развијен и савремен.

Развијеност се огледа у присутном броју банака у Оџацима (NLB банка, Комерцијална банка, ОТП банка, Војвођанска-NBG, Развојна банка Војводине и Алфа банка). Све врсте банкарских услуга (кредити, депозити, гаранције, платни промет, мењачки послови) су на дохват руке сваком клијенту, а пословање се одвија по савременим европским стандардима (банкомати, платне картице, електронско банкарство). Бројност банака и њихова конкурентност омогућује клијентима квалитетније и јефтиније банкарске услуге

Туризам

Према расположивим подацима по годинама види се да је кретање броја гостију у општини Оџаци неравномерно.

Табела 3 Кретање броја гостију у општини Оџаци по годинама

Критеријум анализе	2007	2008	2009
Број страних гостију	309	332	162
Број домаћих гостију	321	203	20
Број ноћења страних гостију	958	1042	255
Број ноћења домаћих гостију	470	174	313
Просек ноћења	2,26	2,83	1,56
Наплаћена боравишна такса	83.880	116.490	41.280

Смештајни капацитети на територији општине Оџаци су: преноћиште „Слобода“, „Чарда С“, СУР „Камариште“ и Business Club „Sekikawa“. До сада је највећи број ноћења остварио смештајни капацитет Business Club „Sekikawa“.

У протеклом периоду развоју туризма дат је приоритетан значај па је учињено следеће:

- 2006. год. основана је Туристичка организација општине Оџаци која се бави пословима развоја, унапређења и промоције туризма на нивоу општине
- У целој општини постављена је туристичка сигнализација
- Обележене су бицикличке стазе у сарадњи са ГТЗ-ом које пролазе кроз територију општине Оџаци
- Скупштине општине је 2007. године усвојила Стратегију развоја туризма општине Оџаци, као документ који је основа за развој туризма у наредних 10
- На основу студије мрежа марина у Војводини предвиђена је марина на Дунаву код Богојева. Од стране Скупштине прихваћен је план марине „Канал Богојево“.
- Озбиљан туристички потенцијал је и Штранд Богојево за који треба радити пројекат уређења.
- Евидентирани су и прве туристичке посете Оџацима реализоване под водством Туристичке организације општине Оџаци
- Туристичка организација учествовала је на домаћим и страним сајмовима и својим промотивним материјалима презентовала туристичке потенцијале општине Оџаци
- Започета је категоризација приватног смештаја на територији општине Оџаци
- у оквиру послових просторија отворена је Сувенирница са уникатним предметима намењена како гостима који посете нашу општину тако и нашим суграђанима.

Даљим економским развојем општине посебно развојем инфраструктуре и комуналним уређењем самих насеља, осмишљавањем континуиране туристичке понуде и догађаја, као и обезбеђивањем адекватних смештајних капацитета очекује се даљи развој туризма и прилив нових гостију како страних тако и домаћих јер општина Оџаци поседује потенцијале за развој туризма и то како природне тако и историјске и културне (Дунав, канали ДТД, језера Штранд, језеро у Бачком Грачацу, Ловиште „Камариште“, бројни сакрални објекти, амбијенталне целине).

Анализа природних ресурса

Природни ресурси

Општина Оџаци располаже природним ресурсима који су у одређеној мери валоризовани у претходном периоду и који обезбеђују основне претпоставке за повећање економске снаге и динамичног развоја општине. Међу најзначајније ресурсе убрајају се: пољопривредно земљиште, водни ресурси, као и погодни услови за развој туризма.

Пољопривредно земљиште представља најобимнији и најзначајнији ресурс. Простире се на **35.049 ha** и обухвата 85.24% територије општине. Од основних типова земљишта доминира ливадска црница (77.34%), а заступљен је и чернозем (7.9%).

По педолошким карактеристикама производне вредности земљишта су значајне, а разликују се по појединим локалитетима.

У структури пољопривредног земљишта најзаступљеније су оранице и баште (89.8%), пашњаци учествују са 6.52% и ливаде са 1.44%, док су под воћњацима и виноградима незнатне површине (0.44%). Рибњаци обухватају 1.71% земљишта. У оквиру ратарских култура најзаступљенија су жита (око 60%), затим индустријско биље (око 27.3%), сточно крмно биље (око 6.4%) и повртно биље (око 6.3%).

Основни тип земљишта на територији општине Оџаци је ливадска црница као и други типови алувијума, а није мало присуство и засланичних земљишта. Дакле, земљишта су врло различитог потенцијала родности, од високо плодних до јако мало плодних. Самим тим су и просечни приноси јако варијабилни. Осим тога, на такав принос утичу и различити нивои агротехнике, неадекватна примена плодореда и недовољна заступљеност система за наводњавање што се јако одражава на принос у сушним годинама.

Садржај хумуса у земљиштима је такође различит и креће се од 3-4% на ливадским црницама и алувијумима, па до до 1-1,5% на заслањеним земљиштима. Овисно о типу гла, садржај хранљивих материја НПК варира од оптималног до високог. На заслањеним земљиштима повећано је присуство соли што се негативно одражава на **квалитет гла**. На основу стања гајених усева и просечних приноса може се установити да пољопривредно земљиште није загађено штетним материјама, а остаци пестицида су присутни у количинама које не угрожавају пољопривредну производњу.

Претходни ставови изнешени у тексту поткрепљени су анализама квалитета земљишта које се врше, како на парцелама индивидуалних произвођача, тако и на парцелама које обрађују земљорадничке задруге на територији општине Оџаци. Анализе се врше у лабораторији Агроинститута у Сомбору, који истовремено даје и препоруке даљег ђубрења тих парцела.

Општина је богата **водним ресурсима**, значајним фактором развоја привредних делатности. Територијом општине Оџаци протиче наш највећи природни водоток – река Дунав, и вештачки водотокови–магистрални канали хидросистема Дунав-Тиса-Дунав (Пригревица-Српски Милетић, Каравуково-Бачки Петровац и Српски Милетић–Руски Крстур). Подручје општине је на тај начин испресецано токовима са диригованим режимом протицања (изузев Дунава), што омогућава одвођење сувишних вода са подручја, као и довођење потребних количина воде за наводњавање и друге потребе.

Богатство подземних и проточних вода представља развојни фактор водоснабдевања пољопривреде и насељених агломерација. У атару Српског Милетића налази се језеро (рибњак) површине око 300 ha, а у атару Богојева мало језеро (површине 500 m²), које јегодно за излетничко-туристичке намене.

Кроз подручје општине Оџаци пролази систем канала Дунав-Тиса-Дунав, односно, постоји велика преводница на Дунаву (између Богојева и Каравукова), као и црпна станица великог капацитета која убацује воду из Дунава у каналски систем ДТД. Постоје два природна језера у Богојеву и Бачком Грачацу, три мале реке (Брзава, Жива и Јегричка), као и велика мрежа канала за одводњавање и наводњавање, те два велика рибњака у Српском Милетићу и Дерињу. Плодно земљиште се наводњава заливним системима приближно 2410 хектара.

Шуме представљају недовољно заступљен ресурс. С обзиром на значај који шуме имају, императив је пошумљавање и значајно повећање шумског фонда у наредном периоду. Потенцијале планског подручја чине шуме и шумско земљиште у површини од 2028 ха и ваншумско зеленило у површини од 560 ха, што укупно износи 2588 ха и представља шумовитост од 6.0% укупне површине.

Што се тиче приноса дрвне масе, најпродуктивније су шуме брзорастућих врста топола и врба, који при старости од 8 – 30 година имају дрвену залиху од 213.33 м³/ха. Најмање приносе има багремова шума, стара од 1 – 30 година, која располаже са 49.02 м³/ха. Намена шума је условљена околностима средине, локалитета и основним функцијама шума.

На територији општине Оџаци су регистрована три **ловишта**: Камариште, Српски Милетић – Рибњак и Лалинске ливаде. Ловиште "Камариште" је укупне површине 1630ха Ловиште „Српски Милетић – Рибњак“ обухвата површину рибњака и непосредну околину у површини од 458ха, ловиште „Лалинске ливаде“ се бави узгојем, заштитом и одстрелом дивљачи на површини од око 39.008ха где су главне гајене врсте дивљачи: дивља свиња и срнећа дивљач, а споредне врсте: зец, фазан, дивља патка, дивља гуска и јаребица.

Индустријски колапс и периферни положај општине у односу на магистралне друмске путеве у земљи допринели су очувању природе овог подручја, што такође одговара савременој туристичкој тражњи, која се базира на производима као што је **туризам у природи**.

У оквиру укупне територије који одлазе на шуме, ливаде и пашњаке налазе се и очувани делови аутентичне, нетакнуте природе: Богојевачки рит, природни комплекс „Камариште“, меандар реке Мостонге код Дeroња и др.

На територији општине Оџаци, у близини насеља Дeroње, налази се и **археолошко налазиште** Доња Брањевина за које се сматра да се може поредити и са Лепенским Виром и Старчевом.

Привредни ресурси

Подаци о привредним субјектима (привредна друштва и предузетници) који послују на територији општине Оџаци су доступни у Агенцији за привредне регистре РС, и променљива су категорија.

Према подацима о пореским обвезницима за јул 2010. године, на територији општине послује 880 предузетника и 250 привредних друштва.

У области пољопривреде основни субјекти су земљорадничке задруге, пољопривредна газдинства, приватне фарме као и удружења повртара, сточара и сл. На територији општине је укупно регистровано 3.851 пољопривредних газдинстава, од чега је 2.434 обновило газдинство у 2010 години.

У индустрији су предузећа углавном приватизована неуспешно. Приватизована предузећа су доживела реструктурирање, па је већи број радника остао без посла. Један део вишка радника су преузела новотворена мала и средња предузећа и индивидуална пољопривредна газдинства. Постојећи производни погони су постали складишта и откупне станице, те као такви немају могућности за запошљавање високообразованог кадра.

У оквиру индустрије, заступљене су: хемијска индустрија, производња пољопривредних машина, прерада пластичних маса, дрвна и дрвнопрерађивачка и производња папирне галантерије.

Пољопривреда је значајнија привредна област од индустрије, ако се као критеријум за оцену узме висина оствареног БДП и народног дохотка, као и број активног становништва које је ангажовано у пољопривреди. У оквиру пољопривреде најзначајније је ратарство. Значајан број домаћинстава се бави пољопривредом, било као основном било као допунском делатношћу, при чему је тај број већи у сеоским насељима него у насељу Оџаци.

Власништво над земљом је углавном приватно. Око 5000 ha друштвеног земљишта је приватизовано, око 5000 ha поседују земљорадничке задруге (задружно – друштвена), око 3000 ha је државна имовина која се лицитацијом даје у закуп, а остало је у власништву индивидуалних пољопривредних произвођача. Нови власници приватизованог земљишта углавном само експлоатишу пољопривредно земљиште и не улажу у даљи развој пољопривреде (мало запослених, роба и новац иду са овог терена).

Анализа капацитета

Проблемима незапослености и запошљавања се бави Национална служба за запошљавање преко филијале у Оџацима.

У општини постоји Канцеларија Фонда за развој АП Војводине, која функционише у оквиру Одељења за привреду и финансије Општинске управе. Преко Канцеларије се веома успешно реализују програми развоја (кредитирање развоја малих и средњих предузећа на територији општине) а истовремено се у сарадњи са Регионалном агенцијом за развој малих и средњих предузећа из Сомбора организују едукације за незапослене, запослене у МСП и предузетнике.

Веза између локалне власти и економских субјеката је институционализована кроз образовање Савета за привреду, економски развој и инвестиције, у чијем саставу су представници значајнијих привредних субјеката из општине.

Обезбеђена је подршка привредним субјектима у виду доступности информација и едукација о фондовима за инвестициона средства, помоћ око процесуирања захтева, едукативне семинаре „како започети бизнис“, „како водити бизнис“ и слично.

Постоје интереси општине Оџаци за међуопштинско повезивање по питању решавања одређених комуналних проблема, снабдевање водом за пиће, рециклажа комуналног отпада и побољшање саобраћајне инфраструктуре, као и привредно повезивање.

Главна компаративна предност општине Оџаци у односу на општине у окружењу која би јој омогућила улогу носиоца регионалног или међуопштинског повезивања јесте КОРИДОР 7 (друмски, железнички и водени саобраћај). Погранични положај општине према Хрватској, као ни близина Дунава нису довољно искоришћени. Инфраструктура од националног интереса (гранични прелаз, друмски и железнички мост преко Дунава, Лука Богојево) која омогућује лакшу комуникацију у односу на суседне општине (Апатин, Бач или Бачка Паланка), и представља шансу за развој туризма и трговине је у лошем стању.

У области инвестиција, не постоји јавно-приватно партнерство. Јавно комунално предузеће нема могућности за самостално инвестиционо улагање. Инвестиције локалних малих и средњих предузећа су у мањем обиму. Још увек се експлоатише постојећа застарела технологија. Нема улагања у нове технологије.

За довођење домаћих и страних инвеститора још увек нису обезбеђени комплетни инфраструктурни услови. Путна мрежа постоји (главни путни правац), као и водовод и електрична енергија. Потребно је још обезбедити канализацију и гасоводну мрежу. **Формирање радних зона** је у току. Опремање грађевинског земљишта за радне зоне изискује велика финансијска улагања која општински буџет није у стању да обезбеди, па је потребно учествовати на конкурсима за суфинансирање ових намена и **искористити могућности ангажовања средстава из развојних фондова АПВ, РС, Европске Уније, и других донатора.**

Општина Оџаци нема успостављену сарадњу на међународном нивоу. Базу ове сарадње треба да представљају привредне активности, па је за очекивати да ће развојем привреде јачати и међународна сарадња, пре свега са земљама у окружењу (Хрватском и Мађарском).

Не постоје организовани међуопштински сусрета који би укључивали и повезивање пословног сектора.

Општина Оџаци је у априлу 2010. године приступила Регионалној развојној асоцијацији „Бачка“ у циљу јачања институционалних капацитета, унапређења и реализације развојних програма и пројеката, оснаживања људског капитала кроз

програме обуке и стручног усавршавања, као и ради подршке развоју пољопривреде, туризма и другим секторима везаним за унапређење друштвено-економског развоја општине.

Циљ оснивања асоцијације је подстицање и унапређење одрживог друштвеног и економског развоја територије Бачке. Њена улога огледа се и у повезивању као и успостављању партнерских односа са различитим институцијама у земљи и иностранству, креирајући локалној привреди више могућности за приступ европском тржишту.

У оквирима подршке привредним активностима, фокус активности биће усмерен ка ефикаснијем коришћењу постојећих ресурса, као и ка специфичним циљним групама. Партнерство регионалних и локалних партнера представља један од предуслова за успешан привредни и друштвени развој.

Развојем, унапређењем и промоцијом туризма и туристичке понуде у општини Оџаци бави се Туристичка организација општине Оџаци. Током 2007. године Туристичка организација је у сарадњи са Природно-математичким факултетом – одсек за туризам, израдила Стратегију развоја туризма у општини. Основни проблем развоја туризма је недовољан смештајни капацитет и непрепознатљив туристички производ.

Генерална проблематика

Узимајући у обзир висину оствареног друштвеног производа и народног дохотка по појединим областима, као и броју становника које запошљава, може се закључити да је пољопривреда значајније заступљена привредна делатност од индустрије. Највећи број становника се бави пољопривредном делатношћу, али би носиоци развоја морали бити индустријски субјекти. Такође, треба имати у виду и да је пољопривредна производња у општини највећим делом још увек задржана на основним произвођачким активностима, без адекватно развијених прерађивачких капацитета. Значајан број домаћинстава се бави пољопривредом у сеоским насељима општине, у форми пољопривредних газдинстава.

Распад великих индустријских предузећа узроковао је појаву велике незапослености становништва, смањења производне активности, губитка тржишних позиција, малих улагања у технолошке иновације.

• Табела 4. Број запослених/незапослених у периоду 2004-2008 година

• Број запослених (годишњи просек)	• 2004.	• 2005.	• 2006.	• 2007.	• 2008.
• Општина Оџаци	• 8431	• 7823	• 7464	• 6689	• 6196
• Западно-Бачки округ	• 50013	• 49022	• 47971	• 45657	• 45119
• Број незапослених (на дан 31.12.)	•	•	•	•	•
• Општина Оџаци	• 6381	• 6438	• 6595	• 5409	• 5070
• Западно-Бачки округ	• 32483	• 31718	• 30143	• 25168	• 21641
• Број незапослених на 1000 становника	•	•	•	•	•
• Општина Оџаци	• 186	• 190	• 199	• 166	• 159
• Западно-Бачки округ	• 155	• 154	• 148	• 125	• 109
• Република Србија	• 130	• 120	• 124	• 106	• 99

Кретање броја запослених и незапослених у општини Оџаци у периоду 2004-2008. година приказује негативан тренд (константан пад запослености и благи пад броја незапослених). Такође се види из приказаних података да је такав тренд био присутан и у окружењу односно Западно-Бачком округу.

Просек месечних нето зарада запослених у општини Оџаци у 2009. години (за 12 месеци) износио је 24.669 динара, што је испод републичког просека који је за исти период износио 31.758 динара.

Трговина, угоститељство, занатство и друге услуге још увек не могу да прате пољопривреду и индустрију по запослености, али је њихова активност значајна јер се овим делатностима бави највећи број самосталних радњи и малих предузећа.

Мала и средња предузећа и предузетници представљају снагу за развој привреде, али њихов наступ на тржишту је самосталан, што отежава њихов опстанак због све развијеније конкуренције. Основано је Удружење приватних предузетника, али недостаје заједничко активирање на пољу специјализације, па самим тим и значајнији раст. Тржиште роба и услуга је такво да су привредни субјекти принуђени на сваштарење као нужност опстанка. Тржиште општине Оџаци није самодовољно и затворено, тако да су снабдевање и пласман везани за ресурсе изван општине. Локалне услуге задовољавају скромне захтеве локалног тржишта и ниску куповну моћ становништва.

У општини Оџаци још увек нису обезбеђени инфраструктурни услови за долазак страних инвеститора. Формирање двеју индустријских зона је у току (припрема планске и пројектне документације), а занемарљиве су и активности на промоцији општине и креирању њеног адекватног имиџа.

Туризам као привредна грана налази се на врло ниском степену развоја. Смештајни капацитети су неразвијени. Туристички ресурси (Дунав, канали, језера „Штранд“, језеро у Бачком Грачацу, археолошко налазиште Доња Брањевина, Ловиште „Камариште“, бројни сакрални објекти) још увек нису довољно искоришћени. Туристичка кретања су врло слабо изражена, са малом дужином боравка и ниском туристичком потрошњом.

Доминантно је економско раслојавање становништва. Средњи економски слој становништва је уништен и миноран. Куповна моћ становништва је врло ниска.

S W O T АНАЛИЗА је у прилогу документа.

Друштвени развој

Приказ постојећег стања

Образовање

Од образовних институција у општини Оџаци постоје:

- Дечији вртић са целодневним боравком и оделењима са полудневним боравком у свим насељеним местима.
- Две градске основне школе и 8 основних школа у осталим насељеним местима.
- Две средње школе и то Гимназија и Економска школа „Ј.Ј.Змај“ и Средња техничка школа са следећим образовним профилима:
  - Машинство и обрада метала (машински техничар за компјутерско конструисање, машински техничар моторних возила, Аутомеханичар, Бравар, заваривач, инсталатер)
  - Текстилно и кожарство (конфекционар-кројач, техничар моделар одеће)
  - Хемија, неметали и графичарство (техничар заштите животне средине)
  - Трговина, угоститељство и туризам (конобар и кувар).

У области образовања постоји простор за унапређење услуга и услова рада. Започета је реформа школства али нису постигнути задовољавајући резултати. Честе промене школског програма још нису допринеле повећању квалитета образовног нивоа. Проблеми у образовању произилазе из двојног начина финансирања (Министарство и Локална самоуправа), јаког утицаја Министарства на дефинисање врсте занимања и броја одељења. Проблем у образовању је и лоша мотивација наставника, ученика и родитеља што је условљено поремећеним системом вредности. Школски програми су застарели и неприлагођени актуелним потребама привреде. Услови за рад у школама се константно поправљају али су још увек лоши.

Предшколски васпитно-образовни рад остварује се на целој територији општине Оџаци у 9 објеката, од чега у 8 објеката у свим насељеним местима Општине и 1 објекат у граду Оџацима, а у школску 2009-2010 годину уписано је 307 полазника. Постоји тенденција опадања броја деце у селима.

Проблеми предшколске установе „Полетарац“ огледају се у недостатку смештајног капацитета за све заинтересоване родитеље. Урађен је пројекат проширења објекта вртића и обезбеђена су средства за прву фазу доградње објекта у 2008. години. Предстоји обезбеђивање остатка потребних средстава.

Основно образовање на територији оџачке општине одвија се у две основне школе у граду. Сва насељена сеоска места општине имају осмогодишњу основну школу. Број деце школског узраста у школској 2009-2010 години износи 2349.

Опремљеност школа. У свим основним школама услови за одвијање образовног процеса су у задњих пет година значајно поправљени. Из средстава локалног буџета, Покрајинског секретаријата за образовање, Министарства просвете и Агенције за енергетску ефикасност издвојена су значајна средства за текуће одржавање и реновирање школа.

У наредном периоду ће се наставити улагање средстава у адаптацију и реновирање школа. Циљ је да се образовни процес одвија у адекватним условима (грејање, опрема, електро и водоводне инсталације).

У свим Основним Школама предстоји додатна компјутеризација образовног процеса.

Дефицитарни кадрови. Последњих неколико година, појављују се потешкоће у вези са запошљавањем стручних кадрова који обављају наставу на српском, а посебно језицима националних мањина. Недостајући кадрови су наставници математике, физике, хемије и страног језика, односно енглеског. У школама изван града појављује се проблем неадекватне стручности, због малог фонда часова и недовољности двојезичног кадра или двопредметног кадра, који више не може засновати радни однос на неодређено време.

Овај проблем школе нису у могућности да превазиђу и он ће се мултиплицирати, тим пре што су нам наставници ових предмета у поодмаклим годинама рада, а млади се због ниских личних доходака и лоших услова рада ретко одлучују за повратак у локалну заједницу.

Средње образовање у општини Оџаци одвија се у две средње школе: Гимназија и економска школа и Средња техничка школа и укупно их у школској 2009-2010 години похађа 316 ученика.

Опремљеност школа. Задњих пет година уложена су значајна буџетска средства за опремање средњих школа. У наредном периоду ће се наставити улагање средстава у додатно опремање школа и компјутеризацију наставног процеса.

Дефицитарни кадрови. У школама дефицитарни су кадрови наставника страних језика, математике и физике. Проблем може да се сагледа из два угла: прво, недовољна афирмација младих људи да уписују факултете и више школе на којима би се оспособили за те дефицитарне кадрове, а друго, што млади људи, кад и заврше факултет и више школе нису мотивисани за повратак.

Култура

Стање културе у општини Оџаци није задовољавајуће. Нема довољно културних манифестација. Посећеност манифестација које се организују није задовољавајућа.

Институције културе у општини Оџаци су следеће:

1. Народна Библиотека „Бранко Радичевић“ Оџаци са музејском јединицом,
2. Туристичка организација општине Оџаци,
3. Информативни центар Оџаци,
4. Културно просветна заједница општине Оџаци,
5. културно-уметничка друштва из свих насеља општине.

Повремено се, као носиоци културних дешавања у Општини укључују школе, вртић, црвени крст, Српска православна црква, удружења грађана, фолклорне групе, хорови, певачке групе.

1. Народна Библиотека „Бранко Радичевић“ Оџаци

Стање у библиотечкој и музејској делатности на територији општине Оџаци

Оџаци: библиотека је смештена у адекватном простору, реновираном и усељеном 2005.године. Оба одељења су у истој згради. Постоје одвојене читаонице за децу, одрасле, и читаоце новина.

Простори библиотека су углавном у просторијама месних заједница, осим библиотеке у Дерињама која је у оквиру основне школе. Постоји потреба за унапређењем техничке опремљености, санацијом појединих објеката и увећање фонда књига у библиотекама.

Музејска Јединица

Музејска јединица смештена је у простору за који се плаћа закуп, потпуно неадекватном. Проблем смештаја музејске јединице је у поступку решавања. Решењем Председника је одређен простор. Урађен је пројекат реконструкције и доградње на одређениј локацији. За прву фазу реконструкције обезбеђена су средства из општинског буџета и Министарства за државну управу и локалну самоуправу.

Техничка опремљеност музејске јединице није задовољавајућа. Неопходна су додатна улагања.

2. Туристичка Организација Општине Оџаци

Од 2007. године Туристичка организација преузела је и организацију општинских смотри рецитатора, драме, хорова, фолклора деце и одраслих на којима су остварени

значајни резултати. Учесници ових смотри у зависности од постигнутих резултата пласирају се даље на зонску а касније покрајинску и републичку смотру.

Област културе свакако представља значајан сегмент туристичке понуде. Кроз организацију бројних културних дешавања као што су: културне манифестације, изложбе слика, разна музичка дешавања и др. туристичка организација тежи да подигне квалитет културног живота на један виши ниво који ће отворити врата за афирмацију општине Оџаци и свакодневници њених суграђана дати једну нову ноту.

3. Информативни центар

Оснивач Информативног центра је Скупштина општине Оџаци. 80% делатности финансира се из буџета општине Оџаци а 20% средстава обезбеђује сам Информативни центар на тржишту. Основна делатност је информисање грађана. Међутим, повремено Информативни центар организује у простору сале биоскопа културна дешавања (биоскопске представе, позоришне представе, академије, приредбе и забавне емисије). Информативни центар није довољно технички опремљен.

Биоскоп. Недостатак савремене технике за пројектовање филмова, дотрајали инвентар, нерешени проблеми грејних инсталација, као и неиспуњавање основних грађевинско-техничких прописа, учинили су да се све биоскопске сале на територији општине временом ставе ван функције. Једино ради биоскоп у оквиру информативног центра у Оџацима, али и овај објекат захтева веће инвестиције за извођење радова санације екстеријера и реновирања ентеријера.

Такође на територији општине Оџаци постоје и друге организације које се баве културним делатностима: Културно просветна заједница општине Оџаци, КУД „Младост“ – дом омладине Оџаци, Друштвена организација за мултимедијалну уметност "МАС", итд.

Спорт

У општини Оџаци не постоји посебна стратегија за развој спорта. Сви основани клубови немају неопходне услове за постојање и битисање. Изградњом Спортско пословног центра Оџаци створени су услови за рад већине спортских клубова. Сви спортски клубови на територији општине Оџаци су чланице Спортског савеза општине. Већина спортова и клубова се финансира из буџета општине, чланарина, донација појединаца и предузећа.

На територији општине Оџаци постоје спортски објекти у свим насељима и 56 спортских клубова. Ови клубови имају око 3500 активних спортиста свих узраста, од петлића до ветерана. Тенденција стварања нових клубова је у сталном порасту. Поред спортских клубова који се налазе у општини Оџаци такође постоји и одређени број спортских организација.

Спортски савез учествује у организацији свих спортских манифестација које се одржавају на територији општине Оџаци.

Брига о младима

На основу података Републичког завода за статистику са пописа становништва из 2002. године на територији општине Оџаци од укупног броја 35582 становника 12422 чине млађи од 30 година, а између 15 и 30 година има 7.118 становника.

На основу података Одељења за друштвене делатности Општинске управе општине Оџаци, у школској 2009-2010 години у основним школама наставу похађа 2349, а у средњим 316 ученика.

Млади људи у Оџацима се суочавају са проблемом неквалитетно испуњеног слободног времена тј. недовољно садржаја за младе. Млади своје слободно време углавном проводе по кладионицама, кафићима и дискотекама. Због мале перспективе запошљавања, али и сиромашног друштвеног и културног живота велики број младих који оду на студије у велике градске центре никада се не врате у Оџаци.

Проблеми младих на селу су још већи. Један део младих се услед неперспективности села и лошег квалитета живота у њима одлучује на пресељење у неки од околних градова, јер немају могућност за запослење.

У општини Оџаци се од 2006. године и са отварањем спортско пословног центра, ситуација постепено поправља. СПЦ нуди све више спортских садржаја у које се млади полако укључују.

При општинској управи општине Оџаци а у сарадњи са Министарством за омладину и спорт ангажован Координатор у Канцеларији за младе, чији положај и начин финансирања још увек није дефинисан. Отворен је интернет кафе-а у СПЦ-у, с циљем да се што већи број младих бесплатно обучи за коришћење рачунара и да коришћење рачунара буде доступно категорији социо-економско угроженим младим људима.

У току је процедура усвајања Локалног акционог плана за младе у општини Оџаци у функцији унапређења положаја младих.

Информисање

Прве локалне новине на подручју садашње општине Оџаци појавиле су се пре више од 110 година. Излазиле су на немачком језику под именом Оџачке новине. Од тада, па до данас, у Оџацима је, некад краће, а некад дуже, под разним именима излазило укупно седам новина на немачком, мађарском или српском језику. Од електронских медија, почев од 29. априла 1972. године, када се у етру по први пут огласио Радио Оџаци, у овој општини свој програм емитовало је укупно шест радио и једна телевизијска станица.

Тренутно у овој општини петнаестодневно излазе **Наше новине**, свој програм емитује локална телевизијска станица **Канал 25**, као и три радио станица са целодневним програмом.

Удружења грађана

Основни проблеми у раду удружења грађана су недостатак просторија за рад и финасирање. Многа постоје годинама, а да немају решен проблем просторија, тако да се сналазе како знају и умеју, обично се за редован рад користе приватне просторије или просторије јавних институција-најчешће школа.

Најчешћи проблем је финасирање. На почетку рада обично се нађу спозори. Међутим, за дужи и озбиљнији рад потребно је наћи стабилан извор финасирања. Почетак рада обично је везан за ентузијазам групе људи. Међутим, ако се не нађу стабилни извори финасирања, убрзо почне да таворе, тако да практично већина њих постоји само формално (регистрована су, има свој текући рачун, печат, својство правног лица, али активности се сведу на минимум или се потпуно угасе).

Финансирање удружења из средстава општинског буџета је ад хок и није довољно уређено.

У општини Оџаци регистрована су удружења грађана која се баве питањима: деце, младих, жена, привреде, екологије, социјалне заштите, спорта, националних мањина, културе и традиције.

Општина Оџаци је потписала Протокол о сарадњи са локалним удружењима грађана и организацијама које делују у сфери социјалне заштите, а у циљу подизања капацитета за заступање, лобирање, успостављање и одрживо финансирање услуга социјалне заштите.

Реформа локалне самоуправе

Област локалне самоуправе је уређена Законом о локалној самоуправи и Законом о финансирању локалне самоуправе. Обим средстава у буџету великим делом зависи од преноса финансијских средстава од стране републике (трансфери), али и развијености локалне привреде. Локална самоуправа нема сопствену имовину.

Имовина јој је дата на коришћење од стране Републичке дирекције за имовину. То је један од кључних разлога што локална самоуправа има ограничене могућности инвестирања.

Ради задовољавања потреба и интереса локалног становништва у насељеним местима општине Оџаци основано је **9 месних заједница**, и то: МЗ Оџаци, МЗ Српски Милетић, МЗ Богојево, МЗ Бачки Брестовац, МЗ Бачки Грачац, МЗ Лалић, МЗ Ратково, МЗ Дeroње, МЗ Каравуково.

Основни циљеви и принципи Реформе Општинске управе општине Оџаци остварују се у складу са циљевима и принципима утврђеним у Стратегији реформе државне управе Републике Србије коју је донела Влада Републике Србије 2004. године и Акционим планом за спровођење реформе државне управе у Републици Србији.

Основни циљ реформе је: изградња и развој локалне самоуправе усмерене ка грађанима, која је способна да грађанима пружи висок квалитет услуга уз разумне трошкове.

Ради спровођења овог циља општински органи у спровођењу реформе руководе се следећим принципима:

- принцип деполитизације,
- принцип професионализације,
- принцип рационализације,
- принцип модернизације.

Општинска управа Оџаци функционише у складу са важећим законским прописима, непристрасно и политички неутрално и сваком омогућава једнаку правну заштиту у остваривању права, обавеза и правних интереса.

Општинска управа дужна је да грађанима омогући брзо и делотворно остваривање њихових права и правних интереса, да им пружи потребне податке и обавештења, да сарађује са њима и поштује личност и достојанство грађана.

Општинска управа броји 109 запослених, управом руководи начелник Општинске управе, а послови Општинске управе, у складу са одредбама Одлуке о организацији Општинске управе, обављају се у оквиру одељења, одсека и служби.

Кадровска и старосна структура управе указују да је преовлађујућа средња и основна стручна спрема и да Општинска управа Оџаци спада у ред управа са старијим кадром.

У периоду од 2005. године вођена је кадровска политика у правцу подмлађивања запослених као и на побољшању квалификационе структуре пријемом нових високо образованих кадрова.

Табела 5. Приказ структуре запослених према стручној спремности у 2010. години

ВСС	ВШС	ССС	Остали
34	10	48	18

Табела 6. Приказ структуре запослених према старости у 2010. години

До 30 година	30-40 година	40-50 година	50-60 година	60 и више година
11	16	27	46	9

Локална самоуправа пролази кроз фазу рационализације запослених и организације рада у складу са реформом државне управе у целини. У претходном периоду Општинска управа је у спровођењу принципа рационализације утврдила престанак потребе за радом за 23 запослена.

У циљу фискалне децентрализације у оквиру Општинске управе као посебно одељење, формирано је Одељење за утврђивање, наплату и контролу локалних јавних прихода.

Одељење за утврђивање, наплату и контролу локалних јавних прихода формирано је средином 2008. године.

Одељење утврђује, наплаћује и контролише локалне јавне приходе. Изворни приходи јединице локалне самоуправе су: порез на имовину, осим пореза на пренос апсолутних права и пореза на наслеђе и поклон; локалне административне таксе, локалне комуналне таксе, боравишна такса; накнада за коришћење грађевинског земљишта; накнада за уређивање грађевинског земљишта; накнада за заштиту и унапређивање животне средине, приходи по основу самодоприноса, приходи од концесионе накнаде за обављање комуналне делатности и приходи од других концесионих послова, које јединица локалне самоуправе закључи у складу са Законом.

У складу са документима Владе Републике Србије (Стратегија за унапређење положаја Рома) у оквиру Општинске управе је почетком 2008. године, ангажована Координаторска за ромска питања.

Почетком 2009. године је ангажован Координатор за младе.

Анализа буџетских прихода указује на висок ниво учешћа прихода од задуживања у укупним приходима што ће имати негативне последице на развојне потенцијале општине, наредних година.

Сарадња са суседним општинама, регионална и међународна сарадња

Постоје интереси општине Оџаци за међуопштинско повезивање по питању решавања одређених комуналних проблема, снабдевања водом за пиће, рециклаже комуналног отпада и побољшања саобраћајне инфраструктуре.

Планом је предвиђено да се општина Оџаци укључи у систем регионалног депоновања комуналног отпада. На нивоу Западнобачког округа је потписан споразум о изградњи регионалне депоније. Локација је одређена, али још увек није решен начин финансирања њене изградње.

Општина Оџаци је са општинама Кула, Бач, Апатин и Сомбор закључила 2006. године Споразум о формирању региона за управљање комуналним отпадом, према коме је депонија у Сомбору одређена као регионална, а у осталим општинама су лоциране трансфер станице.

У мају 2010. године локалне самоуправе ЗВО су потписале Протокол о сарадњи са Вуковарско-сријемском Жупанијом са тежњом успостављања, развијања и јачања међусобних односа на друштвеном, економском, културном и другим подручјима а у циљу изградње капацитета локалних и регионалних институција за управљање ЕУ-програмима.

У циљу функционисања и развоја јавног железничког превоза путника и роба на територији Западно-Бачког и Јужно-Бачког управног округа, општина Оџаци је у септембру 2009. године потписала Протокол о сарадњи ради унапређења јавног железничког превоза у ЗБ и ЈБ округу са припадајућим општинама и Министарством за инфраструктуру РС, Покрајинским секретаријатом за привреду, Покрајинским секретаријатом за локалну самоуправу и међуопштинску сарадњу и Привредном комором Војводине.

Локалне самоуправе ЗБО и ЈБО су у септембру 2009. године потписале Протокол о међуопштинској сарадњи у области унапређења путне привреде, железничке и водне инфраструктуре и саобраћаја, концепта транспортне логистике и развоја туристичких производа и дестинација Горњег Подунавља и гравитационог подручја, са Покрајинским секретаријатом за привреду, Покрајинским секретаријатом за локалну самоуправу и међуопштинску сарадњу и Привредном комором Војводине.

Општине Западно-Бачког округа су током 2009. године формирале Кластер развоја социјалне заштите са циљем стратешког планирања развоја регионалних услуга социјалне заштите. Израђена је Кластер стратегија која још није усвојена.

Сарадња са општинама из суседних држава и општинама у Европи и шире није успостављена. Постоји практична сарадња са општином Ердут у Хрватској, али без званично потписаног протокола. Одржава се сарадња са општином Петрово у Републици Српској на основу званично потписане Повеље о братимљењу.

Генерална проблематика

Образовање

Образовање у Србији је централизовано, како у погледу финансирања, тако и у погледу нормативне основе и управљања. Локална самоуправа има одређене надлежности само у области основног образовања. Економски положај образовања је неповољан због пада издвајања из БНД (Бруто Национални Доходак) за образовање.

Образовање се већим делом финансира из државног буџета, док се материјални трошкови и трошкови инвестиционог одржавања објеката основних и средњих школа финансирају из буџета локалних самоуправа. Мрежа образовних установа не одговара демографским и образовним потребама. Образовни програми не одговарају савременим потребама оспособљавања за рад.

Основни проблеми:

- Централизација образовања
- Недовољна сарадња и координација (привреда, школе, родитељи, национална служба запошљавања)
- Недовољна саобраћајна безбедност ученика
- Недовољан капацитет дечијег вртића у граду Оџаци
- Коришћење алкохола, дувана и дроге код школске деце
- Опadaње броја деце
- Недовољна укљученост школа у живот локалне заједнице, па и у изради ове стратегије
- Слаба обухватност ромске заједнице у систему образовања

Култура

Економска криза у РС а тиме и у општини Оџаци условљава потискивање културних потреба грађана у други план. Егзистенцијалне потребе су доминантне.

Културних манифестација је мало јер су непрофитног карактера. Финансирају се искључиво средствима локалног буџета. Приватни предузетници нису заинтересовани за донације у култури и поред постојања пореских олакшица за улагање у област културе.

Проблеми у култури:

- Неизграђена свест о значају културе
- Не постоји стратегија за унапређење културе
- Неадекватно коришћење постојеће културне баштине
- Недостатак свести (сем у Б. Грачацу) о очувању етно-музиколошке традиције
- Недовољно промовисање културе
- Недостатак галеријског простора
- Неадекватан простор за извођење позоришних представа (лоше стање објекта биоскопа)
- Недовољно стручног кадра у институцијама културе
- Неадекватно искоришћени људски ресурси (слободни уметници)
- Слабо деловање институција културе на сеоском подручју
- Непостојање међународне сарадње из области културе

Спорт

У општини Оџаци се из локалног буџета све више средстава издваја за спорт, али је то недовољно. Нису заступљени сви спортови. Најзаступљенији је фудбал. За фудбал су заинтересовани млади и сва насељена места имају фудбалске терене. Рекреативни

спорт, за све старосне групе није заступљен. Изградњом спортско-пословног центра створени су услови за развој и других спортова.

Проблеми у спорту су:

- Не постоји стратегија за развој спорта
- Недовољно стручног кадра (тренери и управа клуба)
- Недовољно опремљени и слабо одржавани спортски објекти
- Нема организације већих спортских манифестација
- Слаба укљученост грађана у рекреативни спорт

Брига о младима

У Србији приближно 14% укупне популације отпада на децу и младе. Кључне категорије у животима младих људи су њихово учешће у друштву, запослење, као и физичко и ментално здравље. То претпоставља активну улогу у породици, школи и локалној заједници. Потребу да постоји безбедно окружење које младе подржава, даје им слободу избора и пружа потпуне и праве информације. Посебни проблеми младих су: проблеми запошљавања, пушење и конзумирање алкохола, коришћење дрога, изложеност претњама од ХИВ инфекције, изложеност насиљу у породици.

Основни проблеми:

- Акциони план за младе још увек није усвојен
- Економски проблеми младих (незапосленост), недостатак програма запошљавања младих
- Недовољна брига локалне заједнице о потребама младих
- Поремећени односи у породици
- Дезорјентисаност, отуђеност и пасивност младих људи
- Злоупотреба дрога и алкохола
- Непоштовање радног времена кафића и дискотека од стране предузетника
- Угрожена безбедност младих (насиље у породици, насиље међу вршњацима)
- Политизација друштвених и спортских програма и активности

Информисање

Повећање квалитета живота свих, или барем већине становника локалне заједнице, општи је циљ чијој реализацији слободно и квалитетно информисање може итекако помоћи. Злоупотреба информисања, међутим, може довести до манипулисања јавним мњењем и наметања решења која су од интереса само за уже групе повлашћених. Стога се у оквиру укупног друштвеног развоја мора обезбедити слободно, благовремено и потпуно информисање грађана општине Оџаци, а да би се то постигло, информисање у овој општини и у целој Србији мора бити ослобођено бројних слабости. Само неке од њих су унутар медија, док већину генерише окружење.

Проблеми у информисању су:

- Недовољно објективно информисање грађана
- Утицај политике на начин информисања
- Недовољно стручног кадра у информативној области
- Профитни карактер приватних медијских кућа као препрека објективном информисању
- Медији нису довољно отворени за утицај грађана на власт

Удружења грађана

Све организације у друштву делимо на државне (јавни сектор) и недржавне (приватни сектор). Недржавне организације које покрећу грађани на основу своје иницијативе су организације цивилног друштва (цивилни сектор). Недржавне организације се опет могу поделити на профитне и непрофитне. Када говоримо о цивилном сектору, онда се увек говори о удружењима грађана и организацијама. Оне су аутономне и самосталне. Суштина њиховог деловања је повезивање појединаца без посредовања или контроле државе, ради остваривања неког заједничког циља или афинитета. Ове организације се оснивају као алтернатива државним институцијама и организацијама, када ове не успевају да реше на задовољавајући начин одређене проблеме.

Основни проблеми:

- Неповерење грађана према неким нво
- Недовољан утицај нво на грађане и власт
- Недовољна сарадња нво, грађана и власти

Локална самоуправа

Поверене надлежности Општина финансира средствима буџета а на основу Закона о финансирању локалне самоуправе. Највећи проблем у финансирању надлежности је тај што локална самоуправа нема сопствену имовину. Очекује се доношење Закона о враћању имовине локалној самоуправи. Тек доношењем тог Закона увећаће се економска снага локалне самоуправе и побољшати финансирање надлежности.

Основни проблеми:

- Неадекватно искоришћени расположиви људски ресурси
- Недовољна сарадња локалне самоуправе и удружења грађана,
- Политизација локалне самоуправе
- Централизованост у односу република – општина
- Непостојање центра за управљањем развоја општине Оџаци.
- Недовољна институционална повезаност
- Недовољна ефикасност у раду органа локалне управе,
- Недовољна техничка опремљеност у раду органа локалне управе,
- Не постоји план и програм усавршавања запослених
- Недовољна динамика у модернизацији управе.

Сарадња са суседним општинама, регионална и међународна сарадња

Препрека сарадњи са суседним Општинама и основни проблем је политичке природе, односно вршење власти супротстављених политичких опција у појединим Општинама округа. Повремено, тежина проблема који дотиче цео округ принуди Општине на сарадњу (изградња Регионалне депоније или рецимо загађеност великог Бачког канала).

Регионална сарадња се нажалост одвија по партијској блискости.

Општина Оџаци тренутно нема успостављену сарадњу са Општинама у Европи. Постојала је иницијатива за успостављање братских односа са општином Мохач у Мађарској и Прешов у Словачкој. Успостављање такве врсте сарадње је значајно због успостављање превасходно привредних веза.

S W O T АНАЛИЗА је у прилогу документа.

ИНФРАСТРУКТУРА

Током прошле деценије инфраструктура у општини Оџаци била је слабо одржавана и захтева доста инвестиција. Тренутно не постоји оквир којим се дефинише како се финансирају инфраструктурни системи. Уз то, ставови по питању трошкова услуга и цена су нереални. У целој држави је проценат прикупљених средстава за испоручене комуналне услуге веома низак, а пораст цена у протеклих неколико година је само повећао незадовољство корисника. Стопа незапослености у Србији је висока – процене варирају између 30 и 40 процената радно способног становништва – тако да свуда присутна ниска породична примања утичу на умањење нивоа наплативости комуналних услуга. Таква ниска наплативост комуналних услуга директно утиче на ниво инвестиционе способности јавних предузећа у чијој су надлежности комуналне услуге као и месне заједнице које су практично преузеле пружање комуналних услуга у селима.

Анализа постојећег стања

Саобраћајна инфраструктура

На простору општине Оџаци заступљена је инфраструктура три вида саобраћаја: друмског, железничког и воденог.

Друмски саобраћај

Кроз територију општине Оџаци пролазе два магистрална путна правца М-3 и М-18. Магистрални пут М-3 Гранични прелаз Богојево-Српски Милетић-Оџаци-Палић-Кула-Врбас, дијаметрално пресеца територију општине на правцу запад- исток и значајан је јер представља везу Хрватске са аутопутем Суботица – Београд. Та веза је изградњом пута Богојево-Каравуково скраћена и представља нови транспортни пут кроз територију општине Оџаци. Магистрални пут М-18 се кроз територију општине Оџаци пружа у правцу север-југ и долази из правца Сомбора преко Српског Милетића, Оџака и Дeroња и даље се пружа према Бачкој Паланци. На деоници кроз насељено место Оџаци па до центра Српског Милетића се путеви М-3 и М-18 преклапају на својим правцима.

Регионални путеви на простору општине су Р-101 који само једним својим делом залази у територију општине Оџаци и то на делу граничног прелаза Богојево одакле се пружа према Апатину, Р-102 који из правца Бача преко Селенче долази у Ратково и даље се преко Парага пружа према Новом Саду, и Р-104 који полази из Оџака ка Раткову и даље се преко Пивница пружа према Темерину и Жабљу. Ови путеви имају функцију регионалног повезивања и кумулисање саобраћаја са локалних и атарских путева.

Кроз територију општине Оџаци пролази локални пут Л-410 који долазећи из правца Стапара пролази кроз Бачки Брестовац, Бачки Грачац, Оџаке, Каравуково и Камариште. Завршена је и изградња пута Каравуково-Богојево који је категорисан као локални али још увек нема бројну ознаку.

Одржавање магистралних и регионалних путева је у надлежности Јавног предузећа „Путеви Србије“, док је општина задужена за одржавање локалних путева и улица у насељима које врши преко општинског јавног комуналног предузећа.

Путеви на територији општине још увек не задовољавају све захтеве за транспортом. Постојећа мрежа магистралних и регионалних путева омогућава задовољавајући ниво веза општине Оџаци са окружењем и широм територијом, али стање тих путева не пружа задовољавајуће експлоатационо- техничке карактеристике и не обезбеђује задовољавајући ниво саобраћајне услуге и безбедности, док је мрежа локалних путева неразвијена, односно, евидентан је недостатак локалних путева за краће трајекторије путовања између општинских насеља.

Изградња и одржавање транспортних инфраструктурних система захтева велике износе финансијских средстава и као проблем се увек појављује недостатак истих. Због тога се нарочито при изградњи локалних транспортних инфраструктурних система користе материјали незадовољавајућег квалитета и слабе носивости, а често се дешава да се при изградњи коловоза не уради хабајући слој, што директно утиче на трајност ових система. У протеклој деценији одржавање јавних путева се углавном сводило на редовно одржавање које подразумева местимично поправљање коловозне конструкције, чишћење коловоза, постављање, замењивање, допуњавање и обнављање саобраћајне сигнализације, чишћење снега и леда и сл., док већи захвати као што су радови на ојачању коловозне конструкције или рехабилитацији и побољшању јавних путева нису рађени.

За разлику од протеклог периода у последње две године урађено је доста на побољшању квалитета нивоа услуге које пружају наши путеви.

У општини Оџаци више не постоји Јавно превозно предузеће. Предузеће аутобуског саобраћаја је приватизовано као и остала из Западнобачког округа. Конкуренција друмских превозника има за последицу повећање квалитета превозничких услуга, али још недовољно.

Паркинзи и тротоари

Тротоари у насељу Оџаци реконструисани су крајем 70-их година и углавном су грађени од асфалта или бетона. Ширина тротоара је углавном стандардних 120cm док је у ужем делу центра Оџака ширина тротоара 2m.

Паркинг простор у граду Оџаци је углавном изграђен од асфалта и грађен је почетком 80-тих година прошлог века. Као и код тротоара ерозивно деловање кореновог система градског дрвореда је деловало на подлогу паркинг простора па је иста оштећена у зони паркинг простора испред хотел „Слобода“ у Оџацима, док је у осталим зонама стабилна и служи својој сврси.

У граду Оџацима, постоје јавни уређени паркинг простори за путничке аутомобиле а они се налазе испред пословних објеката у улици Јурија Гагарина, на потезу од улице Железничке до Школске и на Тргу „22. октобар“ испред NLB „Continental банке“, као и паркинг простор у улици Кнез Михајловој, на потезу од улице Сомборске до улице Бачке у Оџацима.

Остали паркинг простори за путничке аутомобиле рађени су за потребе својих клијената (испред Дома здравља, ИТЕС-а, „Ерсте банке“, СУП-а, Општинског суда, Поште, Дечјег вртића „Полетарац“ и испред зграде Скупштине општине Оџаци).

Сагледавањем ситуационе анализе за будућност у коришћењу повећаних капацитета за потребом паркирања путничког саобраћаја исти ће се усмеравати ка услужно-пословним објектима који ће доживети експанзију због трансформације нашег друштва.

Детаљно сагледавање и предлози решења наведене проблематике ће бити дати унутар Плана техничке регулације саобраћаја у Оџацима који се планира изградити током 2010. године. У оквиру овог плана биће обухваћен и предлог локација бицикличких трака.

Железнички саобраћај

На простору општине Оџаци железнички саобраћај је задњих декада у стагнацији, тако да имамо пруге (Оџаци-Бачки Грачац-Црвенка, Оџаци-Бачки Брестовац-Сомбор и Каравуково-Дорослово-Сонта) на којима се не врши транспорт, а од истих је остао само земљишни појас, а железничке пруге у експлоатацији Нови Сад-Богојево, Суботица-Богојево и Каравуково-Бач, са путничком и робном отпремом, али у малом обиму коришћења због услова експлоатације осталих облика превоза.

Очекује се успостављање железничког саобраћаја са Хрватском преко Богојева јер је саниран мост преко Дунава код Богојева. Железничка пруга од железничке станице Богојево до Луке Богојево на Дунаву је ван употребе за чију реконструкцију је изражен интерес због развоја лучких капацитета с тежњом за формирањем робно-транспортног центра.

Четири општине Западнобачког округа (Апатин, Кула, Оџаци и Сомбор) исказале су интерес за ревитализацију и успостављање редовног саобраћаја на пругама:

- Сомбор – Врбас,
- Богојево – Сомбор – Суботица,
- Богојево – Оџаци – Нови Сад и
- Сомбор – Апатин фабрика – Сонта,

као и обезбеђење довољног броја возних средстава за превоз путника, подизање квалитета услуге. У том смислу дефинисана је нова концепција железничког регионалног путничког саобраћаја.

Између четири општине Западнобачког округа потписани су Протокол о међуопштинској сарадњи у области унапређења путне привреде, железничке и водне инфраструктуре и саобраћаја, концепта транспортне логистике и развоја туристичких производа и дестинација горњег подунавља и гравитационог подручја и Протокол о сарадњи ради унапређења јавног железничког превоза у Западнo-бачком и Јужно-бачком управном округу на основу којих се очекује значајније унапређење железничког саобраћаја у Западнo-бачком округу, а самим тим и у општини Оџаци.

Општина Оџаци исказала је интерес за изградњу интермодалног терминала у луци "Дунав" Богојево и индустријској зони. У складу са тим циљем јавља се неопходност ревитализације пруге Богојево – Дунавска обала и изградња индустријских колосека у луци "Дунав" Богојево. Поред тога исказан је интерес за проширење индустријских колосека у индустријској зони у Оџацима код "Хипол-а" за потребе нове фабрике биодизела (део трасе старе пруге Оџаци – Црвенка).

Да би се реализовали наведени интереси неопходно је ревитализовати регионалне пруге и извршити капиталне ремонте на појединим деоницама. На тај начин би оспособили железничку инфраструктуру и поставили један од полазних услова за реализацију дефинисане концепције железничког регионалног саобраћаја и подизање квалитета услуге на железници.

Водопривредна инфраструктура

Анализом постојећих података, рекогносцирањем терена те узимајући у обзир услове надлежних организација, констатује се да на територији општине Оџаци можемо издвојити следеће важније објекте водопривредне инфраструктуре:

- део отвореног водотока реке Дунав са делом насипа прве и друге одбрамбене линије за заштиту од штетног дејства спољашњих вода, преводница, црпна станица за регулацију вода унутар ОКМ-а
- основна каналска мрежа (ОКМ), детаљна каналска мрежа (ДКМ) са припадајућим објектима устава.

Објекти водопривредне инфраструктуре присутни на територији општине Оџаци представљају изузетно вредан, а уз то и нажалост недовољно искориштен предуслов за развој читавог региона. Почевши од самог присуства реке Дунав као пловног пута од вишег значаја која належе уз западну границу општинског атара, преко система постојећих одбрамбених насипа I и II реда, те свакако узимајући у обзир и постојеће објекте луке у Богојеву, са огромним потенцијалом развоја, долази се до закључка да све наведено има значаја не само за простор општине Оџаци, већ за много шири регион

наслоњен на простор обраде. У сваком случају треба поменути и развијену мрежу мелиоративних канала са ОКМ-ом као окосницом, како у смислу пловног пута, тако и простора уз који се може планирати задовољавајући број рибњака на околним неплодним површинама.

Све напред наведено упућује на закључак да простор општине Оџаци уз све предуслове постојећих објеката водопривредне инфраструктуре претендује да буде важан чинилац развоја ширег региона.

Снабдевање водом

Стање водоснабдевања у целини је данас такво да су готово сви водоводни системи суочени са великим тешкоћама да обезбеде адекватно снабдевање становништва водом, било по питању количине воде која се испоручује, било по питању њеног квалитета. Карактеристика водоводног система у Оџацима је што се прешло на снабдевање водом из плитких издани.

У Оџацима се приступило изградњи постројења за третман воде. Изабрана је технологија на бази квалитета сирове воде из прве издани која се пречишћава кроз постројење у затвореном систему под притиском.

Израђена је пројектна документација за смањење тврдоће воде (каменца) која постаје све већи проблем како грађана (бојлери, веш машине и сл. где постоје грејачи), тако и на водоводу због зачепљења водоводних цеви и кварова на вентилима и пумпама услед таложења каменца.

Насељена места општине Оџаци (осим Каравукова где је такође започета изградња постројења за кондиционирање пијаће воде) се водом снабдевају из дубоко бушених бунара (који каптирају по неколико водоносних издани), и то углавном сировом, непрерађеном водом. За насељено место Оџаци вода се тренутно црпи из два бунара са дубине од око 84 m. Трећи бунар је ископан на истој дубини али није извршен технички пријем па није пуштен у експлоатацију. Експлоатациони капацитет сваког појединачног бунара је око 18-19 l/s.

Тако конципирани водозахвати, наравно са собом носе проблеме сваког водоносног слоја понаособ, како би у коначној мешавини резултирали мултиплицираном проблематиком, претешком за рационално решавање. Изузетак у овом низу чине Оџаци и Каравуково у којима су водозахвати оријентисани ка првој издани, те у складу са тако добијеном сировом водом приступило се изради постројења за кондиционирање пијаће воде за ова два насеља понаособ. Капацитет постојећег постројења у Оџацима је 30 l/s што је недовољно у летњем периоду. У саставу постројења су два резервоара „сирове“ воде капацитета по 140 m³ и један резервоар чисте воде капацитета 890 m³.

У свим месним заједницама се редовно прати квалитет воде за пиће и предузимају одређене мере. Узорци воде се носе у Завод за заштиту здравља Сомбор а повремено и у БАТУТ-Београд. Правилник о хигијенској исправности воде за пиће на територији општине Оџаци примењује ЈКП „Услуга“.

Одвођење отпадних вода

За насељено место Оџаци постоји пројектна документација изградње канализационе мреже за цео град. Део канализационе мреже је изграђен. До краја 2010. ће бити изграђена целокупна канализациона мрежа. Остаје проблем изградње пречистача отпадне воде за који постоји пројектна документација. Изградња пречистача кошта преко 3 мил. еура и предстоји конципирање финансијске конструкције за његову изградњу. Градска канализациона мрежа највећим делом се гради средствима месног самодоприноса, делом донацијама из општинског буџета, делом из средстава покрајинског Фонда за капитална улагања, Покрајинског секретаријата за архитектуру, урбанизам и градитељство и мањим делом из осталих дотација. Одржавање канализационе мреже је у надлежности ЈКП „Услуга“.

Горући проблем је испуштање градске канализације у каналску мрежу.

У месту Оџаци је у току изградња гравитационе канализационе мреже, док у другим насељима или је изградња канализације са пречистачем у току или се тек приступило изради пројектне документације.

Контролисано прикупљање отпадних вода из насеља започето је једино у Оџацима и Раткову. Ова два насеља су једина у општини која поседују пројектну документацију за уличне колекторе фекалне канализације и уређаје за пречишћавање отпадних вода. У Раткову постоји делимично изграђена мрежа колектора фекалне канализације, као и постројење за прераду отпадне воде типа „мокро поље“.

Остала насељена места, нису започела изградњу. Може се у закључку навести дакле, како се у великом проценту отпадне воде из насеља евакуишу путем аутоцистерни и потом одлажу на неуређена места, или се упуштају директно у подземље путем упојних бунара. Са оваквом праксом се мора одмах престати, посебно имајући у виду заштиту подземних вода као основног ресурса водоснабдевања читавог подручја, као у обавезу преузету из Просторног плана РС о комплетној санитацији насеља.

У складу са Просторним планом општине Оџаци постоји могућност централног пречишћавања отпадних вода, на чега би требало посебно обратити пажњу имајући у виду економичније решавање ове проблематике.

Одвођење атмосферских вода

Прикупљање и евакуација атмосферских вода са простора насељених места унутар општине Оџаци врши се одвојеном мрежом колектора атмосферске канализације (углавном отворени јаркови, малим делом зацељена канализација). Реципијенти су постојеће депресије у околини насеља, или чак и унутар насеља, ређе су то мелиоративни канали. Каналска мрежа унутар насеља је углавном непроходна, те следи да су наведени канали упијајући. Овакво стање доводи до трајног повећања нивоа подземних вода.

Велик проблем атмосферске канализације представља и то што становници на већ постојећу изграђену каналску мрежу приликом израде кућних прелаза постављају цевасте пропусте без претходне нивелације терена па долази до контра падова што проузрокује велике проблеме те атмосферска вода нема довољну проходност до крајњег циља.

Нераскидиво са евакуацијом вишка атмосферских вода из насеља, повезана је проблематика ревитализација постојеће мреже мелиоративних канала који би требало осим поменутих и вишак воде са обрадивих површина да проследи до канала ДТД.

Енергетска инфраструктура

У граду Оџаци не постоји изграђена градска топлана. За делове града постоји неколико блоковских топлана. У функцији је само једна (блок 20). Није прецизно уређено газдовање топланама (одржавање). Економска цена грејања коју грађани морају да плате (нема више субвенционисаног грејања) је за низак стандард становништва превисока. Зато се користе други енергенти (струја и чврст огрев).

У осталим насељеним местима не постоје објекти топлана. Грејање домаћинства је у сопственој режији.

На територији општине Оџаци не постоји изграђена гасоводна инфраструктура осим гасне бушотине РК1. Ни једно насеље у општини Оџаци није гасификовано.

Планира се гасификација свих насељених места на простору општине Оџаци.

Гас за све потрошаче у општини обезбедиће се изградњом разводног гасовода за Оџаке и Главна мерно регулациона станица "Оџаци". (У плану пословања "СРБИЈАГАС" Нови Сад предвиђена је изградња разводног гасовода за Оџаке пречника 273mm и ГМРС капацитета 30.000 m³/час. Место прикључења разводног гасовода за Оџаке се налази на стационажи 49+800 km гасовода Госпођинци-Сомбор поред пута Кула-Руски Крстур, на већ изграђеном одвојку. Сва насеља у општини Оџаци биће снабдевена гасом преко ГМРС Оџаци, а у зависности од потрошње снабдевања ће се вршити челичним или полиетиленским (ПЕ) гасоводима.

Постојеће капацитете електроенергетске инфраструктуре карактерише неприлагођеност захтевима стално растуће потрошње. Изграђеност преносне и дистрибутивне мреже је задовољавајућа у погледу покривености простора, али не и у погледу капацитета и техничких карактеристика водова и дистрибутивних трафостаница.

Капацитети изграђених трафостаница у већини насељених места су незадовољавајући. У наредном периоду је потребно повећати инсталсану снагу трансформатора и изградити нове капацитете.

Нисконапонска мрежа непосредно напаја потрошаче и покрива сва насељена места. Постојећа НН мрежа је углавном ваздушна. Реконструкција НН мреже је извршена делимично, потребно је урадити у потпуности.

Потребно је повећати сигурност и квалитет напајања свих насеља.

Јавне зелене површине

У граду је застарео, махом оштећен дрворед. У дрвореду преовладавају високи лишћари: највише *Celtis sp.*, *Acer sp.*, *Tilia sp.*, *Aesculus sp.* мање и ређе врсте ниских лишћара и четинара.

Неопходно је како донети катастар дрвећа и план уклањања примерака, тако и план садње младог дендролошког материјала.

Остале месне заједнице имају у уличном дрвореду махом примерке воћки, што отвара један посебан проблем појаве штеточина и заштите истих од штеточина.

Друге зелене површине као парковско зеленило могу се побројати у месту Оџацима: Парк "Итес" који спада у већу зелену површину и категорије је између дечијег игралишта и градског парка. На тој површини су започети радови електрификације, поставке стаза и по хортикултурном плану-трба да се почне са уклањањем дотрајалих примерака обележених за вађење.

Парк "Шумице" представља једну већу зелену површину на ободу града. Грађен је по пројекту где зеленило почиње да се већ одгаја.

Зелена оаза код гимназије – садња је извршена, остаје одрађивање простора партера и нега засађеног дендролошког материјала.

Зелена оаза код "биоскопа" - одрађено је хортикултурно решење тог простора али због недостатка средстава још није започето са радовима.

Постоји хортикултурно решење уређења простора тржног центра.

Израђен је Пројекат хортикултурног решења уређења Улице Мостонга у Оџацима.

Зелене оазе или линијско зеленило на улазу у град није постављено ни са једне стране.

Генерално се може закључити да је јако мало зеленила тј. квалитетног дендролошког материјала како у граду Оџаци тако и у месним заједницама. Паркови као категорија зеленила нису забележени ни у једном месту у општини. Постоје зелене оазе или зелени масиви у групацијама у свим местима општине Оџаци, али то не задовољава основне критеријуме количине зеленила за насељена места.

Дечије игралиште са мобилијаром намењено млађем узрасту не постоји.

Простори школа и дечијих вртића су такође мало озелењени а зеленило које постоји је углавном сађено стихијски и без посебних планова и програма.

Такође би било пожељно уређење прилаза граду, одрадити дрворедно зеленило како у граду тако и у осталим Месним заједницама.

Евидентно је да могућност обезбеђивања простора за садњу има, али треба почети са реализацијом радова тј. обезбедити пројекте, средства за набавку, садњу и негу дендролошког материјала.

Објекти за погребне услуге и гробља

Постојећа гробља у целој Општини су махом сва у функцији и одржавана су од случаја до случаја. Капеле су изграђене у свим местима на гробљима осим у насељеном месту Лалић. На другом гробљу (евангелистичком) у Лалићу капела је изграђена. Ови

објекти су неопходни како за чување покојника тако и за чување опреме и алата за вршење делатности.

Планско уређење гробља није евидентирано ни на једном гробљу сем у Оџацима где се гробни радови, стазе постављају по одрађеном пројекту. На сваком гробљу поред капеле неопходна је поставка церемонијалног трга и пратећег зеленила које има поред естетског и санитарно-хигијенски значај.

Анализа капацитета

ЈКП „Услуга“ је комунално предузеће основано актом СО Оџаци за задовољавање потреба грађана. Комуналне делатности се обављају у складу са Законом. Једна од делатности која је поверена овом предузећу је одржавање, заштита и развој локалних путева на територији општине Оџаци.

С обзиром да предузеће није организовано као професионално за одржавање путева јер не располаже неопходном опремом, поједине послове поверава специјализованим предузећима.

Послове на изради хоризонталне сигнализације поверава предузећима регистрованим за ове намене („Боја“ Сомбор, „Сигнал“ Сомбор и др.) а такође и набавку вертикалне сигнализације, док њено уграђивање врши у сопственој режији.

Све послове на крпљењу коловоза, рехабилитацији или појачаном одржавању поверава на основу јавног тендера предузећима која испуњавају услове за обављање ове делатности (производња асфалта) као што су „Бачка Пут“ Нови Сад, „Сомбор путеви“ Сомбор, „Вој пут“ Суботица.

ЈКП „Услуга“ нема могућности ни економског оправдања за већа инвестирања у опрему за одржавање путева с обзиром на дужину путева која им је поверена на одржавање. Квалитетно обавља део послова на редовном одржавању путева као што је кошење корова, растиња и шибља, уграђивање и одржавање вертикалне саобраћајне сигнализације, испуштање воде са коловоза, машинско кошење траве на банкама, скидање банкнина и послове на одржавању путева у зимском периоду.

За ове намене располаже са једним камионом ФАП 19/21, две епохе за посипање путева и два ножа за чишћење снега, као и један ровокопач-утоваривач. За обилазак путева и интервенције на вертикалној саобраћајној сигнализацији користи се возило Југо Флорида које је дотрајало и настоји се набавити ново возило.

На одржавању путева ангажована су 2 радника док се у периоду зимске службе ангажује додатно људство због дежурства и приправности. Стручно вођење ових послова ради запослено лице са вишом школском спремом које поседује лиценцу одговорног извођача радова за путеве и које води и сручни део око нових инвестиција, надзора и израде програма и остале послове из путне привреде.

За дистрибуцију и снабдевање грађана пијаћом водом, као и одржавање постојеће инсталације водоводне мреже задужено је јавно комунално предузеће „Услуга“ из Оџака које контролише квантитет пијаће воде. Хемијски и бактериолошки квалитет воде се два пута месечно контролише у Хигијенском заводу у Сомбору.

Квантитет испоручене воде за пиће мери се водомерима, а одржавање и сервисирање истих врши поменуто предузеће у месној заједници Оџаци а остале месне заједнице баждарење водомера врше у сопственом режиму.

Редовно одржавање дистрибутивне мреже врши градски водовод који се налази у склопу ЈКП „Услуга“. Водовод располаже следећом механизацијом: 1 ровокопач, 1 камион, 1 теренски аутомобил. На водоводу је запослено 11 радника (и то: ВСС-1, ССС-9, НК-1).

Генерална проблематика

Путеви на територији општине још увек не задовољавају све захтеве за транспортом. Постојећа мрежа магистралних и регионалних путева омогућава задовољавајући ниво веза општине Оџаци са окружењем и широм територијом, али стање тих путева не пружа задовољавајуће експлоатационо-техничке карактеристике и

не обезбеђује задовољавајући ниво саобраћајне услуге и безбедности, док је мрежа локалних путева је неразвијена, односно, евидентан је недостатак локалних путева за краће трајекторије путовања између општинских насеља.

Изграђеност објеката и садржаја железничког саобраћаја се не користи у задовољавајућем обиму иако постоје одличне просторне могућности за имплементацију свих потребних садржаја за успостављање интегралног транспорта.

Детаљна каналска мрежа је у великој мери девастирана, те јој као таквој предстоји детаљна реконструкција.

Велик проблем општине Оџаци представља то што није изграђена канализациона мрежа, већ је велик број септичких јама што проузрокује загађење подземних вода а атмосферска канализација није прочишћена и није нивелисанашто доводи до низа проблема.

Не постоји изграђена градска топлана нити гасоводна инфраструктура. Постојеће капацитете електроенергетске инфраструктуре карактерише неприлагођеност захтевима стално растуће потрошње.

Тротоари су у лошем стању а евидентан је и недовољан број паркинг простора.

Може се закључити да је јако мало зеленила тј. квалитетног дендролошког материјала како у граду Оџаци тако и у Месним заједницама. Паркови као категорија зеленила нису забележени ни у једном месту у општини.

За радне зоне не постоји комплетна пројектна документација помоћу које би се учествовало на конкурсима за доделу средстава за изградњу исте.

Проблем паса луталица је евидентан у свим Месним заједницама Општине али посебно је изражен у месту Оџаци, јер се у овој месној заједници комунални отпад одлагаже у контејнере, где се исти и хране.

S W O T АНАЛИЗА је у прилогу документа.

ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ

Просторни план Републике Србије је донешен 2010. године.

На основу Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, број 72/09, 81/09) општине су надлежне за израду Генералних урбанистичких планова, Просторних планова општине и других планских докумената (План општег уређења, План детаљне регулације, План генералне регулације). Код израде урбанистичких и просторних планова законом је прописана израда Извештаја о стратешкој процени утицаја планова и програма на животну средину, док се за пројекте за изградњу објеката и радове врши израда Студије о процени утицаја на животну средину.

Анализа постојећег стања

Од просторних докумената донешен је Просторни план општине Оџаци („Службени лист општине Оџаци“, број 04/07) који се усклађује са одредбама Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, број 72/09, 81/09).

Од урбанистичких докумената донешени су: Генерални план Оџака, План детаљне регулације граничног прелаза „Богојево“ Богојево, План генералне регулације (са детаљном регулацијом јавног грађевинског земљишта) блока број 46 и дела блока број 47 у Оџацима, План детаљне регулације делова блокова 27, 28 и 30 у Оџацима, План генералне регулације насеља Богојево, План генералне регулације насеља Дериње, План генералне регулације насеља Каравуково, План генералне регулације обилазнице магистралних путева М-3 и М-18 у Оџацима, План генералне регулације Раткова, План генералне регулације робно транспортног центра у Богојеву, План детаљне регулације марине „КАНАЛ-БОГОЈЕВО“ на Дунаву.

Све врсте планских докумената израђују се у складу са одредбама Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, број 72/09, 81/09).

Табела 7. Приказ важеће планске документације у општини Оџаци

Редни број	Назив планског документа	Број Службеног листа општине Оџаци	Напомена
Просторни план			
1.	Просторни план општине Оџаци	04/07	Усклађује се са одредбама Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, број 72/09, 81/09) У оквиру Просторног плана општине Оџаци обрађени су и урбанистички планови насеља Лалић, Бачки Брестовац и Бачки Грацац
Урбанистички планови			
2.	Генерални план Оџака	7/2003	Израђује се План генералне регулације Оџака
3.	План детаљне регулације граничног прелаза „Богојево“ Богојево	6/07	/
4.	План генералне регулације (са детаљном регулацијом јавног грађевинског земљишта) блока број 46 и дела блока број 47 у Оџацима	16/06	/
5.	План детаљне регулације делова блокова 27, 28 и 30 у Оџацима	11/05	/

6.	План генералне регулације насеља Богојево	11/05	/
7.	План генералне регулације насеља Дероње	08/07	/
8.	План генералне регулације насеља Каравуково	13/08	/
9.	План генералне регулације обилазнице магистралних путева М-3 и М-18 у Оџацима	04/07	/
10.	План генералне регулације Раткова	08/10	/
11.	План генералне регулације робно транспортног центра у Богојеву	18/10	/
12.	План детаљне регулације марине „КАНАЛ-БОГОЈЕВО“ на Дунаву	07/09	/

Насеља општине Оџаци немају:

- формиран Катастар непокретности
- Катастар инфраструктуре
- Нису до краја дефинисани власнички односи за земљиште и објекте
- Не постоји комплетна електронска база података
- Није урађен и усвојен ни Локални акциони план заштите здравља (ЛЕХАП)
- Стамбена изградња је у застоју односно само се спорадично граде индивидуални стамбени објекти
- Нема изградње стамбених објеката за потребе стручних кадрова
- Нису урађени Планови техничке регулације саобраћаја (ПТПС) за насељена места, која треба да буде усклађена са принципима одрживог развоја
- Нема пројеката бицикличких стаза, пешачких зона и пешачких коридора као ни паркинг простора

Имајући у виду финансијске, институционалне и остале битне чиниоце, могао би се извући закључак да се област просторног и урбанистичког планирања развија задовољавајућим темпом.

Анализа капацитета

Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, имовинско-правне послове и заштиту животне средине Општинске управе општине Оџаци надлежно је за послове издавања информација о локацији и локацијских дозвола. Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, имовинско-правне послове и заштиту животне средине, када је у питању урбанизам, нема одговарајући стручни кадар за издавање аката потребних за послове инвестирања у грађевинарству.

Одељење броји 8 запослених, од тога:

- 6 запослених са ВСС и
- 2 са ВШС

Ово Одељење делимично је технички опремљено.

Израда урбанистичких и просторних планова финансира се преко ЈП „Дирекција за изградњу“ Оџаци, а послови израде планова су поверени ЈП „Завод за урбанизам Кула-Оџаци“ из Куле.

У Ј.П. „Завод за урбанизам Кула-Оџаци“ је запослено 17 људи:

- 8 са ВСС од којих је 7 радника са одговарајућом урбанистичком лиценцом;
- 1 са ВШС
- 8 са ССС

Ј.П. „Завод за урбанизам Кула-Оџаци“ је опремљено на адекватан начин и стручно оспособљено за обављање послова просторног и урбанистичког планирања.

Генерална проблематика

У области просторног и урбанистичког планирања проблем је незаинтересованост предузетника и осталих привредних субјеката за сарадњу при изради урбанистичких планова као и изналажење финансијских средстава за реализацију планова у смислу комуналног опремања одређених површина.

Проблематика у области планирања се односи на недостатке планских докумената и потребне документације, као и неажурираност неопходних подлога. Такође, један од кључних проблема је сама имплементација постојећих планова, односно недостатак адекватне службе која би била надлежна за спровођење истих. Највећи недостаци приказани су SWOT анализом и они директно утичу на развој општине Оџаци, у смислу недостатака планова генералне и детаљне регулације. Израдом истих би се у многоме помогло потенцијалним инвеститорима да у што краћем року издејствују решење о одобрењу за изградњу, односно пријаву радова. Тиме би се, дакле, убрзао развој општине Оџаци у сваком смислу.

Из свега наведеног произилази следеће:

- Неопходно је веће ангажовање свих грађана у процесима израде планске документације.
- Повећати заинтересованост будућих инвеститора привредних објеката да учествују у изради планова.
- Потребно је обезбедити изворе финансирања за израду планске документације.
- Обезбедити адекватан стручни кадар за вршење свих делатности везаних за урбанистичко и просторно планирање.
- Смањити утицај политике .
- Настојати да се службе задужене за израду и праћење планских докумената модернизују и технички опреме како би се обезбедило ефикасније упознавање са важећим плановима.

SWOT АНАЛИЗА је у прилогу документа.

СОЦИЈАЛНА И ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Општина Оџаци има негативни природни прираштај. Пописом из 2002.год. утврђено је да општина Оџаци има 35,362 становника што је мање за 2.042 становника у односу на попис из 1991.године. Број становника у општини Оџаци, процењен од стране Републичког завода за статистику 30.06.2004.год., износио је 34.366 становника. У 2007. години рођено је 251 дете а исте године умрло је 451 лице, што указује на негативну стопу природног прираштаја која износи -180.

Према последњем попису становништва број домаћинстава у општини Оџаци износио је 16.805, што је за 100 мање у односу на претходни пописни период, од чега су 6.192 сеоска, 6.293 мешовита а 4.320 градска домаћинства. Процент сеоског становништва у односу на укупан број становника је 72%.

Старосна структура становништва је неповољна обзиром да готово трећину становништва чини становништво које има 60 и више година, (10.561) са тенденцијом наставка раста овог тренда.

У пракси се такође евидентира тренд сталног раста незапослености.

У општини Оџаци је број декларисаних Рома, према попису из 2002. године износио 839. Битна обележја становништва са становишта социјалне заштите:

- негативан природни прираштај (-180)
- неповољна старосна структура (1/3 чини старо становништво)
- висок степен незапослености са тенденцијом даљег раста
- претежно рурално становништво
- избеглице, Роми.

Анализа постојећег стања

На територији општине Оџаци мере социјалне заштите реализују се кроз активности Центра за социјални рад, рад општинске управе–одељења за привредну делатност, финансије и друштвену делатност као и удружења грађана (Црвени крст, Општинско удружење пензионера, Удружење пензионера, Удружење слепих лица, Удружење лица ометених у менталном развоју, Удружење параплегичара и дистрофичара).

У току 2009. године у Центру за социјални рад "Оџаци" (у даљем тексту ЦЗСР) евидентирано је 3.382 лица, корисника услуга и права из социјалне заштите, као и права из породично-правне заштите. Њихово учешће у укупном броју становника општине износило је 7,13%.

Табела бр. 8 Преглед броја корисника по годинама

Година	Број корисника	Ланчани индекс
2002.	1367	-
2003.	1630	119,2
2004.	1695	104,0
2005.	2371	139,9
2006.	2521	106,3
2007.	3409	135,2
2008.	3062	89,8
2009.	3382	110,4

Број корисника је у сталном порасту, што је условљено неповољном социо-економском ситуацијом у Општини. Број корисника је повећан и због повећања једнократних услуга које пружа ЦЗСР које су у функцији остваривања неких права код других установа или органа.

Такође се може видети да није било појединих мера и облика социјалне заштите нпр. усвојење или заштићено становање. Усвојење као облик заштите задњих година није било заступљено првенствено због здравственог статуса деце за усвојење, односно чињенице да су то била деца са посебним потребама и незаинтересованости парова за усвојење ове категорије деце. Заштићено становање као проширени облик социјалне заштите ЦЗСР не спроводи због недостатка финансијских средстава. Пројекат на ову тему је урађен и са пројектом се конкурисало код НИП-а.

Број лица стављених под старатељство је стабилан (у 2009. години било је 83 лица у привременом старатељству и 86 лица у сталном), као и број корисника који се смешта у установе социјалне заштите (у 2009. години било је 13 деце, 24 одрасла и 49 старих).

Са развојем пројекта за едукацију хранитељства и са уласком у реформу система социјалне заштите повећава се и број корисника овог вида социјалне заштите првенствено као најадекватнији вид збрињавања деце.

Број корисника права на додатак за помоћ и негу другог лица је у благом паду, а у 2009. години било је 263 корисника.

Број породица–корисника права на материјално обезбеђење мали је у односу на укупан број становника, али је у расту по годинама. У 2009. год. ово право користиле су 272 породице, односно 596 лица. У структури корисника права на МОП највише су заступљена једночлана и двочлана домаћинства које ове право остварују по основу радне неспособности чланова. Велики број корисника права на МОП чине Роми а евидентан је и пораст породица са већим бројем малолетне деце који ово право остварују по основу незапослености родитеља.

Право на оспособљавање за рад користила су три лица у 2009. години која похађају Специјалну ОШ са интернатом "Вук Караџић".

На основу досадашње праксе може се констатовати стални тренда раста броја корисника као и тренд раста потреба становништва за новим проширеним правима и услугама породично-правне и социјалне заштите. Нарочито је потребно посветити пажњу појединим категоријама становника као што су:

- деца и омладина,
- особе са инвалидитетом (ОСИ)
- стари
- Роми.

Деца и омладина

У области социјалне заштите деца и млади користе законом утврђена права и услуге социјалне заштите и породично-правне заштите: хранитељство, старатељство, усвојење, смештај у установу, помоћ за оспособљавање за рад, право на ДПН, једнократне помоћи у новцу и натури, материјално обезбеђење породице, смештај у прихватилиште и прихватну станицу, индивидуалне и породичне саветодавне-терапеутске услуге, правне савете, што се реализује кроз активности ЦЗСР.

Табела бр. 9 Малолетници са поремећајем у понашању евидентирани у ЦЗСР

Малолетници	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Са асоцијалним понашањем			1	1	5
Кривично неодговорни	6	10	3	11	5
Кривично одговорни – кривично дело	77	43	26	16	18
Кривично одговорни – прекршај	34	5	60	62	47
УКУПНО	117	58	90	90	75

Пракса показује да је деловање у циљу сузбијања ризичног понашања и промовисања здравог начина живота код деце и омладине недовољно на локалном нивоу. Добро осмишљени едукативни, културни и спортски програми доступни свој деци и младима представљају механизам који може да да најбоље резултате каде је у питању осмишљено коришћење слободног времена.

У пракси се евидентира и проблем све чешћег конзумирања дувана, алкохола и дрога на млађем узрасту (у ОШ). Болести зависности су интегрални, неодвојиви део природног, породичног и социјалног контекста. Пракса већих градских центара, у којима се путем саветовалишта и добро осмишљених превентивних програма, цела породица укључује у програме превенције, лечење и рехабилитације, показује недвосмислену супериорност када су у питању резултати који се постижу, у односу на традиционалан приступ.

Деца без родитељског старања, под старатељством и на смештају

У 2009. години било је 23 млл. лица у категорији деце без родитељског старања, што представља благи пораст у односу раније године. Најчешћи узроци због чега су деца остајала без родитељског старања су следећи: неповољна материјална ситуација, смрт родитеља, занемаривање и злостављање деце, болест родитеља и слично.

Број деце која се налазе на смештају у установама социјалне заштите је 2, а 21 је у хранитељској породици. У раду са овом категоријом корисника као приоритет са поставља пружање максималне социјалне подршке примарним и сродничким породицама, односно избегавање примене рестриктивних облика заштите деце као што је издавање из социјалног окружења и смештај у установе.

Деца жртве насиља у породици

Породични закон Републике Србије, посебну пажњу посвећује заштити жртава од насиља у породици.

У 2009. години, евидентирано је шесторо деце жртава злостављања и занемаривања од стране родитеља. Евиденција ове категорије корисника, било да су деца или одрасла лица води се од јануара 2006. године, тако да број жртава не представља праву слику проблема али указује на постојање и озбиљност ове појаве. Са сигурношћу се може закључити да је ово најугроженија категорија корисника.

На решавању проблема ове деце највише је ангажован ЦЗСР с тим да су се у поступак укључивале и друге установе (Дом здравља, Полицијска станица, тужилаштво, општински суд, школе) свако у оквиру свог делокруга рада. У раду на заштити ове категорије корисника евидентан је некординисани рад установа на локалном нивоу и поред постојања протокола о поступању. ЦЗСР је све интервенције које су се тичале заштите млл. лица жртава злостављања и занемаривања обављао за време радног времена или кроз пасивна дежурства.

Досадашња пракса показала је потребу за постојањем посебног, мобилног тима који би се бавио искључиво заштитом жртава насиља у породици као и постојање саветовалишта за рад са породицом, и СОС телефона који би олакшао пријављивање ових негативних појава.

Правовремена интервенција пружала би жртвама насиља благовремену и адекватну заштиту као и поверење у установе система, а злостављачу указала на могуће санкције и потребу измене понашања, што би превентивно деловало на ширу социјалну заједницу. Функционисање саветовалишта и мобилног тима за заштиту жртава од насиља у породици обезбедио би континуитет у раду са овом категоријом корисника што би био гарант позитивних промена у начину функционисања породице.

Сређивање односа у породицама у којима постоји злостављање спречава перпетуомбиле злостављања што би умањило шансе да деца из тих породицаи сами постану злостављачи као и појаву асоцијалног понашања. На овај начин смањили би се ризици даљег ширња злостављања.

Такође је неопходно боље информисање јавности о проблемима занемаривања, злостављања деце и насиља у породици као и начину поступања у наведеним ситуацијама. Сензибилисана јавност меке лакше да препозна проблеме што ће утицати на промену неутралног става (не мешање) и резултати чешћим пријављивањем и благовременим откривањем ових негативних појава. Ради решавања проблема краткотрајног, ургентног смештаја жртава пре свега млл. деце, потребно је размотрити могућност успостављања ургентног хранитељства.

Особе са инвалидитетом (ОСИ)

Особама са инвалидитетом друштво намеће бројна ограничења самом својом организацијом. Међу друштвена ограничења спадају недоступност и неприлагођеност окружења, архитектонске баријере, јавни превоз, јавне службе, трговине, културне, образовне институције, радна места, станови и тд. Последица овакве ситуације је блокада у развоју потреба. Уклањање ових баријера у директној је вези са недостатком финансијских средстава али оно што се може учинити већ сада за будућност је неприхватање нових пројеката зграда и других јавних објеката и станова које нису прилагођени потребама ОСИ. Квалитетно решавање ових проблема захтева одговарајућу законску и нормативну регулативу.

Значајна ограничења се јављају и на пољу образовања. Пракса показује ограничено учешће деце са инвалидитетом у предшколском образовању, редовном основношколском, средњешколском и високошколском образовању, као и образовању одраслих. Оно што се на локалном нивоу у овом смислу може учинити је ефикасније и масовније укључивање деце са инвалидитетом у предшколске установе и њихова инклузија у основне и средње школе.

Требало би размотрити могућност отварања одељења СОШа при некој од редовних ОШ које постоје у општини што би учинило школу и образовање приступачнијим

Особе са инвалидитетом имају **низак ниво запослености и висок степен незапослености**. Запошљавање ОСИ значајно се везује за проблем образовања јер неадекватно образовање и професионално оспособљавање знатно умањује њихове шансе за запошљавање. Осим тога и они који имају неко звање тешко долазе до радног места, углавном због предрасуда и техничко-архитектонске неприлагођености радног окружења. Потребно је размотрити могућност формирања заштитних радионица као малих, самосталних предузећа или у оквиру постојећих приватних предузећа као одељења.

Социјална заштита коју **особе са инвалидитетом** остварују у нашој земљи оцењује се као недовољно прилагођена њиховим потребама па је у току формирање Националне стратегије за ОСИ у Републици Србији која планира реформу социјалне заштите. У оквиру реформе планира се **проширење мреже социјалне сигурности**, примена јединственог доходног цензуса као критеријума за остваривање права на социјалну заштиту.; **реформа социјалних услуга** у смислу развоја алтернативних облика социјалне социјалне заштите (**становање уз подршку**) **развој кућне неге и помоћи (формирање специјалних мобилних тимов), дневних центара, рехабилитационих центара**, **затим оспособљавање тзв. персоналних асистената, који ће пружати помоћ ОСИ**, унапређење и проширење смештајних установа.

Здравствена заштита: **особе са инвалидитетом** имају чешћу потребу за здравственим услугама. Анализа показује погоршање здравственог статуса становништва, што са становишта ОСИ указује на потребу побољшања квалитета здравствених услуга, развоја специфичних здравствених програма, обезбеђења једнаке приступачности свим здравственим установама, **отклањањем архитектонских баријера, ослобађањем партиципација за коришћење здравствених услуга и набавке лекова, олакшавањем набавке ортопедских помагала и сл.(оснивање патронажне службе, кућне неге и лечења на локалном нивоу).**

Удружења која се баве ОСИ на територији општине Оџаци су следећа: Општинско удружење слепих лица, Удружење инвалида рада, Удружење лица ометених у менталном развоју, Удружење параплегичара и дистрофичара. Рад ових удружења је спорадичан и некординисан а приметно је и одсуство стратегије. Сарадња са хуманитарним организацијама је незадовољавајућа, спорадична и ограничена могућностима деловања самих организација а не потребама самих корисника.

Непостојање добро сређене и обједињене базе података представља први и основни проблем који се јавља у раду са овом категоријом корисника. Најчешће надлежне установе и удружења имају евиденцију само оних ОСИ који се код њих јављају као корисници права и услуга или су чланови удружења што често није целокупна популација инвалида одређене категорије. Наведена ситуација резултује постојањем различитих података о свим категоријама ОСИ као и о узроцима инвалидитета, у којима се поједина лица више пута понављају.

Кад је у питању евиденција ЦЗСР очигледно је да је дошло до пораста броја деце и омладине и одраслих инвалидних лица корисника права у систему социјалне заштите. Најугроженија категорија корисника су корисници права на материјално обезбеђење (МОП), затим непокретне и тешко покретне инвалидне особе. Код ових лица често је потребна додатна материјална подршка, путем исплата једнократних новчаних помоћи, ради реализације њихове здравствене заштите обзиром да исти нису у могућности да плате партиципацију за лекове или специјалистичке услуге.

Од ван институционалних облика заштите, у оквиру друштва за помоћ ментално недовољно развијеним особама општине Оџаци, већ три године у општини Оџаци, функционише Дневни боравак за ову категорију корисника (категирија УМНРО-умерено ментално недовољно развијене особе). Чињеница да овај боравак похађају и одрасла лица ометена у развоју указује на оправданост и потребу за пружањем овакве врсте услуга и помоћи породицама. Овај дневни боравак финансира локална самоуправа преко ЦЗСР и исти је 2006. год. добио финансијска средства путем Фонда за социјалне иновације, и донаторства. Имајући у виду здравствени статус ОСИ пракса показује потребу за реализацијом проширеног права у виду Службе кућне неге и лечења.

Највећи проблем у раду ЦЗСР са категоријом душевно оболелих и ометених у менталном развоју је недовољан број установа за смештај ове категорије корисника. Последица тога је пролонгирање њихове хоспитализације као јединог прелазног решења до реализације смештаја у адекватну установу социјалне заштите, што често траје годинама. Недостатак адекватних установа ствара проблеме и у збрињавању лица са комбинованим сметњама (душевно оболела лица са менталним дефицитом) која су без породичног старања.

Стара лица

Проблеми популације старијих људи су бројни и комплексни. Погоршање положаја старих лица одређених категорија је последица свих догађања на овим просторима предходних година. Вишегодишња економска криза, сиромаштво, транзиција, незапосленост, као и изолација земље, санкције, близина ратног окружења, довели су до до значајног раслојавања самих породица, међугенерациског отуђења и до погоршања услова живота старијих особа. Млађи чланови породице окренути бризи за сопствену егзистенцију и егзистенцију подмлатка, занемарују бригу о својим старијима и обавезу њиховог издржавања.

Све су значајнији и чешћи облици дисфункције породице, па чак и злостављања старих. У перманентном порасту је и број старих особа без породичног старања, а такође и особа којима породица, због природе својих потреба или због недостатка средстава, није у могућности да обезбеди одговарајућу бригу и адекватно старање.

Табела бр. 10 Структура старих према доминантном проблему

Стари	2007.		2008.		2009.	
	Број	%	Број	%	број	%
Без породичног старања	147	21	144	26	151	14
Без средстава за живот	251	36	165	30	514	49
Теже хронично оболели	254	37	218	40	364	35
остали	42	6	21	4	15	2
УКУПНО	694	100	548	100	1.044	100

У општини Оџаци становништво старије од 60 година чини 29,68% укупне популације, док је удео старијих од 65 година 23,62%. Рад са овом категоријом корисника показује стално погоршање њиховог квалитета живота првенствено због неповољног материјалног положаја, недостатка адекватне друштвене бриге и неадекватне здравствене заштите. Наиме, приходи ове категорије корисника су ниски, или их уопште нема, и необезбеђују квалитетно задовољавање егзистенцијалних потреба. У општини Оџаци претежно су заступљена рурална, односно пољопривредна и мешовита домаћинства. Често се дешава да престанком активног бављења пољопривредом нестаје и извор прихода ове категорије корисника.

У категорији старих најугроженија су она старачка домаћинства која имају ниске приходе а немају породично старање, живе сами, са супружницима или се пак сродници неадекватно старају о њима. У раду са овом категоријом корисника уочена је тенденција померања одговорности за стара лица са породице на заједницу као резултат ишчезавања традиционалних вредности и усвајања нових индивидуалистичких. Као посебан социјално-медицински проблем јавља се здравствена заштита ове категорије становништва обзиром да стара лица најчешће болују од више хроничних болести а неповољан материјални статус овим лицима онемогућава плаћање здравствених услуга и самостални одлазак у здравствене центре. Такође је евидентан отпор према институционалном збрињавању јер он подразумева измештање из познатог социјалног окружења и све чешће потраживање ванинституционалних видова заштите (помоћ у кући и кућна нега и лечење) који за сада у овој општини не постоји.

У овој категорији посебно треба издвигнути она старачка домаћинства која поседују некретнине, земљу, која је сметња за остваривање права на материјално обезбеђење. Наиме ова домаћинства нису спремна да своје некретнине на било који начин отуђе или оптерете хипотеком јер не желе да своје потомке лише наследства. С друге стране ти исти наследници, често из објективних разлога (и сами без редовних прихода оптерећени бригом за децу) нису у могућности да родитељима пруже или организују адекватну заштиту.

Разлози стављана под привремено стрателство су болест, остваривање одређених права, отуђење имовине лица под старатељством, насиље у породици сл. *Највише проблема у пракси је било око смештаја хронично оболелих нарочито психогеријатријских лица и непокретних – зависних корисника због недовољно капацитета ових установа.*

Сарадња са инситуцијама које се баве проблематиком заштите старих на локалном нивоу је добра (сарадња са домом здравља, пензијском заједницом удужењима пензионера и др).

Центар за социјални рад својим давањима обухватио је у 2006. години 523 остарела лица и 41 пензионера. Материјално је збринута 211 породица. Међутим, број корисника се увећава и због повећања једнократних услуга које пружа Центар. Тако да се ова помоћ односи на све категорије становништва. Овде треба навести и категорију одраслих лица са инвалидитетом. Ову помоћ у 2006. години користило је 254 корисника.

Услед повећане потребе за смештај старих у постојеће институције, неопходно је потребно да се размишља о могућности изградње Дома за старе у Општини Оџаци. Капацитет Дома би се кретао 50-100 корисника.

У Оџацима је својевремено започета изградња таквог дома. Изградња је стала. Ради само угоститељски објекат.

У Општини Оџаци постоје две организације пензионера које су регистроване: Општинско удружење пензионера и Удружење пензионера.

Током 1990. године започета је изградња стамбено пословне зграде са 18. станова појединачне површине од 30 m², са амбулантом и дневним боравком за пензионере у приземљу. Основна намена те зграде је требало да буде смештај пензионера са визијом стварања неке врсте геронтолошког центра. Због недостатка материјалних средстава насталих услед смањења стопе издвајања, радови су обустављени још у 1992. години, а објекат је конзервиран. Ова замрзнута инвестиција стоји пуних седамнаест година, са које су скинути електрични каблови, олуци и др. Нико није до данас покренуо то питање оживљавања ове инвестиције у општини Оџаци.

Категорија Роми

У оџачкој општини постоји 17 националних мањина и етничких заједница које су углавном компактне-међу њима и Роми, а и међусобно сарађују и дају свој допринос заједничком битисању.

Табела бр. 11 Декларисани Роми по насељима

Насеље	Број становника – Рома	
	Према Попису 2002.г	Према Социјалној карти 2008.г
Богојево	374	547
Дероње	307	377
Оџаци	58	154
Бачки Грачац	11	49
Ратково	23	41
Српски Милетић	16	33
Каравуково	0	26
Бачки Брестовац	35	15
Лалић	15	14
Укупно	839	1256

Скупштина општине је у јуну 2010. године усвојила Локални акциони план за унапређење становања Рома у општини Оџаци, а у изради су и ЛАП за запошљавање, образовање и здравство, у којима ће детаљније бити обрађени проблеми ромске популације.

Анализа капацитета

На територији општине Оџаци мере социјалне заштите реализују се кроз активности установе, Центра за социјални рад, рад општинске управе, одељења за привредну делатност, финансије и дрштвену делатност као и удружења грађана: Црвени крст, Општинско удружење слепих лица, Удружење инвалиди рада, Удружење лица ометених у менталном развоју, Удружење параплегичара и дистрофичара.

Центар је смештен у старој, адаптираној згради у самом центру Оџака. Због неотклоњене архитетонске баријере, улазних степеница, није лако доступан особама са инвалидитетом и старијим теже покретним корисницима. Од стране Министарства била је иницирана акција отклањања овог проблема, која је требала да обухвати све Центре, што до сада није реализовано.

Радни простор и физички услови рада Центра су добри обзиром да је током прошле године рађана адаптација пословног простора. Центар за социјални рад има укупно 12 запослених радника на неодређено време, од тога 7 стручних радника (4 социјална радника, 1 психолог, 1 педагог и 1 правника). Једанаест радника Центра финансира се из буџета Министарства а једног радника, (административан радник уједно и возач) финансира општинска управа. До сада није било ангажованих волонтера.

Дефицит социјалних радника је системски проблем, присутан већ дужи низ година на територији Војводине а и на целој територији Републике Србије, који држава покушава да санира преквалификацијом других стручних кадрова, пре свега социолога. Остали стручни кадрови су доступни, (психолози, педагози, правници), има их на евиденцији Националних служби за запошљавање, али њихово радно ангажовање искључиво зависи од (не)могућности финансирања.

Општинска управа и Центар, немају посебно ангажованог стручног радника за послове аналитичко-истраживачки рад, што онемогућава пре свега формирање јединствене, квалитетне базе података и континуирано, системско и систематско праћење и анализирање потреба становништва.

Сарадња Центра и локалне самоуправе је добра док је сарадња са другим установама на подручју општине некординисана, из разлога што законска регулатива није до краја дефинисана што доводи до тога да се не зна ко има приоритет у решавању појединих проблема. Решење овог проблема могуће је потписивањем протокола о сарадњи међу институцијама које би радиле на решавању одређене проблематике. Невладине организације на подручју општине спорадично су присутне па и сарадња са њима није довољна, најчешће се исцрпљује кроз неке ад хок интервенције. Рад удружења грађана на територији општине Оџаци (Црвени крст, Општинско удружење слепих лица, Удружење инвалида рада, Удружење лица ометених у менталном развоју, Удружење параплегичара и дистрофичара) некординисан је и спорадичан.

Генерална проблематика

Проблематика социјалне заштите је уско повезана са проблематиком сиромаштва. Сиромаштво у Србији је последица драматичног смањења БДП, стопе запослености, доходака и животног стандарда.

Сиромаштво у Србији је уско повезано са нивоом образовања. Највећи ниво сиромаштва је код популације радно способних а незапослених. У општини Оџаци су сиромаштвом угроженија сеоска насеља у којима је пољопривреда доминантна привредна активност, док је у граду Оџацима ситуација незнатно боља. Велики број сиромашних је код старијих од 65 година, у многочланим породицама и у Ромској популацији.

Проблеми:

- Велики број радно способног становништва је у процесу транзиције (приватизација предузећа) остао без радног места, а са аспекта социјалне заштите немогу бити корисници ниједног облика социјалне помоћи
- Становништво нарушеног здравственог стања а без прихода остаје и без адекватне здравствене заштите
- Није донета скупштинска одлука о проширеним правима из социјалне заштите (није уведена пракса геронто домаћица, разни видови саветовалишта, сигурна кућа за жртве насиља, адекватна брига и смештај лица са посебним потребама)
- Није урађена локална стратегија за смањење сиромаштва иако је 2003. усвојена национална
- Не постоји права база података о броју становника који се по важећим критеријумима могу сматрати сиромашним или се налазе у стању специјалне социјалне потребе. Није спроведено истраживање на нивоу Општине јер само проценат становништва који прима неки вид социјалне помоћи није довољан податак за процену размере сиромаштва у општини Оџаци.

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Демографски подаци

Здравствена заштита у општини Оџаци постоји, вероватно, од почетка настајања самих Оџака и околних села. Историјски подаци постоје од 16-17.-ог века. Савременици памте скорије догађаје. После другог светског рата у сваком насељеном месту општине постојала су здравствене станице, које су се педесетих година прошлог века интегрисале у Дом здравља Оџаци. Од 1946. године постоји тада Антитуберкулозни диспансер-касније Диспансер за плућне болести и туберкулозу-данас Пнеумофтизиолошка служба. Од 1951. године постоји и Специјална болница за плућну и урогениталну туберкулозу, касније Стационар за плућне болести и туберкулозу, са преко 200 постеља. Разлог постојања је био велики број туберкулозних болесника. У то време је, на пример, на 100.000 становника од туберкулозе боловало око 400 особа, данас их има мање од 20.

Године 1974. извршена је интеграција Дома здравља и Специјалне болнице за плућне болести и туберкулозу.

Према последњем попису становника из 2002. године, на подручју општине Оџаци живи 35.582 становника, од којих жене чине 52,1% а мушкарци 47,9%. У односу на попис из 1991. године број становника је смањен за 607, односно за 1,7%. Треба узети у обзир знатну миграцију становника-избеглице и прогнана лица у последњих 12 година. Процењени просечни животни век становника општине је: 74,7 година за жене а 68,6 година за мушкарце. Примера ради, просечна дужина живота у ФНРЈ 1948. године је била 51 година. Значајна демографска карактеристика у општини Оџаци, као и у већини сличних општина у АП Војводини, је старосна структура. Број становника испод 14 година је 5.304 или 14,9%, преко 65 година, што се сматра као социјална граница старости износи 6.287 или 17,7%. Просечна старост становника општине Оџаци је преко 40 година, што се сматра као општина са врло старом популацијом.

За демографска кретања од посебног значаја су наталитет, морталитет и фертилитет, што све има као последицу природни прираштај.

Наталитет је број живорођене деце на одређени број становника (обично се одређује на 1.000 или 100.000 становника).

Морталитет је број умрлих на одређени број становника.

Фертилитет је број живорођене деце на одређени број (обично је то 1.000) жена у фертилном добу-добу када жене могу да рађају.

Напред наведени чиниоци одређују и природни прираштај: однос броја рођених према броју умрлих, дакле да ли се број становника на одређеном подручју повећава или смањује.

Природни прираштај у општини Оџаци већ дуги низ година је битно и знатно негативан. То значи да се број становника смањује. Природни прираштај је, на пример, за 2004. годину био минус 8,3. Те године је фертилитет био 33,2, односно од 1.000 жена фертилног доба је родило 33 детета.

Водећи узроци смрти и кретање смртности у општини Оџаци

У општини Оџаци од укупног броја умрлих узрок у 2/3 случајева су болести система крвотока, односно обољења кардиоваскуларног система.

Тумори су на другом месту са више од 15 %. На трећем месту су недовољно дефинисана стања, симптоми и патолошки клинички и лабораторијски налази. Четврто место припада повредама, тровањима и последицама деловања спољашњих фактора. На петом месту су болести органа за варење.

Треба истаћи да сличну структуру узрока смрти имају и остале три општине Западнобачког округа (Сомбор, Апатин и Кула), с тим што су у Сомбору и Кули на петом месту болести органа за дисање.

Табела 12. Водећи узроци смрти у општини Оџаци

	Узрок смрти	Становништво		
		Број	%	Стопа на 100.000
1	Болести система крвотока	419	67,2	1239,8
2	Тумори	95	15,2	281,1
3	Симптоми, знаци и патол.клинички и лаборатор.налази	23	3,7	68,0
4	Повреде, тровања и последице дел. спољ. фактора	22	3,5	65,1
5	Болести система за варење	21	3,4	62,1
	Укупно умрлих	623	100	

Табела 13. Водећи узроци смрти у општини Оџаци према узроку смрти и полу

	Узрок смрти	Мушкарци	Жене	Укупно
1	Болести система крвотока	190	229	419
2	Тумори	51	44	95
3	Симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази	6	17	23
4	Повреде, тровања и последице деловања спољашњих фактора	17	5	22
5	Болести система за варење	12	9	21
6	Остало	24	19	43
	Укупно	300	323	623

Болести срца и крвних судова

Болести срца и крвних судова водећи су узрок смрти становника оба пола на подручју општине Оџаци, са 419 умрлих у 2005. години, што чини 67,2 % у укупном броју умрлих. Структура умрлих по полу показује да је већи удео жена (229 или 54,6 %) него мушкараца (190 или 45,4 %). Водећи узроци смрти у овој групи болести били су из подгрупе „друге болести срца“, затим исхемијске болести срца и болести крвних судова мозга.

Табела 14. Структура умрлих од болести срца и крвних судова према узроку и полу

	Узрок смрти	Мушкарци		Жене		Укупно	
		Број	%	Број	%	Број	%
1	Друге болести срца	79	41,6	112	48,9	191	45,6
2	Исхемијске болести срца	66	34,7	44	19,2	100	26,2
3	Болести крвних судова мозга	40	21,0	64	27,9	104	24,8
4	Атеросклероза	3	1,6	7	3,0	10	2,4
5	Остало	2	1,0	2	0,9	4	0,9
	Укупно	190	100	229	100	419	100

Тумори

Тумори заузимају друго место у структури узрока смрти са 95 умрлих или 15,2%. Смртност од тумора већа је код мушкараца (51 или 53,7 %) него код жена (44 или 46,3 %).

Табела 15. Водећи узроци смрти према локализацији малигнух тумора-мушкарци

	Узрок смрти	Број умрлих	% удео
1	Трахеја, бронх, плућа	19	37,2
2	Дебело црево	5	9,8
3	Простата	4	7,8
4	Мокраћна бешика	4	7,8
5	Јетра и жучни канали	4	7,8
6	Остало	15	29,4
	Укупно	51	100

Табела 16. Водећи узроци смрти према локализацији малигнух тумора-жене

	Узрок смрти	Број умрлих	% удео
1	Дојка	8	18,2
2	Дебело црево	8	18,2
3	Трахеја, бронх, плућа	7	15,9
4	Материца	3	6,8
5	Јајници	2	4,5
6	Јетра и жучни канали	2	4,5
7	Желудац	2	4,5
8	Остало	12	27,3
	Укупно	44	100

Симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази

Ова група болести заузима високо треће место у структури смртности са 23 умрле особе (3,7 %). Међу умрлима више је жена (17 или 73,9 %) него мушкараца (6 или 26,1 %).

Повреде, тровања и последице деловања спољашњих фактора

Повреде и тровања заузимају четврто место са 22 умрле особе или 3,5 %. Смртност услед повређивања и тровања чешћа је код особа мушког пола (17 или 77,3 %) него код жена (5 или 22,7 %).

Болести система за варење

На петом месту су болести система за варење са 21 умрлих (3,4 %), од чега 12 мушкараца и 9 жена. Међу болестима система за варење као узроци смрти доминирају болести јетре-10 умрлих (1 мушкарац и 9 жена) и други органи система за варење-9 (3 мушкараца и 6 жена).

Морбидитет

Морбидитет је број обољевања од неке болести у одређеној популацији за одређено време.

У општини Оџаци најзначајније су болести система за дисање, затим болести кардиоваскуларног система (срца и крвних судова), болести мишићно-коштаног система, неуропсихијатријска обољења и болести мокраћно-полног система.

У служби опште медицине на првом месту су болести система срца и крвних судова (повишен крвни притисак, срчана обољења), затим болести система за дисање, болести мишићно-коштаног система, у служби медицине рада на првом месту су болести срца и крвних судова, затим болести мишићно-коштаног система па обољеа органа за дисање, у служби за заштиту деце су на првом месту болести дисајних органа, болести коже и поткожног ткива па заразне и паразитарне болести а у служби за здравствену заштиту жена на првом месту су болести мокраћно-полног система, затим болести у вези трудноће, рађања и бабиња, док су на трећем месту тумори.

Наведена обољења односно службе припадају примарној здравственој заштити.

Што се тиче обољевања унутар појединих група, у групи болести система за дисање најзаступљеније су акутне инфекције горњих респираторних путева.

Унутар групе болести срца и крвних судова највећи значај има повишен крвни притисак, као један од најзаступљенијих фактора ризика на настанак хроничних срчаних и можданих обољења, затим следе болести срца и срчаних крвних судова и обољења можданих крвних судова, као претече инфаркта срца и апоплексије мозга.

Највећи значај у групи душевних поремећаја и поремећаја понашања имају поремећаји расположења и неуротски стресогени поремећаји.

Од болести мишићно-коштаног система и везивног ткива најчешће се јавља бол у леђима, зартим дегенеративна обољења зглобова.

Болести мокраћно-полног система су најчешће болести запаљења мокраћне бешике, затим обољења простате.

Морбидитет, односно врста обољења у специјалистичким службама у Дому здравља у Оџацима води специфичну евиденцију.

Морбидитет опредељује даљи развој здравствене заштите и поставља приоритете.

Анализа капацитета

У оквиру Дома здравља Оџаци постоје:

- Здравствене станице у свим насељеним местима (Оџаци-2 станице, Бачки Грачац, Бачки Брестовац, Српски Милетић, Ратково, Каравуково, Лалић, Дериње, Богојево),
- Служба хитне медицинске помоћи,
- Служба медицине рада,
- Служба за здравствену заштиту жена,
- Служба за здравствену заштиту деце и омладине,
- Служба за физикалну медицину,
- Пнеумофтизиолошка служба,
- Стоматолошка служба,
- Специјалистичке службе (интернистична, офталмолошка, неуропсихијатријска, хируршка, дерматовенеролошка, ОРЛ, уролошка),
- Стационар за плућне болести и туберкулозу са 25 постеља,
- Рендген служба,
- Лабораторија.

КАДРОВИ

Табела 17. Број становника на једног лекара *

Република Србија	356
Западнобачки округ	450
Општина Оџаци	677

*Подаци Републичког завода за статистику за 2008. годину

Табела 18. Кадровска структура Дома здравља Оџаци

Стручна спрема	Број
Специјалисти	22
Доктори опште медицине	25
Стоматолози	7
Фармацеути	2
Виша стручна спрема	9
Средња стручна спрема	134
Нижа стручна спрема	-
Неквалификовани радници	-
Укупно медицински радници	199
Немедицински радници	68

*Стручна служба Дома здравља Оџаци

S W O T АНАЛИЗА је у прилогу документа.

ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Област заштите животне средине општине Оџаци представља веома битну област Стратегије одрживог развоја Оџака, а којом су обухваћене следеће области:

- комунални чврсти отпад,
- квалитет земљишта,
- квалитет ваздуха,
- комунална бука и вибрације,
- сузбијање алергених биљака,
- азил за псе луталице,
- сточна гробља,
- едукација и информисање.

За укупну проблематику заштите животне средине сачињена је SWOT анализа, а за сваку наведену област сачињене листе проблема, листе циљева, стабла проблема, стабла циљева и хијерархија циљева.

Анализа постојећег стања

Чврсти комунални отпад

Управљање комуналним чврстим отпадом на територији општине Оџаци поверено је ЈКП „Услуга“ у складу са Одлуком о комуналним делатностима. На основу ове одлуке, дефинисано је да јавно комунално предузеће врши сакупљање, транспортовање и одлагање чврстог комуналног отпада на постојећу градску депонију – сметлиште.

Одлагање комуналног отпада спроводи се на депонији на локацији у месној заједници Оџаци на катастарској парцели бр. 6566, 6567, 6568. Површина депоније износи око 6,5 хектара. Лоцирана је на око 3км од насељеног места Оџаци, око 3км од извора водоснабдевања, 5км од центра града и на њој се не примењују основне мере заштите животне средине. Депонија, сходно важећој регулативи не испуњава захтеве у погледу основне инфраструктуре. Депонија нема употребну дозволу.

Најчешћи отпад из града и околине који се одлаже на постојећој депонији је:

- комунални (кућни) отпад
- индустријски отпад (из ХИ „Хипол“, текстилних индустрија „Лола Рибар“ и „Бимди“, индустрије папира и папирне амбалаже „Младост“, „Типографија“, „Папирус“, индустрије машина и опреме „Пољострој“ и из индустрије откупа пољопривредних производа „Дијамант“).
- медицински отпад – немамо поузданих података о врсти и количини медицинског отпада из медицинске установе „Каменко Гагрчин“. Нема посебних мера предострожности или процедура за руковање, транспорт и одлагање отпада из медицинске установе „Каменко Гагрчин“. Ризик изазивања заразе до нивоа епидемије, као последица лоше праксе управљањем отпадом, изузетно је висок.
- фекални отпад
- амбалажни отпад (стакло, пластика, папир, картон, лименке) – највећи проблем претставља организација сакупљања отпадне амбалаже. Предузеће „Папирус“ из Оџака које се бави производњом папирне галантерије, генерише око 36 тона отпадног папира и 3 тоне П фолија. Привремено складиштени отпадни папир и П фолија се продају као секундарна сировина.
- коришћени акумулатори и батерије – мали део завршава на локалној депонији а већина отпадних акумулатора у општини Оџаци углавном завршава у фабрици акумулатора у

- Сомбору, у којој се користе као секундарна сировина. На тај начин је избегнуто депоновање значајних количина отпадних акумулатора на локалне депоније.
- ислужена возила – мали део завршава на локалној депонији а већи део отпадних возила се уступају или продају као секундарне сировине.
  - грађевински отпад (шут)
  - отпадне гуме – представљају значајан еколошки проблем, због чињенице да разградња једне гуме у природи траје чак 150 година. Један део отпадних гума из индустрије преузима локално предузеће које сакупља секундарне сировине „Обнова-промет Малешев“ Оџаци. Сва индустријска постројења и транспортно предузеће „Саобраћај“, као генератори услед процеса ремонта возила, имају сопствене интерне депоније на којима складиште отпадне гуме које потичу од њиховог возног парка. Међутим, један део ипак завршава на локалној депонији.
  - отпадна електронска и електрична опрема (рачунари и бројила).

Тренутно на територији општине не постоји систематско мерење и евидентирање количине генерисаног комуналног отпада као и систематско и организовано издвајање рециклабилних материје из комуналног отпада.

Једино делимично организовано издвајање које се врши односи се на ПЕТ амбалажу. Она се депонује на посебној локацији на градској депонији и складишти за даљу продају.

Део рециклабилних материја из отпада издваја се од стране појединих грађана. Количине које се издвајају су непознате, али се зна да су то углавном гвожђе, папир, бакар, алуминијум.

Постоји делимично одвајање ПЕТ амбалаже и у осталим месним заједницама али циклус није до краја затворен. Треба иницирати да се поступак заокружи са пресовањем и даљом продајом. Исто тако неопходно је уредити постојеће локације за прикупљање као и обезбедити додатне.

Услуге одржавања чистоће, односно одвожења смећа, јавно комунално предузеће „Услуга“ врши за насељено место Оџаци свакодневно по усвојеном програму одвоза смећа, на тај начин да се за сваки радни дан у недељи одвоз смећа врши по програму у којем су назначене улице у Оџацима. Наведено предузеће врши одвожење отпада и за насељена места Дероње и Бачки Грачац два пута у току месеца.

Остале месне заједнице: Каравуково, Богојево, Српски Милетић, Лалић, Ратково и Бачки Брестовац, врше сакупљање и одношење смећа у сопственом режиму на постојећа месна сметлишта, за која немају употребну дозволу, мимо општинске одлуке о комуналним делатностима.

Утицај на животну средину

Утицај чврстог комуналног отпада на животну средину може се разматрати са два аспекта.

Први се испољава кроз недовољну покривеност територије општине Оџаци на којој се пружа услуга одношења смећа. Ово условљава **формирање дивљих сметлишта** на необухваћеним подручјима, за које месне заједнице немају податке о броју и величини. Самим тим отвара се могућност појаве заразних болести код становништва као и угрожавања животне средине.

Депоније, сметлишта и друге врсте одлагалишта комуналног отпада претстављају други фактор који својим садржајем могу да угрозе животну средину на разне начине, који се испољавају као:

загађење ваздуха:

- издвајање метана, угљен диоксида и других гасова услед паљења,
- ширење прашине и непријатних мириса,
- у периодима без ветра, може доћи до повећане концентрације загађујућих материја у ваздуху у оквиру и у околини одлагалишта отпада.

загађење земљишта, подземних и површинских вода:

- ако пре почетка експлоатације нису предузете адекватне мере заштите подтла (земљишта, а самим тим и подземних и површинских вода),
- угрожавање околине од отпада разнетог ваздушним струјањем,
- пошто се процедурне воде не пречишћавају (не постоји фолија која одваја смеће од земљишта и дренажни систем), може доћи до загађења подземних и површинских вода.

Услед постојеће ситуације на територији Општине Оџаци, са сигурношћу се може тврдити да долази до појаве негативног утицаја на животну средину по свим горе наведеним аспектима. Степен угрожености животне средине није могуће квантификовати будући да нема егзактних података, јер не постоје било каква мерења, као ни систем мониторинга.

У наредном периоду може се очекивати интензивирање проблема везаних за управљање чврстим комуналним отпадом. Са једне стране неопходно је проширити територију на којој ће се организовано сакупљати отпад и уклонити бројна дивља сметлишта из месних заједница чиме ће се значајно увећати количине отпада које се одлажу на постојећу градску депонију. Са друге стране, капацитети постојеће депоније су при крају.

Проблематика управљања тзв. специјалним отпадом (отпадна уља, акумулатори, гуме, материјали од паковања и сл.), опасним и медицинским отпадом такође није решена.

Домове здравља требало би обавезати на стерилизацију медицинског отпада пре његовог коначног депоновања са комуналним отпадом.

Додатно опремање ЈКП „Услуга“ возилима, контејнерима и другом опремом, створило би услове за ефикаснији рад овог јавног предузећа и решило проблем организованог сакупљања смећа из осталих месних заједница, али без решења горе наведених питања целокупан проблем управљања комуналним отпадом остаће и даље отворен.

Квалитет земљишта

Тип земљишта у општини Оџаци је претежно ливадска црница, плодно пољопривредно земљиште.

У општини Оџаци се не прати организовано квалитет и загађење земљишта. Врше се спорадична испитивања земљишта због избора врста сорти, семена и вештачких ђубрива. Употреба вештачких ђубрива, хемијских средстава за заштиту биљака (пестицида, инсектицида, фунгицида...) и воде за наводњавање, ретко је контролисана и плански употребљавана.

Пољопривредна газдинства нису у обавези да прате квалитет земљишта. Прате само обогаћеност земљишта састојцима који утичу на родност култура.

На основу врсте загађивача, загађивање пољопривредног земљишта на територији општине Оџаци можемо поделити на следеће:

1. Загађење пољопривредног земљишта по основу пољопривредне производње

У интензивној пољопривредној производњи, да би се остварио одређени економски ефекат, тј. профит морају се примењивати одређена хемијска средства тј. пестициди као и минерална ђубрива. Правилна примена минералних ђубрива као и органских ђубрива може довести до значајног повећања пољопривредне производње, али неправилна употреба ових ђубрива може трајно да оштети пољопривредно земљиште с тим што може доћи и до прекомерних доза одређених хранива или одређених материја које могу неповољно да утичу како на пољопривредно земљиште тако и на биљке које се гаје на њему.

Да би се избегле штетне последице неуредне употребе ђубрива, потребно је ђубрење пољопривредних култура заснивати на основу агрохемијске анализе

пољопривредног земљишта тј. на основу вршења система контроле плодности земљишта који је установљен Законом о пољопривредном земљишту.

Контрола плодности земљишта представља пре свега узорковање пољопривредног земљишта, агрохемијску анализу пољ. земљишта, препоруку за ђубрење свих пољ. култура које се гаје на подручју општине Оџаци и на такав начин може се доћи до најефикаснијих мера заштите загађивања пољопривредног земљишта од прекомерне и нерационалне употребе хранљивих материја. Пре свега се спречава загађивање подземних вода а и правилном употребом ђубрива постижу и већи приноси пољопривредних култура.

Неправилна употреба пестицида може такође довести до значајног загађења пољопривредног земљишта. Неправилну употребу можемо окарактерисати да се неправилно са неадекватним дозама сузбијају штеточине, болести и корови и на такав начин врши загађивање пољопривредног земљишта нарочито код употребе хербицида који имају дужу каренцу па се неколико година не могу гајити одређене биљне врсте ако је пољопривредно земљиште третирано одређеним хербицидом. Такође, још један начин како неправилна употреба пестицида може довести до загађења пољопривредног земљишта јесте коришћење неисправних и застарелих прскалица у третману усева и пољопривредног земљишта.

Нажалост, на подручју општине Оџаци као и на подручју Републике Србије не постоје званичне институције које врше контролу употребе прскалица и других средстава за заштиту биља. Као један од великих проблема у области заштите биља а самим тим и заштите пољопривредног земљишта од **загађења пестицидима** је што се и у општини Оџаци и на територији Републике Србије **они купују „слободно“ без рецепта**, за разлику од суседне републике Мађарске, где су за примену заштитних средстава овлаштена стручна лица и сва примена хемијских средстава је на основу њихових препорука.

Једно од решења проблема од загађивања земљишта пестицидима јесте **поспешење рада Прогнозно извештајне службе из области заштите биља** на подручју територије Војводине а самим тим и на подручју општине Оџаци. На такав начин прогнозом могуће појаве болести, штеточина и корова могло би се избећи загађивање земљишта пестицидима а самим тим омогућити ефикасније сузбијање штеточина, болести и корова и такође смањити загађивање пољопривредног земљишта као и биљака које се гаје.

2. Индиректно загађивање пољопривредног земљишта преко загађивања водотока, тј. река и канала.

Загађење водотока такође може бити један од основних проблема загађења пољопривредног земљишта и то из разлога што са загађеном водом тј. прљавом водом наводњавамо пољопривредно земљиште ми га можемо упропастити и довести до његовог загађења и онемогућити нормалну производњу биља на њему.

Други вид загађења пољопривредног земљишта преко водотока јесте загађење подземних вода а на такав начин долази и до загађења пољопривредног земљишта.

3. Дивље депоније

Један од основних проблема у заштити пољопривредног земљишта јесу дивље депоније (сметлишта) како у непосредној близини града Оџаци тако и у близини осталих 8 насељених места у општини Оџаци.

Дивље депоније настају спонтано и стварају их пре свега несавесни грађани али и правни субјекти који ради мањих трошкова врше одлагање разних врста отпада поред путева а све чешће на пољопривредном земљишту. Такве депоније могу да буду веома опасна жаришта за развијање и ширење обољења код животиња али и људи који ту непосредно раде и бораве. Величина дивљих депонија је различита и може да захвата и до неколико хектара пољопривредног земљишта.

Такво пољопривредно земљиште се не може користити у пољопривредне сврхе чак и ако се део тог материјала однесе.

Месне заједнице не воде евиденцију о дивљим депонијама. Само повремено се врши уклањање дивљих депонија.

4. Нерационална изградња производних и привредних објеката на пољопривредном земљишту

На територији општине Оџаци, пре свега на територији града, постоји већи број објеката намењених за узгој стоке који су грађени на плодном пољопривредном земљишту типа чернозем, који представља најквалитетније земљиште на територији Војводине.

Изградњом таквих објеката неповратно се губе знатне количине обрадивог земљишта.

Квалитет ваздуха

Извори и узроци загађења ваздуха на подручју општине Оџаци

Количине загађивача емитоване у ваздух само делимично представљају узрок проблема. На проблеме, међутим, значајно утичу и простор, који се загађује, време када до загађења долази и околности под којима се оно догађа.

Простор је део проблема загађивања ваздуха због тога што се највише загађивача испушта управо у ваздух који непрестано удишемо.

Време је део проблема зато што је динамика загађивача важна. Сваког дана тече река аутомобила ка центру Оџака и обрнуто. Резултат је нагли скок великог ослобађања загађивача тако да околина није у стању да их неутралише. Атмосферске честице и атмосферски гасови се уклањају из атмосфере најчешће падавинама кише или јаким ветром (кошавом).

Производни процеси и технологије нису главни узроци загађења ваздуха на подручју општине Оџаци.

Главни узрочници загађења ваздуха су саобраћај, прерада житарица, стварање прашине и плевне као нус производа, сагоревање горива, угља, мазута и сл. као енергије за загревање производних погона, стамбених блокова, кућа и станова, затим шумски и пољопривредни пожар, спаљивање полипропиленских и полиетиленских отпадних материја као и најопаснијег загађивача ваздуха, спаљивање и коришћење аутомобилских гума за загревање пећи приликом производње опекарских производа. Спаљивањем биомасе, пољопривредних остатака и лишћа ослобађају се бројни гасови који у великој мери могу допринети загађењу ваздуха.

На загађење ваздуха на територији општине Оџаци велики утицај има и пољопривреда. У пролеће и лето користе се велике количине хемијских материја за заштиту биљака од глодара, инсеката, корова, при чему долази до њиховог испаравања, а тиме и загађивања ваздуха који директно или индиректно утиче на здравље становника.

На основу законске основе за доношење Програма контроле квалитета ваздуха на територији општине Оџаци, која је садржана у Закону о заштити животне средине а која гласи: **Општина је дужна да врши праћење квалитета ваздуха** и основних методолошких параметара: евиденцију података о имисији и емисији и изворима загађења ваздуха, као и систематско истраживање утицаја загађеног ваздуха на здравље људи.

Спровођењем Програма контроле квалитета ваздуха на територији општине Оџаци остварује се неколико циљева:

- утврђивање нивоа загађености ваздуха,
- праћење трендова загађености ваздуха у току више година,
- оцењивање квалитета ваздуха на основу поређења са нормама,
- утврђивање мера за санацију у циљу побољшања квалитета ваздуха,
- утврђивање критичних ситуација и алармних стања у циљу упозорења јавности и предузимање неопходних мера.

Оцена утицаја загађеног ваздуха на здравље људи, климу и шумске екосистеме

Неопходно је хитно **одредити број мерних места** који чине мрежу мониторинга дефинисаних Програмом, који је одређен на основу одабраних и договорених критеријума, као што су број становника општине Оџаци, број извора емисије, метеоролошки параметри. Треба рећи да то представља минимум мерних места ограничених финансијским могућностима општине Оџаци.

Загађење ваздуха је последица застарелих технологија, недостатка постројења за пречишћавање ваздуха и ниске ефикасности постојећих дотрајалих постројења у сектору индустрије и лошег квалитета горива за грејање.

Не постоји урађен катастар загађивача ваздуха на нивоу Општине. Предузећа су у обавези по Закону о заштити животне средине да раде мерења емисије и имисије загађујућих супстанци на свим емитерима и седиментима. Сушара „Победа“ предузећа „Дијамант“ а.д. Зрењанин не поседује одговарајуће заштитне хватаче плевне тако да при свом раду емитује плевницу која загађује околину.

Континуирано мерење и систематско праћење квалитета ваздуха на подручју општине Оџаци се не ради. Главни извор основних загађујућих материја су продукти сагоревања фосилних горива у домаћинствима.

Сматра се да су највећи загађивачи ваздуха:

- емитери из индустријске производње
- индивидуални димњаци
- пољопривреда
- друмски саобраћај

Емитери из индустријске производње

У општини Оџаци је услед лоше приватизације забележен велики пад индустријске производње и затварање појединих погона. Претпоставља се (јер није извршен мониторинг квалитета ваздуха) да је дошло до смањења аерозагађења.

Неисправни горионици за сагоревање у грејним котловским постројењима су потенцијални загађивачи.

Индивидуални димњаци

Мањи део града је обухваћен централним грејањем. Остала домаћинства се греју на електричну енергију и чврста горива.

Домаћинства у сеоским месним заједницама се греју на електричну енергију и чврста горива. Не постоје податци о аерозагађењу проузрокованом нуспродуктима грејања.

Пољопривреда

Сматра се да на територији општине Оџаци употреба средстава за заштиту биља (пестициди и хербициди) утичу на загађење ваздуха, због паљења пољопривредних остатака и амбалаже од хемијских средстава и вештачких ђубрива, али нису вршена мерења њиховог утицаја

Друмски саобраћај

Фреквенција друмског саобраћаја се не прати у општини Оџаци.

Кроз средиште града пролази регионални пут из праваца Новог Сада и Бачке Паланке према Сомбору и граничном прелазу са Хрватском, па самим тим и транзитни саобраћај. Евидентно је повећање робног транспорта кроз град што утиче на повећање издувних гасова а тиме и аерозагађења.

Нужно је мерење арозагађења у средишту града, али се оно не врши. Емисија издувних гасова доприноси високим атмосферским концентрацијама SO₂, NO_x... Из тих разлога је неопходна изградња заобилазнице за коју општина Оџаци нема средстава и биће неопходно финансирање њене изградње од стране Покрајине и Републике.

Општина Оџаци није донела прописе који се односе на загађење ваздуха и нема Програм контроле квалитета ваздуха као ни одлуку о мерама за заштиту ваздуха од загађења.

У општини се не спроводи ни програм контроле квалитета ваздуха који је донела Република Србија. Не врши се ни испитивање утицаја аерозагађења на здравље.

Комунална бука и вибрације

Комунална бука

Комунална бука у општини Оџаци је углавном везана за транзитни саобраћај кроз насељена места. Индустијски објекти као извори буке су минимални. **Не постоје подаци о нивоу буке, као ни прописи о праћењу нивоа буке на локалном нивоу.** Потребно је успоставити континуирано мерење нивоа комуналне буке ради заштите здравља становништва.

Бука је саставни и нераздвојни део савремене техничко-технолошке цивилизације. Буку можемо једноставно дефинисати као нежељени звук. Можемо рећи да су сви грађани општине Оџаци непрестано окружени агресијом буке изазване радом камиона, аутобуса, аутомобила, компресора, грађевинских машина, музичких инструмената из угоститељских објеката.

Све постојеће дефиниције третирају буку као загађивача. Добро је познато да веома гласни и нежељени звуци утичу на људе на три штетна начина. Прво и пре свега оштећује слух, други веома јаки нежељени звуци утичу на промену величине крвних судова, рада срца и крвни притисак, трећи нежељени звук утиче на психу.

Можемо рећи да је на територији општине Оџаци веома изражена комунална бука.

Под комуналном буком подразумева се бука у спољашњој средини и унутрашњем простору, која настаје као последица заједничког живота и активности у животной и радној средини, или у јавним објектима и на јавним површинама. На подручју општине Оџаци контрола нивоа комуналне буке у животной средини регулисана је општинском Одлуком и спроводи је локална самоуправа.

Проблем буке као загађивача на подручју општине Оџаци представља озбиљан проблем.

У основи постоје четири начина за контролисање буке:

- прилагођавање начина рада како би се стварала мања бука. Овај начин може се решити новим технологијама и новим материјалима. Пример су најновије генерације аутомобила,
- обезбеђивање процеса који стварају буку (штитници апарата), тај проблем буке се решава пригушивачима,
- заштита примаоца звука (тампон за уши),
- уклањање извора буке ван људског домета.

Овај начин на нашој територији тј. насељу Оџаци може се **решити измештањем саобраћаја ван насеља.**

Јасно је да би решили проблем буке као загађивача морамо платити високу цену, јер светска здравствена организација процењује да комунална бука наноси свету милијарде долара штете на годишњем нивоу.

Вибрације

Бука и механичке вибрације најчешће су заједничке појаве. Мере заштите од механичких вибрација аналогне су мерама заштите од буке. На подручју наше Општине најчешћи побуђивач вибрација су неравни путеви, тешке радне машине, тешки камиони, у пољопривреди теренска возила и тешки трактори као и пнеуматски алати.

Заштићена природна добра

На територији општине Оџаци се налазе заштићена природна добра, подручја у поступку заштите и подручја предвиђена за заштиту.

На територији општине стављени су под заштиту стари дрворед од мешовите састојине платана, јавора, липе и дивљег кестена, као природни споменик.

Ревизија природног добра је у току.

Подручја у поступку заштите

Континенталне слатине као тип станишта који су приоритет заштите на европском нивоу. Од 2003. године Завод за заштиту природе Србије у оквиру програма рада ради на валоризацији природних вредности слатина у Војводини које представљају једне од најугроженијих типова станишта.

Подручја предвиђена за заштиту

У складу са Уредбом о заштити природних реткости ("Службени гласник РС" бр. 50/93) на њиховим стаништима уважава се 1. степен режима заштите. У границама 1. степена заштите забрањује се коришћење природних богатстава и искључују се сви облици коришћења простора и активности осим научних истраживања и едукације, а ту се сврставају: Река Дунав, Богојевачки рит, Гнездо црне роде, слатине, стабло крушке, стабло црног бора, група стабала храста лужњака на Камаришту, стабло дивље трешње, Стари рукавац реке Мостонге и влажна станишта код села Дeroње, Археолошко налазиште из неолита "Доња Брањевина" (деталније у анексу).

Сузбијање алергених биљака

У општини Оџаци постоји Одлука о сузбијању амброзије. Послове сузбијања амброзије обавља ЈКП „Услуга“ по Одлуци и Програму општинске инспекцијске службе. Недостатак је што се амброзија сузбија само на територији града Оџака. Грађани нису озбиљније укључени у акцију уништавања амброзије и поред упорних апела преко средстава информисања.

За успешно спречавање уношења и сузбијање алергених врста неопходно је:

- Сагледавање проблема и јачање свести о страним инвазивним врстама, као једном од главних узрочника губтка биолошке разноврсности, укључујући и друштвени и економски ризик, као и ризик по људско здравље.
- Развити и применити програме за истребљење и контролу страних инвазивних алергених врста, као и ублажити и неутралисати последице њиховог деловања.
- Развити одговарајуће нормативне оквире за успешну борбу против страних инвазивних алергених врста.
- Обезбедити одговарајућа истраживања мониторинга.

Азил за псе луталице

Проблем паса луталица је евидентан у свим Месним заједницама Општине али посебно је изражен у месту Оџаци, јер се у овој месној заједници комунални отпад одлагаје у контејнере, где се исти и хране. Могућност уништавања животиња које су без власника и без здравствене заштите, закон искључује. Дозвољено је хватање паса луталица на хуман начин који се потом смештају у азил. Ни једна месна заједница па ни месна заједница Оџаци нема материјалних могућности за изградњу азила. До сада је проблем паса луталица решаван тако да су радници ЈКП „Услуга“ Оџаци вршили хватање истих јер су здравствено заштићени и обучени. Пси су преузимани од стране комуналних предузећа Сомбор и Нови сад и чувани у азилу.

Изградња азила за напуштене животиње подразумева не само изградњу одговарајућег објекта већ и изградњу прилазног пута, довод електричне енергије и довод и одвод воде. Због свега наведеног, неопходно је издвојити већу количину средстава да би изградња азила била адекватна и законски прихватљива.

Сточна гробља

Простор за сахрањивање животиљских лешева мора бити обезбеђен у свакој месној заједници и мора да одговара законским прописима. Зато у већини месних заједница не можемо окарактерисати иста као адекватна. Једино у месној заједници

Бачки Брестовац постоји уређен пункт за прикупљање угинулих животиња са комплетном инфраструктуром и објектом за хлађење. Месна заједница Ратково такође поседује сточно гробље где се налази пећ за спаљивање лешева животиња коју треба реновирати. У месној заједници Оџаци сточно гробље је лоцирано према путу који води за Лалић. У оквиру гробља су отворене гробнице за сахрањивање угинуле стоке која се затрпава земљом. Два објекта, пећ за спаљивање лешева и ограда око сточног гробља су у јако лошем стању и зато је неопходно комплетно реновирати и одрадити сточно гробље по свим законским прописима.

Едукација и информисање

Едукација и повећана информисаност становника оџачке општине у великој мери би допринела очувању животне средине на овим просторима.

Са едукацијом би требало почети путем семинара, предавања и разних радионица. Да би се постигао што бољи успех, треба обухватити све слојеве друштва. Низом активности везаних за значај здравог окружења, иницира се развој свести о квалитетном животу у локалној заједници. Реално би било очекивати да би на овакав начин подстакли наше суграђане свих узраста да се према подручју у коме живе односе другачије него до сад и да схвате важност здравог окружења.

У времену у ком живимо, отварају нам се многе теме које би биле интересантне, а позитивно решавање проблема који би били обрађени у великој мери би допринело циљу унапређења заштите животне средине на територији општине Оџаци.

Главни циљ би био: унапредити и подигнути еколошку свест и одговорност најмлађих чланова кроз разне радионице, разне еко-читанке, еко-сликовнице, еко-часописе и еко-емисије а у најскорије време допринело би чистијим улицама, парковима, излетиштима.

Активности еколошких покрета у великој мери могу помоћи да се грађани у што већем броју укључе у решавање еколошких проблема у свом непосредном окружењу, али и шире. Буђење и развој свести, ствара предуслов за активност деце, омладине и становника за здраву животну средину.

Анализа ресурса

Природни ресурси

Имамо две групе природних ресурса и то:

1. залихе или необновљиви ресурси који обухватају све минерале и земљиште,
2. токови или обновљиви ресурси који обухватају живи свет, воду, сунчево зрачење, енергију ветра и сл.

Основни концепти у процењивању расположивих природних ресурса на подручју општине Оџаци су доказане резерве које обухватају налазишта која су већ откривена, а то су термалне воде које су откривене при тражењу нафтних деривата.

По процени локалних власти ове бушотине термалних вода нису економичне у условима постојећих цена и расположивих технологија. Али се може претпоставити да ће у предвидљивој будућности бити пронађене формуле за економично коришћење постојећих природних ресурса.

Уопштено узето, постоји неподударност између хитности решавања проблема коришћења природних ресурса, с једне стране, и стварног политичког интереса, односно политичке воље да се приступи решавању тих проблема.

Соларна енергија, као природни ресурс, на подручју општине Оџаци је значајан енергетски потенцијал, али се недовољно користи.

Укупан процењени енергетски потенцијал свих типова отпада (од биомасе, као и индустријског и комуналног отпада) на нашем подручју није прорачунат а њихов развој и примена су веома важни.

Шуме

На подручју општине Оџаци шуме се простиру на 2027,87 ха што у односу на укупну површину подручја општине износи 5%.

Према власничкој структури постоје државне и приватне шуме као и остали облици шумске својине (некадашње друштвене шуме).

Државним шумама на територији Општине газдује Јавно Предузеће Петроварадин-шумско газдинство Сомбор-шумска управа Оџаци. Газдују на основу закона о шумама. Шумска управа је корисник државног земљишта и дато јој је на управљање шумама на територији општине Оџаци, односно к.о.Каравуково и к.о.Дероње. Газдује са две газдинске јединице: газдинска јединица „Камариште“ чија је површина 540ha09a84m² и газдинска јединица „Брањевина“ чија површина простирања износи 1087ha20a72m² на површини к.о.Дероње и 260ha92a93m² на површини к.о.Каравуково.

Просечна дрвна маса државне шуме по једном хектару износи 149,23m³.

Газдинска јединица „Камариште“ углавном је обрасла меким лишћарима, тополлом (и 214 делтоидне тополе и робуста), заједницама врбе, беле тополе.

Газдинска јединица „Брањевина“ углавном је обрасла тврдим лишћарима, храст лужњак, домаћи јасен.

Приватним шумама на територији општине Оџаци такође газдује поменуто предузеће. Укупна површина приватних шума износи 24,76ha а распоређене су по к.о.Дероње 4,42ha, к.о.Каравуково 4,81ha, к.о.Богојево 13,75ha и к.о.Лалић 1,78ha. Просечна дрвна маса приватних шума по једном хектару износи 64,94m³.

У остале облике шумске својине спадају шуме месних заједница, задружне шуме, општинске шуме...

Не постоје основе газдовања као ни програми газдовања за остале облике шумске својине.

За остале облике шумске својине нема премера дрвне масе.

Од осталих шумских природних ресурса шумска управа Оџаци се бави само ловством.

Пољопривреда и животна средина

Иако не располажемо подацима нити информацијама, може се закључити да притисак пољопривредне производње на животну средину није тако велики у садашње време. Ситуација ће се вероватно брзо променити, са повећањем прихода повећаваће се и неконтролисана употреба вештачких ђубрива, пестицида, хербицида и др.

Саобраћај и животна средина

Превозни сектор доприноси многим проблемима у животној средини на територији наше Општине, јер је завистан од необновљивих фосилних горива, нарочито нафте. Проузрокује загађење ваздуха, земљишта, воде, буку, биолошке и друштвене утицаје, као и утицаје на здравље људи услед стварања смога.

Емисија из возила такође укључује једињења, која трајно могу остати у животној средини као што су тешки метали (олово и кадмијум).

Материје у облику малих честица и то чврстих и течних, нарочито оних малог пречника, су повезане са болестима плућа (дизел мотори су највећи извор).

Употреба и превоз опасних материја представљају ризик на нашој територији, посебно превоз токсичних течности и других материја које представљају ризик од ослобађања штетних гасова у животну средину.

Анализа капацитета

Јавно комунално предузеће је основано Решењем Скупштине општине Оџаци број 05-8144/1-65 дана 28.10.1965 године под називом Предузеће за газдовање стамбеним зградама и уписано у регистар Округног привредног суда у Новом Саду под бр. Фи 1081/1965 дана 09.12.1965 године.

Предузеће је организовано под називом Јавно комунално предузеће „УСЛУГА“ Оџаци Одлуком Скупштине општине Оџаци од 28.12.1989 године и уписано у регистар предузећа Решењем Основног суда удруженог рада у Сомбору бр. 594/89 дана 31.12.1989 године.

Одлуком о комуналним делатностима коју је донела Скупштина општине Оџаци 14.11.2008. године („Службени лист општине Оџаци“ број 20/08), ЈКП обавља следеће комуналне делатности:

- пречишћавање и дистрибуција воде,
- пречишћавање и одвођење атмосферских и отпадних вода,
- одржавање улица, путева и других јавних површина,
- одржавање чистоће и одржавање депонија (сметлишта),
- пружање димничарских услуга,
- уређивање и одржавање гробља и сахрањивање,
- одржавање пијаце и др.

Предузеће послује на основу годишњег плана пословања, док за дужи период није донет програм.

Предузеће запошљава 50 радника и то 12-НК, 3-ПК, 8-КВ, 15-ССС, 1-ВКВ, 5-ВШС, 3-ВСС. Постоји потреба за повећањем броја радника али због законских ограничења предузеће није у могућности да изврши већи обим пословања и пријем нових радника.

ЈКП „Услуга“ снабдевено је са 10 специјалних возила што су недовољни капацитети. У плану је набавка нових возила.

Прате се нови трендови и прописи и усклађују се са Законом.

Проблематиком Заштите животне средине у Општинској управи општине Оџаци бави се одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, имовинско-правне послове и заштиту животне средине. У одељењу ради 1 инжењер заштите животне средине на пословима Извршилац на пословима заштите животне средине. У одељењу ради и 1 Струковни инжењер заштите животне средине.

Проблематику животне средине третира 1 Инспектор заштите животне средине који је по струци дипл.ецц. за услужни бизнис, а ради у оквиру Одељења за инспекцијске послове.

Кадровска оспособљеност Општинске управе за заштиту животне средине није адекватна. Потребно је формирање посебног одељења за заштиту животне средине које би обухватало и Инспекцијске послове уз упошљавање само стручног кадра (Струковних инжењера заштите животне средине).

Посебних издвајања за заштиту животне средине у Општинском буџету до сада није било. У општински буџет се уплаћује од стране Републике само 60% средстава наплаћених од регистрованих загађивача у општини Оџаци што чини приближно 1.500.000,00 динара, или око 0,4% буџета. Та средства се тренутно троше наменски али по Програму СО.

Скупштина је својом Одлуком основала Буџетски фонд за заштиту животне средине, а средства ће се наменски користити према програму који доноси скупштина. Локална такса за заштиту животне средине није уведена.

ЛЕАП у општини Оџаци није урађен. Донета је Скупштинска Одлука о приступању изради ЛЕАП-а, али није почела његова израда.

Генерална проблематика

Квалитет животне средине општине Оџаци је у одређеној мери деградиран због неадекватног коришћења природних ресурса.

С обзиром да се не врше мерења прописана законским и подзаконским нормативним актима на територији општине Оџаци, може се само претпоставити да је због ниског степена комуналне опремљености насеља дошло до загађења фреатских вода (први водоносни слој), земљишта, а индиректно и ваздуха.

Неизграђеност система за одвођење отпадних вода из насеља утиче на загађење подземних вода прве издани. На делу територије општине Оџаци (алувијална тераса и алувијална равна), није изграђен довољан број канала за одвођење сувишних атмосферских вода, што може бити лимитирајући фактор за развој пољопривреде.

Претпостављамо да због нестручне, прекомерне и некоонтролисане употребе пестицида и вештачког ђубрива у пољопривредним организацијама и индивидуалном сектору може доћи до контаминације земљишта, односно до лошег квалитета пољопривредних производа.

Неодржавање канала за одводњавање - одмуљивање и чишћење и запушеност црпних станица изазива сакупљање сувишних вода на нижим теренима, што представља проблем за део простора општине где је иначе присутан проблем високог нивоа подземних вода.

На територији општине не постоји депонија за одлагање комуналног отпада урађена по постојећим прописима као и кафилерија (сточно гробље) ,нити пећи за спаљивање животињских лешева, већ се одлагање врши на одрђеној површини за ту намену без икаквих контрола. Због изнетог може доћи до ширења заразних болести, беснила итд.

Технолошке отпадне воде се пречишћавају механичким пречистачем А.Д. „Хипол“ Оџаци има комплетан систем за пречишћавање отпадних вода. Пречишћена вода се испушта у јегрички канал и одатле одводи у ДТД канал. Фекалне отпадне воде из јавне канализације насеља Оџака се не пречишћавају него се преко црпне станице упуштају у јегрички канал а одатле иду у ДТД канал.

У циљу утврђивања мера заштите и праћења стања животне средине донета је одлука о изради Стратешке процене утицаја на животну средину за појединачне објекте на територији општине Оџаци.

S W O T АНАЛИЗА је у прилогу документа.

СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ

ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

Имајући у виду основна обележја, разноврсност и атрактивност природних потенцијала, степен њихове активираниости, као и изграђене привредне капацитете (значајни потенцијали за динамизирање развоја агрокомплекса и производње амбалаже свих врста), може се рећи да се пред општином Оџаци, и поред крупних ограничења (низак степен развијености инфраструктурних капацитета) отварају реалне могућности за остваривање динамичнијег развоја, преумеравање демографских токова и превазилажења обележја неразвијености.

Потенцијали и ограничавајући фактори указују на перспективе и приоритете у развоју **пољопривредне производње** који се могу дефинисати као:

- развој и унапређење повртарске производње као најинтензивније и најекономичније,
- развој и унапређење ратарске производње основних ратарских култура,
- увођење у плодосмену и плодоред легуминоза и другог индустријског и крмног биља,
- увођење у производни асортиман лековитог, ароматичног и зачинског биља,
- повећање продукције крмног биља ради рентабилније сточарске производње,
- повећање површина под воћем,
- повећање површина под заливним системима,
- повећање свих облика сточарске производње под различитим производним режимима,
- повећање броја производних погона примарне и прераде више фазе,
- повећање броја рибњака уз развој прерадних капацитета за прераду рибе,
- повећање броја кошница, итд.

Изградњу прерађивачких капацитета треба либерализовати (сами предузетници и власници капитала треба да одреде где ће остварити највећу зараду). Предност малих предузећа је у томе што релативно лако могу своје прерађивачке капацитете преоријентисати на оне културе на којима могу највише зарадити. У окружењу постоје примери добре праксе - предузећа која осим широког асортимана прехранбене робе поседују и одговарајуће ИСО и ХААСАП сертификате и своју робу пласирају и на инострано тржиште. Када прерада једне културе постане нерентабилна, врло лако се прерада окреће другој, где може да оствари већу зараду. Носиоци развоја Општине могу бити само она предузећа која се релативно лако могу прилагодити на услове понуде и потражње на тржишту.

Потенцијали развоја **индустрије** на територији општине Оџаци се темеље на искоришћењу расположивих природних ресурса и радом створених услова, али и на могућности привлачења страних и домаћин инвеститора на слободне локације у оквиру индустријске и радних зона (greenfield/brownfield). Највеће могућности за развој су у области прехранбене индустрије, хемијске индустрије, прераде дрвета и текстилне индустрије и производње опреме за пољопривреду и прехранбену индустрију. Главна предност је у положају општине која излази на коридор 7.

Дунав, као главни речни ток и каналска мрежа хидросистема ДТД представљају одличан предуслов за развој **туризма на водама**. Уређење обале Дунава као и изградња марине допринели би развоју речног саобраћаја, а тиме и наутничког туризма. Изградња платформи за пећароше, мањих пристаништа за чамце, као и опремање рибарским чамцима, евентуална изградња објеката за издавање/продају риболовачке опреме допринели би развоју спортско-риболовног туризма. Наравно, ови кораци се осим на Дунаву и каналима могу предузети и на језерима у нашој општини која су такође богата рибом.

Очувана природа, миран начин живота, пољопривредно становништво и етнокултуролошка разноликост погодују развоју **еко-руралног туризма**. Уз категоризацију приватног смештаја, осмишљавање додатне понуде односно активности (учествовање у: пољским радовима, припремању зимнице и слатког, изради ручних радова кроз креативне радионице; оживљавање старих заната, затим шетња природом, возња каналима и Дунавом, јахање, бициклизам...) овај вид туризма могао би да заживи на територији оџачке општине. Насеље Дероње, због својих салаша, близине шумског комплекса Доње Брањевине и Дунава; Лалић са својим словачким кућама, етно кућом, очуваном традицијом, рибњаком „Дивљи Кук“ и Богојево због своје богате традиције, народне културе, изворне архитектуре и очуваних природних ресурса (Холцер баре, Папић језера, канала Топорничка) посебно се истичу као насеља интересантна за овакав вид туризма. Између осталог, категоризацијом приватног смештаја добили би се додатни смештајни капацитети којих је иначе у оџачкој општини недовољно.

Оџаци са околином су веома богати археолошким ископинама. Најпознатије налазиште на територији општине представља археолошко налазиште Доња Брањевина у близини насеља Дероње и управо оно представља основу за развој **археолошког туризма**. Археолошки туризам би требало да допринесе диверзификацији укупне туристичке понуде укључујући, поред класичних обилазака локалитета, сталне и повремене музејске презентације. Затим, то могу бити акције нових истраживања унутар програма аматеризма у археологији. Музејска јединица у Оџацима заједно са самим локалитетом налазишта Доња Брањевина била би једна од значајнијих туристичких понуда у овом делу Бачке.

Поред напоменутих видова туризма, а на основу анализе тренутног стања и природних потенцијала којима располаже општина Оџаци, туризам је могуће развијати и у другим правцима, као што је културни туризам, индустријски туризам и ловни туризам.

СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ

ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И ЗАПОШЉАВАЊЕ	
ОПШТИ ЦИЉЕВИ	Нове инвестиције у привреду и инфраструктуру
	Нова радна места
	Раст стандарда пољопривредног становништва
	Подмлађивање становништва у селима
	Интезивирати рурални развој
	Равномернији развој Месних заједница
	Друштвено одговорни послодавци
	Проширивање тржишног удела и извоз
	Смањити одлазак младих
	Подићи конкурентност на виши ниво
Област	СТРАТЕШКИ РАЗВОЈ ПРИВРЕДЕ
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	ИСКОРИСТИТИ ПОТЕНЦИЈАЛЕ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ
РЕЗУЛТАТ	1. Институционализована сарадња локалне самоуправе и привредних субјеката
АКТИВНОСТИ	1.1. Формирати канцеларију за развој општине
	1.2. Ангажовати стручни кадар
	1.3. Организовати едукацију запослених у локалној самоуправи на основу потреба
	1.4. Успоставити партнерства у региону и преко границе
	1.5. Изградити комуналну инфраструктуру у радним зонама у свим насељима општине
	1.6. Промовисати инвестиционе потенцијале у свим насељима општине

Област	ПОЉОПРИВРЕДА
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	<i>УНАПРЕДИТИ ПРОИЗВОДЊУ И ПЛАСМАН У ПОЉ.ПРОИЗВ.</i>
РЕЗУЛТАТ	1. Унапредити развој ратарства, повртарства, воћарства, риболова и сточарства
АКТИВНОСТИ	1.1. Направити анализу потребних капацитета за прераду и складиштење (хладњаче, млинове, сушаре, млекаре)
	1.2. Направити анализу стања и могућности унапређења производне механизације и технологија
	1.3. Реализација програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта општине Оџаци
	1.4. Организовати специјализоване скупове-сајмове произвођача
	1.5. Реконструисати пијаце у насељима општине
РЕЗУЛТАТ	2. Повећана конкурентност пољопривредних произвођача
АКТИВНОСТИ	2.1. Развити програм едукације и саветовања за произвођаче (стандарди и нове технологије)
	2.2. Стимулисати удруживање произвођача
Област	МСП И ПРЕДУЗЕТНИШТВО
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	<i>ОБЕЗБЕДИТИ ОДРЖИВИ РАЗВОЈ МСП И ПРЕДУЗЕТНИШТВА</i>
РЕЗУЛТАТ	1. Предузетништво засновано на стратешком планирању развоја
АКТИВНОСТИ	1.1. Спровести истраживање потреба привредних субјеката
	1.2. Развити програм едукације (управљање, анализа и развој)
	1.3. Направити анализу неискоришћених расположивих капацитета
	1.4. Формирати базу података о МСП и споразуми о сарадњи
	1.5. Припремити програм унапређења запошљавања у сарадњи са Националном службом за запошљавање
	1.6. Промовисати развој нових грана (рециклажа, биомаса)
Област	ТУРИЗАМ
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	<i>КРЕИРАТИ АТРАКТИВАН ТУРИСТИЧКИ ПРОИЗВОД</i>
РЕЗУЛТАТ	1. Искоришћен туристички потенцијал
АКТИВНОСТИ	1.1. Изградити инфраструктуру за поједине области туризма (научички, спортско-риболовни, еко-рурални, ловни)
	1.2. Иницирати заштиту природних и културних вредности
	1.3. Категоризација приватног смештаја
	1.4. Промоција манифестација у општини
	1.5. Формирати и унапредити регионалну понуду за туристе
	1.6. Развити програм за туризам на Дунаву, Штранду

ДРУШТВЕНИ РАЗВОЈ

Образовање - потенцијали за развој:

- Велики број талентоване деце,
- Материјална подршка успешним основцима, средњошколцима и студентима од стране локалне самоуправе (награђивање),
- Подизање мотивације наставног особља за унапређење рада,
- Солидно развијена мрежа предшколских установа, основних и средњих школа,
- Образовање на матерњем језику (српски, мађарски, словачки и ромски),
- Услови за спровођење практичне наставе у средњем образовању,
- Сарадња образовних установа са локалном самоуправом.

Култура - потенцијали за развој:

- Велики број значајних културних стваралаца (фолклорне групе, писци, сликари, мултимедијални уметници),
- Културна баштина (Археолошко налазиште „Доња Брањевина“ и археолошки експонати, Хаику фестивал, Верски објекти под заштитом државе, Етно традиција националних мањина),
- Добро организована библиотечка делатност са одговарајућим објектима,
- Спортско-Пословни центар,
- Ангажовање приватног сектора у културним дешавањима.

Спорт - потенцијали за развој:

- Постојећи спортски клубови (56 активна),
- Око 3500 активних спортиста,
- Велики број спортских објеката (сеоски и градски травнати терени, спортска хала, базен, школски терени),
- Врхунски спортисти из општине.

Брига о младима - потенцијали за развој:

- Млади и њихова мотивисаност за решавање њихових проблема,
- Образовно-васпитне, верске и културне институције,
- Постојање одређеног броја објеката за слободне активности младих,
- Сручни кадрови,
- Спортски клубови и аматерска друштва,
- Невладине и хуманитарне организације, и
- Локални радио и телевизија.

Информисање - потенцијали за развој:

Вишедеценијска правна неуређеност јавног информисања резултирала је појавом енормног броја електронских медија. Због неприродно велике тражње кадрова, у већини медија запошљавана су углавном недовољно квалификована лица. Управо је при крају расподела фреквенција, па ће многе радио и ТВ станице ускоро „стравити кључ у браву“.

Последњих неколико година почело је уређивање српског медијског простора, али без јасног концепта, па су у овом моменту нејасне и тако битне ствари какве су: остаје ли „јавни сервис у локалу“ и наставља ли се приватизација. У досадашњем приватизационом поступку који је обављен аукцијском порођајом већи број медија купила су лица која немају никакве везе са информисањем. Једини њихов мотив био је профит, а у потрази за њим нове газде жртвују достојанство професије, па је неодговорно новинарство постало немила стварност Србије.

На информисање се неповољно одражава и евидентни међустранички рат на свим нивоима организовања друштва. Овакво стање последица је борбе за власт у којој се не бирају средства. То дестимулише квалитетније младе кадрове и генерише просечност у професији, што може имати дугорочне последице, не само по информисање.

Међу битне трендове у информисању спада и све бржи технолошки развој, а он је у овом моменту највидљивији у коришћењу интернета и ширењу кабловске телевизије. Носилац тог посла **Радијус вектор** из Београда планира да већ за годину-две кабловском ТВ покрије целу општину. Постављање кабла омогућиће да већ од јесени стигне и кабловски интернет. Неће више бити заузетости телефонских линија ни временског ограничења коришћења интернета. Када се зна да и код нас креће сателитски пренос, као и радио и ТВ у дигиталном формату, онда власници електронских медија морају перманентно улагати у нове технологије, само да би остали у тржишној утакмици. Из истог разлога, како се планира, и Наше новине биће на киосцима једном недељно, сваког петка.

Реформа локалне самоуправе - потенцијали за развој:

- Доношење стратешких планова развоја (Просторни План, Стратегија одрживог развоја, ЛЕАП, ЛЕХАП, Стратегија за стимулисање рађања, Стратегија социјалне заштите ПЛУС, Стратегија за борбу против сиромаштва, Акциони план за унапређење положаја Рома, Акциони план за младе, План развоја спорта, План развоја инфраструктуре)
- Доношење закона о враћању имовине локалној самоуправи,
- Интензивнији рад удружења грађана,
- Реформа локалне самоуправе и е-управа,
- Локална средства информисања,
- Побољшање квалификационе структуре и рационализација запослених у локалној самоуправи,
- Унапређење рада месних заједница
- Партиципација грађана код доношења одлука

Сарадња са суседним општинама, регионална и међународна сарадња - потенцијали за развој:

- Јачање свести локалне самоуправе и грађана о потреби и предностима успостављања међународне сарадње

СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ

ДРУШТВЕНИ РАЗВОЈ	
ОПШТИ ЦИЉЕВИ	Промовисати одговарајући систем вредности
	Изградити препознатљив спортски имиџ и промовисати здрав начин живота
	Повећати квалитет живота младих и зауставити њихов одлазак у веће центре
	Повећати квалитет живота грађана
Област	ОБРАЗОВАЊЕ
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	ЈАЧАТИ ПОСТОЈЕЋЕ КАПЦИТЕТЕ У ОБРАЗОВАЊУ
РЕЗУЛТАТИ	1. Већи квалитет образовног процеса 2. Обезбеђен капацитет за смештај предшколске деце
АКТИВНОСТИ	1.1. Побољшати услове рада у школама
	1.1.1. Санирати постојеће објекте(грејање, водовод, канализација, електроинсталација, замена крова, дрвенарије, постављање додатне изолације у циљу повећања енергетске ефикасности)
	1.1.2. Технички осавременили капацитете за извођење наставе(неопходна наставна средства)
	2.1. Проширити капацитет вртића за смештај деце у Оџацима
	2.2. Санирати објекте вртића у осталим насељеним местима

Област	КУЛТУРА	
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	<i>ЈАЧАТИ ПОСТОЈЕЋЕ КАПАЦИТЕТЕ У КУЛТУРИ</i>	
РЕЗУЛТАТИ	1. Обезбеђен кадровски и просторни услови за развој културних манифестација	
	2. Повећан број и квалитет културних манифестација	
	3. Унапређена међународна сарадња у области културе	
АКТИВНОСТИ	1.1 Ангажовати стручни кадар у културним организацијама и институцијама	
	1.2 Реновирати и адаптирати постојеће објекте културе	
	1.3 Изградити нове објекте културе (музел, галерија)	
	1.4 Опремити објекте културе	
	2.1 Израдити план одржавања постојећих и нових културних манифестација	
	2.1.1 Изградити систем координисања између актера у култури	
	2.1.2 Осмислити и реализовати манифестације за све циљне групе становништва укључивањем њихових представника	
	2.2 Изградити систем информисања грађана	
	2.2.1 Интезивирати промоцију унутар и ван Општине	
	3.1 Иницирати сарадњу између актера у култури на међународном нивоу	
	3.2 Организовати размену културних манифестација	
	Област	СПОРТ
	СТРАТЕШКИ ЦИЉ	<i>ОБЕЗБЕДИТИ ОДГОВАРАЈУЋЕ УСЛОВЕ ЗА РАЗВОЈ СПОРТА</i>
РЕЗУЛТАТИ	1. Оспособљен и мотивисан стручни кадар	
	2. Модернизовани, опремљени и добро одржавани спортски терени	
	3. Унапређена организација великих спортских манифестација	
	4. Унапређен рекреативни спорт	
АКТИВНОСТИ	1.1 Обезбедити адекватну анализу постојећег стручног кадра	
	1.2 Утврдити потребе за организацијом едукативних семинара	
	1.2.1 Организовати семинаре за тренере и спортске раднике свих регистрованих клубова у општини	
	1.2.2 Обезбедити учешће на семинарима ван општине	
	1.3 утврдити критеријуме за награђивање стручних радника	
	1.4 Унапредити услове рада спортиста и спортски радника набавком спортске опреме	
	2.1 Извршити детаљну анализу постојећег стања спортских објеката и утврдити потребе за реконструкцијом и ревитализацијом постојећих објеката	
	2.1.1 Израдити пројектну документацију реконструкције и ревитализације	
	2.1.2 Извршити пројектоване радове на реконструкцији и ревитализацији	
	2.2 Извршити детаљну анализу постојећег стања спортске опреме и утврдити потребе за додатним опремањем	
	2.2.1 Опремити спортске објекте у складу са утврђеним приоритетима	
	2.3 Обезбедити адекватно одржавање објеката кроз редовно финансирање и појачан волонтерски рад	
	2.4 Израдити програм активности за укључивање родитеља и грађана у послове изградње бољих услова за спортске активности	
	3.1 Обезбедити смештајне капацитете	
	4.1 Изградити стратешки план или програм унапређења рекреативног спорта	

Област	БРИГА О МЛАДИМА
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	ОБЕЗБЕДИТИ АКТИВНО УЧЕШЋЕ МЛАДИХ У РАЗВОЈУ ЛОКАЛНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ
РЕЗУЛТАТИ	1. Остварена сарадња младих и кључних институција локалне самоуправе 2. Осособљена и мотивисана омладина за решавање приоритетних питања
АКТИВНОСТИ	1.1 Основати канцеларију за младе 1.1.1 Обезбедити просторне, техничке и кадровске услове за рад 1.1.2 Остварити комуникацију и размену искустава са канцеларијама из других општина 1.2 Израдити Акциони План за младе и обезбедити његово спорвођење 2.1 Обезбедити адекватан простор и опремити га за интернет клуб 2.2 Организовати креативне, едукативне и превентивне радионице 2.3 организовати националне и међународне кампове 2.4 Обезбедити информатичку обуку деце и омладине 2.5 Обезбедити усавршавање страних језика за децу и омладину 2.6 Осмислити програме ангажовања младих кроз волонтерски рад у разним областима (помоћ старима, екологија и комунална област, борба против болести зависности, у организацији културних и туристичких манифестација)
Област	ЛОКАЛНА САМОУПРАВА
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	УНАПРЕДИТИ ОПШТИНСКУ УПРАВУ У ФУНКЦИОНАЛНУ, ЕФИКАСНУ И МОДЕРНУ
РЕЗУЛТАТИ	1. Повећано учешће јавности у припремању и доношењу нормативних аката локалне самоуправе 2. Повећана ефикасност рада општинске управе 3. Остварена сарадња са општинама и земљама из окружења 4. Стратегија локалног одрживог развоја реализована
АКТИВНОСТИ	1.1 Информисати јавност путем локалних медија о могућности њиховог учешћа у процесу доношења нормативних аката 1.2 Изградити механизам позивања грађана за изношење својих предлога и иницијатива из надлежности локалне самоуправе 1.3 Организовати јавне расправе о нацртима нормативних аката који се предлажу на локалној скупштини на усвајање 2.1. Обједињавање делова управе под једним кровом ради боље координације 2.2. Опремање и техничко осавремењавање свих служби и месних канцеларија 2.3. Повезивање матичне службе са месним канцеларијама 2.4. Обука свих службеника 2.5. Стварање комплетне електронске базе података 2.6. Успоставити систем награђивања и санкционисања запослених 3.1. Иницирати контакте са општинама из окружења преко канцеларије за протокол и информисање 3.2. Организовати сусрете представника општина ради договора о сарадњи 3.3. Обезбедити сагласност локалне скупштине за успостављање сарадње 3.4. Израдити заједничке пројекте из области Стратегије локалног одрживог развоја 4.1. Формирати канцеларију за имплементацију локалне стратегије одрживог развоја

Област	ЦИВИЛНИ СЕКТОР
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	<i>УНАПРЕДИТИ ДЕЛОВАЊЕ ЦИВИЛНОГ СЕКТОРА</i>
РЕЗУЛТАТИ	1. Развијена сарадња локалне самоуправе и цивилног сектора
АКТИВНОСТИ	1.1 Формирати базу података о цивилном сектору и њиховим активностима у општини
	1.2 Организовати едукације по потреби
	1.3 Обезбедити суфинансирање пројеката цивилног сектора из локалног буџета (расписивање конкурса и одређивање приоритета и критеријума)
	1.4 Систематском едукацијом јавности развити свест о значају деловања цивилног сектора и развијању волонтерског рада
	1.5 Реализовати студијске праксе (размена искустава, усвајање примера добре праксе)
Област	ЛОКАЛНА САМОУПРАВА
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	<i>ПОДИЗАЊЕ КАПАЦИТЕТА ЈАВНИХ ПРЕДУЗЕЋА, ЈАВНИХ УСТАНОВА И МЕСНИХ ЗАЈЕДНИЦА</i>
РЕЗУЛТАТИ	1. Већа ефикасност јавних предузећа и јавних установа 2. Већа ефикасност месних заједница
АКТИВНОСТИ	1.1. Опремање ЈП и ЈУ и њихово информатичко повезивање
	1.2. Обука службеника ЈП и ЈУ
	1.3. Обједињеност наплате услуга и електронска наплате
	2.1. Реновирање објеката Месних заједница
	2.2. Информатичко повезивање Месних заједница
	2.3. Обука запослених у Месним заједницама ради бољег пружања услуга грађанима и стандардизовања услуга
	2.4. Оснивање услужних центара у свим Месним Заједницама

ИНФРАСТРУКТУРА

У наредне две до пет година треба тежити томе да се изврши ојачање коловозне конструкције на путевима на којима још увек није извршено, као и да се изврши изградња завршних слојева на постојећим асфалтним коловозима локалних путева и улица.

Негативни ефекти проласка магистралних и регионалних путева кроз центре насеља су евидентни, са трендом повећања, па се већ сада у оквиру урбанистичких планова евидентирају захтеви за обилазницама како би се транзитни токови елиминисали ван урбаних простора. Актуелни проблем је нужност изградње обилазнице магистралног пута М-18 око града Оџака чиме би се транзитни саобраћај кроз средиште Оџака изместио на заобилазницу. Паралелно са овим радовима, неопходно је извршити реконструкцију деонице пута на релацији Оџаци-Српски Милетић-Дорослово.

Будући да је веза између општине Оџаци и општине Кула пут Бачки Грачац-Крушчић због велике преоптерећености и неадекватног одржавања пропала, потребно је хитно извршити реконструкцију. Тај путни правац иде према Црвенки и шећерани и представља пут транспорта репе са територије општине Оџаци у шећерану. На основу претходног, држава би морала да дефинише економски интерес за санацију овог пута и да за почетак изврши категоризацију како би се дефинисала надлежност за његово одржавање.

Интерес општине Оџаци је међусобна повезаност свих насеља изградњом нових путних праваца, и то:

- Српски Милетић-Бачки Брестовац,
- Српски Милетић-Бачки Грачац,
- Српски Милетић-Каравуково,
- Дeroње-Каравуково,

- Лалић-Бачки Грачац,
- Лалић-Ратково

Потешкоћу представља и велики број укрштања друмског и железничког саобраћаја у нивоу тако да се у будућности мора наћи оптималан број укрштања, како би се исти безбедносно опремили. Да би се постигао жељени циљ за нови квалитет регионалног саобраћаја неопходно је у наредних пет година пруге у Западнобачком округу ревитализовати.

Као циљна анализа сагледавања тротоарских површина су друштвена одговорност за побољшавањем квалитета одвијања овог саобраћаја, па ћемо дати укратко следеће предлоге:

- због еколошке предности у зони ужег центра града Оџака пресвући постојеће тротоаре новим бехатон подлогама све површине које су ширине од 1,2м са постављеним ивичњацима и бојом и дезеном које неудару од објеката окружења који ће у скорој будућности претрпети промене на фасадама;
- првенствено отпочети са радовима на локацијама које користе грађани за задовољавање својих интелектуално пословних делатности а то су: Улица Сомборска (од Школске до Железничке), улица Кнез Михајлова (од Улице Видовданске до Улице Бачке) и Улица Јурија Гагарина (од Улице Школске до Железничке)

Једна од приоритетнијих инвестиција треба да буде замена водоводних азбестних цеви. Средствима Фонда за капиталне пројекте АП Војводине у току је решавање проблема недозвољених супстанци и тврдоће воде. За решавање проблема капацитета за сада нису обезбеђена средства.

Пракса показује да би најбоље решење за водоснабдевање била изградња регионалног постројења за прераду воде или пак за сва насеља општине Оџаци. Ограничавајући фактор су и финансијска средства која општински буџети за сада не могу да обезбеде без помоћи виших нивоа власти.

Регионални систем снабдевања водом базира се на водозахвату у приобаљу Дунава. Постројење за третман воде је заједничко за општину Оџаци. Основне карактеристике таквог система су нешто нижа цена прераде воде, али већа улагања у транспорт односно ценовање и пумпање. Поред тога неопходна су улагања у претходне истражне радове које свакако треба започети јер захтевају значајна улагања као и време.

Месне заједнице су у фази израде пројеката канализационе мреже отпадних вода. Израда пројеката се финансира из покрајинских фондова. Изградња канализационе мреже у осталим МЗ ће се финансирати средствима месног самодоприноса, донацијама општинског буџета. Та средства неће бити довољна и месне заједнице ће бити принуђене да захтевају суфинансирање од покрајине и републике.

Након изградње ГМРС Оџаци треба приступити развоју гаса од ГМРС до насељених места као и кроз насељена места. Потребно је донети скупштинску Одлуку о формирању јавног предузећа за изградњу објеката на гас и дистрибуцију гаса, и сачинити финансијску конструкцију за напред наведено.

Са аспекта експлоатације нафте, природног гаса и термоминералних вода, предметни простор потребно је планирати за истражне бушотине АД НИС-НАФТАГАСА, јер посматрани простор спада у одобрени истражни простор АД НИС-НАФТАГАСА, на основу Решења Министарства рударства и енергетике. Сходно томе, овај простор би требало резервисати за будуће истражне радове АД НИС-НАФТАГАСА, у сагласности са датим површинама и динамиком реализације истраживања. У случају изградње објеката од стране будућих инвеститора који би градили своје објекте у близини АД НИС-Нафтагасових потребно је да прибаве сагласност од АД НИС-Нафтагаса.

У наступајућем периоду потребно је обезбедити развој, квалитетно и континуално унапређење инфраструктуре ангажовањем најстручнијих расположивих кадрова, применом транспарентног поступка, уз коришћење свих доступних извора финансирања и успостављања стандарда у управљању инфраструктурним системима.

Председник општине ће се старати о развоју општинске инфраструктуре коришћењем свих доступних начина финансирања од стране Републике, локалних извора или донација чинећи поступке јавних набавки транспарентним и праведним.

Председник општине ће, уз сагласност надлежног министарства, донети дугорочни план развоја инфраструктуре, који ће бити даља основа за планирање општинског буџета.

Велики проблем је недостатак квалитетних квалификованих кадрова који би помогли својим знањем и стручношћу у развој инфраструктуре у општини Оџаци. Неопходно је формирати стручне службе на територији општине Оџаци које ће кроз саветодавну, стручну и едукативну функцију омогућити примену нових научних достигнућа и на тај начин извршити унапређење развоја инфраструктурне мреже.

Константан проблем недостатка свежег капитала постепено се решава средствима добијеним од Националних инвестиционих фондова и других извора. Потребно је приступити изради пројектне документације како би се могло учествовати на конкурсима за прибављање недостајућих средстава.

СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ

ИНФРАСТРУКТУРА	
ОПШТИ ЦИЉЕВИ	<ul style="list-style-type: none"> Повећање безбедности саобраћаја Смањење загађења ваздуха у насељу Обезбедити несметан проток саобраћаја возила и пешака Побољшање здравља становника Бољи естетски изглед комплетне градске средине Спречити нарушавање здравља људи појавом заразе из земљишта презасићеног отпадним водама Боље здравствено стање становништва Повећати квалитет живота становништва
Област	САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА – ДРУМСКИ САОБРАЋАЈ
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	<i>ДОВЕСТИ ПУТНУ МРЕЖУ У ЗАДОВОЉАВАЈУЋЕ СТАЊЕ</i>
РЕЗУЛТАТИ	<ul style="list-style-type: none"> 1. Побољшане техничке карактеристике путева 2. Повећана проточност путева 3. Измештен тешки теретни саобраћај из насеља
АКТИВНОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> 1.1 Реконструисати све путне правце 1.2 Поставити бранике на све пружне прелазе 1.3 Санирати мостове 1.4 Регулисати саобраћај <ul style="list-style-type: none"> 1.4.1 Израдити ППРС за сва насеља 1.4.2 Реконструисати раскрснице <ul style="list-style-type: none"> 1.4.2.1 Проширити раскрснице 1.4.2.2 Поставити светлосну саобраћајну сигнализацију 1.5 Изградња бицикличких стаза 2.1 Урадити завршни слој на асфалтним коловозима локалних путева 3.1 Изградити обилазницу са Ј.П. Путеви Србије <ul style="list-style-type: none"> 3.1.1 Израдити идејни и главни пројекат обилазнице <ul style="list-style-type: none"> 3.1.1.1 Израдити план парцелације и геодетски снимак 3.1.1.2 Урадити експропијацију земљишта
Област	ПАРКИНЗИ И ТРОТОАРИ
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	<i>ПОБОЉШАТИ СТАЊЕ ПАРКИНГ ПРОСТОРА И ТРОТОАРА</i>
РЕЗУЛТАТИ	<ul style="list-style-type: none"> 1. Обезбеђен паркинг простор за потребе Оџака 2. Израђени планови техничке регулације саобраћаја 3. Подесно испланиран пешачки саобраћај
АКТИВНОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> 1.1 Квалитетно урадити паркинге <ul style="list-style-type: none"> 1.1.1 Изградити нове и проширити постојеће паркинге 1.1.2 Обезбедити редовно одржавање 1.1.3 Прописно обележити

	2.1 Спроводити казнену политику
	2.1.1 Донети одговарајуће прописе
	2.1.2 Остварити координацију надлежних органа
	3.1 Реконструисати и изградити тротоаре
	3.1.1 Обезбедити квалитетно одржавање постојећих
	3.1.2 Обезбедити одвођење атмосферске воде
	3.2 Усагласити пројекте за изградњу комуналних објеката
	3.2.1 Основати стручну службу за реализацију
Област	ЗЕЛЕНЕ ПОВРШИНЕ
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	ИЗГРАДИТИ ДОВОЉАН БРОЈ ЈАВНИХ ЗЕЛЕНИХ ПОВРШИНА
РЕЗУЛТАТИ	1 Обезбеђен адекватан простор за поставку паркова и зелених оаза
	2. Развијена култура односа према зеленилу
	3. Обезбеђена адекватна нега постојећег зеленила
АКТИВНОСТИ	1.1 Обезбедити адекватну планску документацију
	1.1.1 Обезбедити адекватну стручну службу за зеленило на локалном нивоу
	1.1.2 Доношење адекватних локалних прописа у вези зеленила
	1.2 Обезбедити средства
	1.2.1 Ускладити обезбеђивање средстава у складу са новоствореном планском документацијом
	2.1 Иницирати адекватну едукацију школске и предшколске деце
	2.1.1 Ангажовати педагошки стручни кадар у слободним активностима везаним за зеленило
	2.2 Обезбедити адекватан однос становништва према зеленилу
	2.2.1 Ангажовати педагошки стручни кадар у слободним активностима везаним за зеленило
	3.1 Створити адекватну планску политику налогодавних органа према зеленилу
	3.2 Обезбедити бољу опремљеност извођача радова на одржавању зеленила
Област	ОТПАДНЕ ВОДЕ
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	СМАЊИТИ СТЕПЕН ПРЕЗАСИЋЕНОСТИ ЗЕМЉИШТА ОТПАДНИМ ВОДАМА
РЕЗУЛТАТИ	1. Смањен број септичких јама
	2. Реконструисана атмосферска канализација
	3. Контролисано испуштање градске канализације у каналску мрежу
	4. Адекватно одржавање постојећих пречистача
АКТИВНОСТИ	1.1 Израдити фекалну канализацију
	1.1.1 Израдити пројектно-техничку документацију
	1.1.2 Иницирати придржавање прописа
	1.1.3 Обезбедити одговарајуће техничке услове
	1.1.3.1 Повећати број црпних станица
	1.1.4 Обезбедити урбанистичке планове
	1.1.4.1 Донети одговарајуће програме
	1.1.4.2 Спровести благовремено урбанистичко планирање
	2.1 Извођење мреже атмосферске канализације
	2.1.1 Обезбедити бољу техничку опремљеност надлежног комуналног предузећа
	2.1.2 Обезбедити проходност појединих атмосферских канала
	3.1 Обезбедити довољан број пречистача отпадних вода
	3.1.1 Израдити пројектно-техничку документацију
	3.1.2 Приступити извођењу радова на изградњи
	4.1 Ангажовати стручни кадар
	4.2 Изградити централни уређај за пречишћавање

Област	КВАЛИТЕТ ВОДЕ ЗА ПИЋЕ
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	ОБЕЗБЕДИТИ ЗДРАВСТВЕНО ИСПРАВНУ ВОДУ ЗА ПИЋЕ
РЕЗУЛТАТИ	1. Оријентација постојећих водозахвата ка квалитетнијим изданима 2. Обезбеђена заштита подземних вода 3. Обезбеђена квалитетна дистрибутивна мрежа
АКТИВНОСТИ	1.1 Обезбедити потпуну санитарно-техничку заштиту изворишта 1.1.1 Смањити број септичких јама 1.1.1.1 Изградити атмосферску канализацију 1.1.1.2 Изградити фекалну канализацију 2.1 Контролисати примену хемијских средстава у пољопривреди 3.1 Смањити хаварије на цевоводу 3.1.1 Заменити цевовод савременим материјалима 3.2 Увести одговарајуће програме одржавања 3.2.1 Обезбедити адекватно одржавање цевовода
Област	ЕНЕРГЕТИКА
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	СМАЊИТИ ПОТРОШЊУ ЕНЕРГЕНАТА БУЏЕТСКИХ КОРИСНИКА И ЈАВНИХ ПРЕДУЗЕЋА
РЕЗУЛТАТИ	1. Објекти задовољавају стандарде у потрошњи енергената 2. Дobar квалитет енергената 3. Успостављени механизми контроле потрошње
АКТИВНОСТИ	1.1 Добро изоловати објекте 1.2 Смањити хаварије на ложиштима 1.2.1 Добро одржавање ложишта 1.2.2 Благовремено ремонтовање 1.2.2.1 Ангажовати стручни кадар 1.3 Модернизовати технологију 2.1 Стручно изабрати добављаче 2.1.1 Ангажовати стручан кадар 2.2 Вршење контроле енергената 2.2.1 Набавити мерну апаратуру 2.2.2 Успоставити процедуру контроле 3.1 Ангажовати стручни кадар 3.2 Успоставити нормативну процедуру
Област	ГАСИФИКАЦИЈА
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	ИЗГРАДИТИ ГАСИФИКАЦИЈУ НАСЕЉА
РЕЗУЛТАТИ	1. Израђена техничка документација 2. Формирано јавно предузеће
АКТИВНОСТИ	1.1 Урадити студију оправданости 1.1.1 Анкетирати грађане о заинтересованости спровођења гасних прикључака 1.1.2 Испитати потребу потрошње гаса у индустрији 1.2 Урадити геодетску подлогу 1.3 Решити имовинско-правне односе 1.3.1 Урадити пројекат препарцелације 1.3.2 Урадити пројекат експропијације 2.1 Успоставити бољу координацију између надлежних органа (Лок. самоуправе и Републике) 2.1.1 Оформити координационо тело и технички стручно лице које би било веза између Лок. самоуправе и Републике 2.2 Дефинисати гасификацију Општине као стратешки циљ 2.2.1 Предложити формирање јавног предузећа од стране лок. органа власти

ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ

Основни циљеви заштите, развоја и уређења подручја плана, били би:

- Максимално искористити геосаобраћајни положај-укрштање више путних праваца (друмски, железнички и водни)
- Планску документацију користити за приступ инвестиционим фондовима
- Комплетирану планску документацију користити за привлачење потенцијалних инвеститора
- Планску документацију користити за промоцију понуде
- Планску документацију користити за укључивање еколошких стандарда
- Стварање планског основа за организовани просторни развој, заштиту и уређење простора подручја општине Оџаци;
- Рационално коришћење простора ради повећања функционалне и развојне ефикасности;
- Изналажење простора и могућности за остварење одрживог развоја пољопривреде и њено усклађивање са осталим делатностима;
- Очување расположивог фонда обрадивих површина земљишта;
- Очување, унапређење и заштита природе, посебних природних вредности и непокретних културних добара;
- Туристичка валоризација природних вредности на простору општине Оџаци и обезбеђивање услова за развој различитих облика туризма;
- Заштита посебно вредних, угрожених и деградираних подручја;
- Интеграција заштите животне средине у све појединачне секторске политике и стратегије развоја;
- Планирање и одрживо коришћење природних ресурса, добара и енергије;
- Увођење енергетски економичнијих технологија и постепени прелазак на максимално могуће коришћење обновљивих природних ресурса;
- Подстицање производње и примене технологија које смањују загађивање животне средине и производњу отпада;

Ради остваривања основних циљева заштите, развоја и уређења планског подручја у наредном периоду, као приоритети привредног развоја су утврђене следеће делатности:

- пољопривреда;
- туризам;
- развој Луке Богојево и робно-транспортног центра Богојево и
- индустрија.

Из свега наведеног произилази следеће:

- Неопходно је веће ангажовање свих грађана у процесима израде урбанистичко-планске документације.
- Повећати заинтересованост будућих инвеститора привредних објеката да учествују у изради планова.
- Потребно је обезбедити изворе финансирања за израду урбанистичко-планске документације.
- Обезбедити адекватан стручни кадар за вршење свих делатности везаних за урбанизам и просторно планирање.
- Настojати да се службе задужене за израду и праћење урбанистичких планова модернизују и технички опреме како би се обезбедило ефикасније упознавање са важећим урбанистичким плановима.

СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ

ПРОСТОРНО И УРБАНИСТИЧКО ПЛАНИРАЊЕ	
ОПШТИ ЦИЉЕВИ	Рационално коришћење животног простора Смањење незапослености
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	ОБЕЗБЕДИТИ АДЕКВАТНУ РЕАЛИЗАЦИЈУ ПЛАНИРАНОГ ПРОСТОРА
РЕЗУЛТАТИ	1. Унапређена адекватна служба за реализацију планираног простора 2. Обезбеђена средства за реализацију 3. Решени имовинско-правни односи 4. Изграђена свест грађана о важности укључивања у процес израде планских докумената 5. Унапређена служба за урбанизам и просторно планирање
АКТИВНОСТИ	1.1 Обезбедити простор и техничку опремљеност службе 1.2 Ангажовати надлежне органе за обезбеђивање финансијских средстава 1.3 Ангажовати стручни кадар и већи број извршилаца 2.1 Израдити дугорочан финансијски план у складу са приоритетима, реалним потребама и могућностима 2.2 Формирати службу за праћење инвестиционих фондова 3.1 Активирати службу надлежну за решавање имовинско-правних односа 3.2 Адекватно испланирати средства за решавање имовинско-правних односа 4.1 Информисати и едуковати грађане о важности адекватног планирања и спровођења планских докумената 4.2 Информисати и едуковати привредне субјекте о важности адекватног планирања и спровођења планских докумената 5.1 Поставити ГИС 5.2 Омогућити да сва важећа планска документација буде доступна заинтересованим лицима и у електронском облику, путем интернета

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Деца и омладина

Када је у питању рад са дисфункционалним породицама као и рад са децом и омладином која испољавају поремећај у понашању евидентан је *недостатак превентивних породичних програма намењених породицама, деци и омладини* у циљу превенције дисфункционалности, сређивања породичних односа, превенције мп. делинквенције, ресоцијализације малолетника као и подизања родитељске компетенције. *У пракси се препознаје потреба за континуираним саветодавно-терапеутским радом са породицом. Ова растућа потреба превазилази постојеће капацитете ЦЗСР, а решење овог проблема је могуће кроз отварање саветовалишта за брак и породицу који би се бавио и превентивним деловање.*

Деца жртве насиља

Као један од најважнијих проблема у овој области јесте недостатак адекватних мера за помо жртвама породичног насиља, као и институционални оквир који ће обезбедити и реализовати те исте мере. Под институционалним оквиром се подразумева формирање 4 основна и повезана механизма за помоћ жртвама насиља: СОС телефон, мобилни тим, саветовалиште и ургентно хранитељство. Као други важан проблем јавља се недовољна ефикасност институција на локалном нивоу у заштити деце од занемаривања и злостављања. Кроз унапређење заједничког деловања и сарадње локалних институција и значајних актера у заштити деце од занемаривања и злостављања, формирањем и развојем мреже и потписивањем постојећег протокола о сарадњи, обезбедило би се решавање овог проблем. Такође, једна од важних активности коју треба спороводити континуирано је информисање јавности о проблему занемаривања и злостављања и насиљу у породици.

ОСИ

С обзиром на стално погоршавање положаја ОСИ, а како би им се обезбедила адекватна помоћ, неопходно је формирати мобилне тимове са едукованим волонтерима и члановима породица ОСИ који би пружали услуге кућне неге и лечења и помоћи у кући. Такође један од видова помоћи ОСИ јесте обезбеђивање доступности свим институцијама, односно слободе и могућности кретње особа са инвалидитетом. Отклањање архитектонске баријера и унапређење превоза олакшало би приступ установама социјалне и здравствене заштите а нарочито просветним установама. Кроз изградњу сервиса који би омогућили осамостаљивање инвалидних лица у свом окружењу а првенствено унапређење и формирање социјалних услуга омогућио би се што самосталнији живот ОСИ (заштићено становање, заштитне радионице). Друге активности које ће допринети развоју ове области јесу формирање одељења СОШа при некој од редовних основних школа које функционишу на територији општине Оџаци, као и прављење адекватне базе података и механизма ажурирања података.

Категорија старих

За остварење стратешког циља неопходно је ангажовање приватног сектора за улагања у активности на пољу заштите старих људи у пружању помоћи и заштити остарелих лица и подизању квалитета живота. Неопходно је разрадити и унапредити систем заштите старих преко геронто-домаћица, повећањем њиховог броја и проширењем услуга на селу.

Због великог броја старих лица, који чине око 30% целокупног становништва, и израженим трендом даљег пораста ове категорије становника, неопходно је радити на проширивању институционалних и ванинституционалних облика заштите на територији општине Оџаци и то:

- отварањем мањих геронто куће на територији општине ,
- отварањем установе, објекта за геронтолошко збрињавање старих
- отварање клубова за старе
- организовањем сервис служби Помоћ у кући и Службе за кућну негу и
- успостављање рада народне кухиње као мера помоћи социјално најугриженијим категоријама без обзира на годиште, здравствени статус (стари, инвалидне особе, незапослени, Роми) чиме би се обухватило више циљних група и не само лица на евиденцији Центра већ и тзв. "гранични случајеви" који нису у систему социјалне заштите али због тешког материјалног стања нису у могућности да себи обезбеди задовољавање основних егзистенцијалних потреба.

СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	
ОПШТИ ЦИЉЕВИ	Смањење сиромаштва код деце
	Обезбеђење оптималних услова за развој деце
	Висок степен безбедности деце
	Смањење броја дисфункционалних породица
	Самњење броја деце без адекватног родитељског старања
	Смањење броја деце агресивног и асоцијалног понашања
	Активна укљученост ОСИ у сва друштвена збивања
	Бољи квалитет живота
	Сензибилисана јавност
	Смањити сиромаштво
	Побољшати здравствени статус
	Укључити Роми у сва друштвена збивања
Област	ДЕЦА И ОМЛАДИНА
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	<i>ПОВЕЋАЊЕ БРОЈА ДЕЦЕ КОЈА РЕАЛИЗУЈУ СВОЈЕ ПОТРЕБЕ И ПОТЕНЦИЈАЛЕ У ПОРОДИЦИ</i>
РЕЗУЛТАТИ	1. Већи број деце обухваћен системом социјалне и дечије заштите
	2. Социјално угрожене породице укључене у процес економског осамостаљивања
	3. Породичне снаге и капацитети ојачане и оспособљене за одговорно родитељство
АКТИВНОСТИ	1.1 Формирање јединствене базе подата и континуирано откривање и евидентирање социјално угрожене деце
	1.2 Континуирано укључивање социјално угрожене деце у систем социјалне и дечије заштите
	1.3 Покретање и реализација иницијативе да сва деца са посебним потребама, под старатељством и хранитељством, остварују право на дечији додатак независно од висине прихода
	1.4 Пружање материјалне подршке деци из социјално угрожених породица у виду ослобађања плаћања похађања забавишта, бесплатне ужине, доступнијих општинских стипендија
	2.1 Доношење и реализације програма запошљавања корисника МОП-а, једнократних помоћи и самохраних родитеља, у локалној заједници
	3.1 Формирање Саветовалишта за рад са породицама у циљу јачања породичних снага и подизања родитељске компетенције

Област	НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	<i>ОБЕЗБЕДИТИ АДЕКВАТНУ ЗАШТИТУ ДЕЦЕ ОД НАСИЉА У ПОРОДИЦИ НА ЛОКАЛНОМ НИВОУ</i>
РЕЗУЛТАТИ	1. Надлежне институције добро опремљене и развијене 2. Рад надлежних институција усклађен и искоординисан 3. Изграђен систем благовременог откривања проблема
АКТИВНОСТИ	1.1 Едуковати и ангажовати стручне кадрове 1.2 Формирати мобилни тим 1.3 Формирати саветовалиште 2.1 Изградити заједнички информациони систем и базу података 3.1 Развити систем информисања 3.2 Едуковати и информисати становништво и јавност о величини проблема
Област	ОСОБЕ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ (ОСИ)
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	<i>ОБЕЗБЕДИТИ АДЕКВАТНУ СОЦИЈАЛНУ ЗАШТИТУ ОСИ НА ЛОКАЛНОМ НИВОУ</i>
РЕЗУЛТАТИ	1. Изграђен и формиран добар ванинституционални систем заштите ОСИ 2. Рад удружења усклађен и искоординисан 3. Волонтерски рад је развијен
АКТИВНОСТИ	1.1 Едуковати и ангажовати стручне кадрове 1.2 Формирати мобилни тим за пружање услуга кућне неге и лечења 1.3 Омогућити ОСИ приступ свим инфраструктурним објектима (отклањање архитектонских баријера) 2.1 Осмислити и изградити програме заједничког деловања 2.2 Изградити заједнички информациони систем и базу података 3.1 Развити систем информисања о потребама и проблемима ОСИ
Област	РОМИ
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	<i>ПЕРМАНЕНТНО ПОБОЉШАТИ СОЦИО-ЕКОНОМСКИ ПОЛОЖАЈ РОМА</i>
РЕЗУЛТАТИ	1. Висок степен запослености ромске популације 2. Формиран механизам др.помоћи материјално угроженим ромским породицама 3. Све већи број ромске деце укључен у образовни систем 4. Квалитет стамбених објеката побољшан
АКТИВНОСТИ	1.1 Формирати радни програми за ангажовање НК радне снаге 2.1 Установити бенефиције деци школског узраста 2.2 Формирати служба Народне кухиње 3.1 Развити систем информисања и едуковања Рома о значају проблема 3.2 Развити систем бенефиција деци школског узраста 4.1 Укључити домаћинства на постојећу инфраструктуру
Област	СТАРИ
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	<i>КВАЛИТЕТ ЖИВОТА СТАРИХ СЕ ПОБОЉШАВА</i>
РЕЗУЛТАТИ	1. Формиран механизам др.помоћи материјално угроженим старачким домаћинствима 2. Изграђен систем адекватне друштвене бриге о старима без породичног старања 3. Здравствене услуге доступне непокретним, инвалидним и тежим хроничним болесницима 4. Координиран и осмишљен рад удружења грађана и пензионера, 5. Развијен волонтерски рад

АКТИВНОСТИ	1.1. Формирана служба Народне кухиње
	1.2. Установљене бенефиције за плаћање општинских дажбина
	2.1. Формирани институционални облици социјалне заштите (Дом за старе у Оџацима, Мале геронто куће по селима)
	2.2. Формиран ванинституционални облик социјалне заштите -Служба помоћ у кући
	3.1. Формирана и развијена служба кућне неге и лечења
	4.1. Формирана јединствена база података и механизми њеног ажурирања,
	4.2. Утврђени програми заједничког деловања удружења грађана и пензионера
	5.1.Развијен систем информисања о проблемима популације старих и популарисања волонтерског рада

ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Како би се адекватно сачувала животна средина и како би се мере заштите интегрисале у развојне гране, неопходно је спровести низ активности и пројеката за све у претходном текату наведене области. Поред конкретних активности које се односе на изградњу неопходних објеката и капацитета који ће директно утицати на смањење загађења животне средине, такође треба увести и посебне мере едукације, информисања како би целокупно становништво општине Оџаци директно кроз свакодневни живот могло утицати на побољшање стања животне средине.

У циљу заштите животне средине и одрживог развоја предметног подручја, неопходно је:

- на СО Оџаци донети све потребне одлуке и правилнике који су обавезни на основу Закона о заштити животне средине,
- иницирати израду ЛЕАП-а,
- увести локалну еколошку таксу,
- увести ефикасан систем казни за загађиваче и бенефиције за оне који то нису,
- кадровски ојачати Службу за заштиту животне средине Општинске управе,
- донети план за стимулацију одговорне потрошње (примарна селекција отпада),
- контролисати примену хемијских средстава за заштиту у оквиру агромера,
- успоставити савремени систем елиминације комуналног отпада, у складу са Националном стратегијом управљања комуналним отпадом, коју је донела влада републике Србије,
- извршити санацију и рекултивацију дивљих депонија и других деградираних простора,
- формирати ветрозаштитни појас,
- иницирати израду програма заштите и развоја заштићених природних добара на територији Општине и предузети мере за њихову одрживу комерцијализацију,
- повећати и унапредити насељско зеленило,
- спровести озбиљну и свеобухватну едукацију становништва,
- конципирати маркетинг акцију о потреби заштите и очувања животне средине,
- повећати издвајања из општинског буџета за програме заштите животне средине,
- основати ЕКО Фонд као буџетски фонд за рационално праћење и коришћење наменских средстава за заштиту животне средине,
- увести подстицајне економске мере за локалне привредне субјекте који поштују концепт еколошке одрживости у свом пословању,
- донети мере за рационализацију потрошње и стимулисање коришћења алтернативних и обновљивих ресурса у објектима којима газдује Општинска управа и Јавна предузећа,
- иницирати доношење мера рационализације потрошње и код привредних субјеката и предузетника,

- донети одлуку којом се уводи систем мониторинга у радној и животној средини као и праћење здравственог стања становништва,
- израдити Програм контроле квалитета ваздуха и донети Одлуку о мерама за заштиту ваздуха од загађења,
- израдити Катастар загађивача,
- успоставити квалитетан систем процене утицаја квалитета ваздуха на здравље становништва,
- увођење комуналне полиције.

Из свега произилази да председник општине треба да донесе предлог мера заштите и унапређења здравља становништва на бази праћења стања у свим сегментима животне средине.

Чврсти комунални отпад

Општина Оџаци је са општинама Кула, Бач, Апатин и Сомбор закључила 2006. године Споразум о формирању региона за управљање комуналним отпадом, према коме је депонија у Сомбору одређена као регионална, а у осталим општинама су лоциране трансфер станице.

Тренутно, за активности регионалног управљања отпадом, надлежан је међуопштински одбор, формиран од по два представника из сваке општине. Прва иницијатива овог одбора треба да буде формирање међуопштинског (регионалног) јавног предузећа. У надлежности новог предузећа било би:

- управљање постројењем за третман отпада,
- управљање регионалном депонијом

Оваква организација подразумева да би у надлежности постојећих општинских комуналних предузећа биле активности:

- сакупљање отпада,
- транспорта од места прикупљања отпада до трансфер станице и од трансфер станице до регионалне депоније,
- управљање трансфер станицом

У том смислу ће се за потребе Општине изградити трансфер станица и низ сакупљачких станица у насељима. Тачна локација трансфер станице утврђена је израђеним Планом одрживог управљања отпадом у Западнобачком региону коме општина Оџаци припада, а у складу са Националном стратегијом управљања отпадом, Студијом просторног размештаја регионалних депонија и трансфер станица и позитивним законским прописима који регулишу ову област.

Најефикаснији начин за свеобухватно санирање постојећег стања представља развој и усвајање краткорочног плана управљања комуналним отпадом за територију општине Оџаци, која ће важити до отварања нове регионалне санитарне депоније. Најважнији део овог плана у сваком случају треба да буде изналажење решења за одлагање отпада до изградње регионалне санитарне депоније.

Квалитет земљишта

Загађење пољопривредног земљишта **по основу пољопривредне производње** могуће је спречити рационалном применом минералних ђубрива у пољопривредној производњи и то на основу примене система контроле плодности земљишта тј. да се пољопривредно земљиште ђубри на основу потребе биљака и тренутног стања хранљивих материја у земљишту а не напамет, тако да се избегне одомаћени термин „бацање ђубрива“ већ да планирамо ђубрење пољопривредних биљних врста на основу агрохемијске анализе земљишта. Да се у области заштите биља стриктно примењују одредбе Закона о заштити биља, те да се планирање штетних средстава и њихова примена врши на основу Прогнозно-извештајне службе за заштиту биља.

Да се у што скорије време почне са контролом квалитета прскалица и осталих машина за заштиту биља како би се спречило неправилно третирање пољопривредног земљишта и омогућило да заштиту пољопривредног биља обављају само „лиценцирана“ лица или институције.

Да би се спречило индиректно загађивање пољопривредног земљишта и усева без обзира на начин наводњавања **преко загађивања водотока**, тј. река и канала требало би да се врши контрола воде за наводњавање и да у оним моментима када вода не одговара квалитету да се избегне наводњавање.

Заштита пољопривредног земљишта од **дивљих депонија** на територији општине Оџаци је у њиховој санацији али то представља дуготрајан посао који захтева и значајна материјална средства. Формирање таквих депонија треба што оштрије санкционисати.

Неопходно је спречити **нерационалну изградњу производних и привредних објеката на пољопривредном земљишту** и то стриктном применом Закона о пољопривредном земљишту, корекцијом урбанистичких планова за изградњу индустријских објеката где би се више рачуна повело о пољопривредном земљишту а већина објеката градила на земљиштима која су мање погодна за пољопривредну производњу а то су пре свега слана земљишта.

Квалитет ваздуха

У наредном периоду, неопходно је донети одговарајуће прописе који се односе на загађење ваздуха, Програм контроле квалитета ваздуха као и Одлуку о мерама за заштиту ваздуха од загађења.

Неопходно је организовати са овлашћеним организацијама континуирано мерење емисија и имисија загађујућих материја загађивача са постављањем већег броја мерних места у циљу сагледавања реалног стања.

Праћење загађења обављала би Општинска управа - Инспекција за заштиту животне средине.

Из тих разлога неопходна је изградња заобилазнице, која би у знатној мери допринела смању емисије штетних гасова.

Комунална бука и вибрације

Комунална бука у општини Оџаци је углавном везана за транзитни саобраћај кроз насељена места. Потребно је успоставити континуирано мерење нивоа комуналне буке ради заштите здравља становништва.

Неопходно је у наредном периоду планирати, уклањање извора буке ван људског домета на нашој територији тј. насељу Оџаци које се може решити измештањем саобраћаја изван насеља.

Сузбијање алергених биљака

У наредном периоду, неопходно је развити планове сузбијања амброзије на целокупној територији општине Оџаци. Неопходно је озбиљније укључивање грађана у акцију уништавања амброзије, као и кажњавање власника земљишта који свој поседе држе неуређеним.

Заштитни зелени појасеви

Ваншумско зеленило у виду ветрозаштитних и пољозаштитних појасева је потребно формирати у оквиру саобраћајне, водопривредне инфраструктуре и пољопривредног земљишта. Пројектном документацијом је потребно одредити оптималне ширине и типове заштитних појасева, међусобна растојања и конкретан избор врста у складу са условима станишта. Препоручују се вишередни ажурни појасеви ширине 10-

15m. Потребно је студијом оценити оправданост подизања појасева који би били на пољопривредном земљишту или ван линија путног појаса.

У складу са шумским основама ће се вршити пошумљавање одређених подручја. Рекултивација постојећих легалних и дивљих депонија ће унапредити стање животне средине, формирањем пошумљених површина, у складу са правилницима који дефинишу ову област.

Азил за псе луталице

Општина Оџаци је проблематику око паса луталица ставила на врло висок ниво тако да су издвојена одређена средства за израду пројекта азила.

Међутим, изградња азила за напуштене животиње подразумева не само изградњу одговарајућег објекта већ и изградњу прилазног пута, довод електричне енергије и довод и одвод воде. Због свега наведеног, у скоријој будућности неопходно је издвојити већу количину средстава да би изградња азила била адекватна и законски прихватљива.

СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ

ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	
ОПШТИ ЦИЉЕВИ	Здравија животна средина
	Повећање приноса
	Производња здраве хране
	Побољшати здравствено стање грађана
	Развој екотуризма
	Смањити доминацију над аутохтоним врстама
	Смањити сензибилизацију становништва
	Смањити губитак плодног земљишта
Област	ЧВРСТИ КОМУНАЛНИ ОТПАД
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	АДЕКВАТАН ТРЕТМАН КОМУНАЛНОГ И МЕДИЦИНСКОГ ОТПАДА
РЕЗУЛТАТИ	1. Организовано и безбедно одлагање комуналног отпада 2. Правилно поступање са медицинским отпадом
АКТИВНОСТИ	1.1 Израдити Студију за санацију постојећег сметлишта 1.2 Успоставити континуирано сакупљање ЧКО на целокупној територији општине Оџаци од стране ЈКП 1.3 Обезбедити довољан број контејнера и канти за сакупљање ЧКО за целу територију општине Оџаци 1.4 Набавити нова возила за транспорт отпада 1.5 Увођење контејнера за селективно сакупљање рециклабилних материја 1.6 Потписати споразум о заједничкој изградњи и коришћењу регионалне депоније 1.7 Урадити План детаљне регулације трансфер станице 1.8 Израдити пројекат општинске трансфер станице 1.9 Изградити трансфер станицу 2.1 Сачинити План управљања медицинским отпадом 2.2 Едуковати кадрове за правилно поступање са медицинским отпадом 2.3 Формирати тим за управљање медицинским отпадом (прикупљање, обележавање, транспорт, вођење евиденције и рад са уређајем за термичку обраду медицинског отпада) 2.4 Обезбедити простор за привремено одлагање отпада и простор за термичку обраду 2.5 Набавити уређај за стерилизацију

Област	КВАЛИТЕТ ЗЕМЉИШТА
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	СМАЊИТИ ЗАГАЂЕНОСТ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА
РЕЗУЛТАТИ	1. Пољопривредно земљиште је рационално искоришћено 2. Смањено загађење пољопривредног земљишта по основу пољопривредне производње 3. Смањено загађење пољопривредног земљишта преко загађених водотокова
АКТИВНОСТИ	1.1 Извршити контролу спровођења-примене Просторног Плана и осталих Закона, Правилника и Норматива 2.1 Успоставити механизме за праћење и контролу примене хемијских средстава 2.1.1 Спровести контролу плодности земљишта 2.1.2 Узорковати земљиште 2.1.3 Вршити агрохемијске анализе 2.2 Осмислити и успоставити ситем едукације пољопривредних произвођача 3.1 Контролисати испуштање отпадних вода у водотокове 3.1.1 Примењивати позитивне законске прописе 3.2 Вршити контролу воде за наводњавање
Област	КВАЛИТЕТ ВАЗДУХА
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	СМАЊИТИ СТЕПЕН ЗАГАЂЕНОСТИ ВАЗДУХА
РЕЗУЛТАТИ	1. Смањен ниво загађености ваздуха као последице саобраћаја у центру града 2. Смањен ниво загађења ваздуха из домаћинства 3. Смањен ниво загађења ваздуха из ложишта ЈКП 4. Успостављен мониторинг квалитета ваздуха
АКТИВНОСТИ	1.1 Израдити план генералне регулације саобраћаја у свим насељеним местима 1.2 Извршити анализу утицаја саобраћајне фреквенције на загађење ваздуха 2.1 Израдити студију процене утицаја гасификације на животну средину 2.2 Имплементација студије 3.1 Утврдити емисију на ложиштима 3.2 Утврдити узроке повећане емисије гасова на ложиштима 3.2.1 Ангажовати овлашћене институције за утврђивање емисије гасова на ложиштима 3.2.2 Извршити оперативна побољшања рада ложишта ЈКП 4.1 Израдити План мониторинга ваздуха 4.1.1 Одредити мерне станице, параметре и динамику праћења 4.1.1.1 Редовно пратити идентификоване параметре на утврђеним мерним местима
Област	БУКА И ВИБРАЦИЈА
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	СМАЊИТИ НИВО КОМУНАЛНЕ БУКЕ (узроковане саобраћајем)
РЕЗУЛТАТИ	1. Изграђена заобилазница 2. Испоштована законска регулатива
АКТИВНОСТИ	1.1 Усагласити урбанистичке планове са мерама заштите животне средине 1.1.1 Ангажовати најрасположивији стручни кадар (при изради урбанистичких планова) 1.1.2 Започети примењивање урбанистичких мера заштите од буке (зонирање насеља, озелењавање насеља 2.1 Ускладити законску регулативу са праксом 2.2. Започети мониторинг нивоа буке 2.2.1. Одредити мерне станице 2.2.2. Израда базе података

Област	СУЗБИЈАЊЕ АЛЕРГЕНИХ ВРСТА
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	<i>СМАЊИТИ ШИРЕЊЕ СТРАНИХ ИНВАЗИВНИХ АЛЕРГЕНИХ ВРСТА</i>
РЕЗУЛТАТИ	1. Становништво препознаје величину проблема (амброзију) 2. Захваћене површине су истретиране од стране грађана и одговорних институција
АКТИВНОСТИ	1.1 Заинтересовати становништво
	1.1.1 Информисати становништво о штетном утицају алергених врста
	1.2 Израдити перманентан едукативни програм са циљем укључивања у борбу против алергених врста
	2.1 Израдити одговарајући стручни план и обезбедити његово спровођење
	2.2 Увођење казних одредби
Област	ЗЕЛЕНИ ВЕТРОЗАШТИТНИ ПОЈАС
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	<i>ИЗГРАДИТИ ВЕТРОЗАШТИТНЕ ПОЈАСЕВЕ</i>
РЕЗУЛТАТИ	1. Препознате и изграђене површине за садњу ветрозаштитног појаса 2. Обезбеђено адекватно планирање
АКТИВНОСТИ	1.1 Обезбедити информације о садашњем стању
	1.2 Рашчишћавање имовинских односа
	2.1 Израдити довољан број пројеката за остваривање ветрозаштитног појаса
	2.1.1 Заинтересовати одговорне људе
	2.1.2 Стручно оспособљавање одговорних људи (семинари)
Област	ЕДУКАЦИЈА
СТРАТЕШКИ ЦИЉ	<i>ВИШИ НИВО ЕКОЛОШКЕ СВЕСТИ</i>
РЕЗУЛТАТИ	1. Едуковани грађани о значају заштите животне средине
АКТИВНОСТИ	1.1 Испитивање потреба и сазнања грађана у области очувања животне средине спровођењем истраживања
	1.2 Израда ЛЕАП-а
	1.3 Организовање семинара и едукације за грађане и стручне службе ради подизања свести о значају очувања животне средине
	1.4 Спровођење медијске кампање ради подизања свести
	1.5 Организовање акција сакупљања секундарних сировина од стране школа, локалне самоуправе и НВО

Аранжмани за имплементацију стратегије

Аранжмане за имплементацију Стратегије одрживог развоја чини локална структура и процедуре које ће осигурати успешно управљање стратешким развојем и успешно спровођење Стратегије локалног одрживог развоја, односно реализација акционих планова:

1. **Структура за управљање процесом примене** Стратегије локалног одрживог развоја општине, представљају је следећи органи и тела општине:

- Скупштина општине – која разматра и усваја Стратегију локалног одрживог развоја општине и годишње акционе планове и у сарадњи са председником општине обезбеђује предвиђена, одговарајућа и сразмерна средства из буџета за реализацију акционих планова. Скупштина општине, најмање једном годишње разматра извештај о примени стратегије и извештај о постигнутим резултатима;
- Председник општине – руководи имплементацијом документа, одређује састав Савета за стратешки развој (именује чланове - представнике свих сектора) и координира систем имплементације у сарадњи са Саветом;
- Савет за стратешки развој – испитује, дефинише и предлаже стратешке приоритете у реализацији акционих планова.

Утврђује предлоге годишњих акционих планова и у сарадњи са надлежним институцијама, организацијама, општинским службама, приватним и цивилним сектором утврђује износе потребних средстава за њихову реализацију, одговоран је за спровођење процеса уз стручну помоћ Канцеларије за локални економски развој у Општинској управи општине Оџаци.

Савет за стратешки развој најмање једном годишње извештава Скупштину општине о постигнутим резултатима, и предлаже евентуалне измене у стратегији.

- Канцеларија за локални економски развој у Општинској управи општине Оџаци –је одговорна за реализацију акционих планова.

Канцеларија редовно консултује и информише јавност о процесу примене Стратегије локалног одрживог развоја и акционих планова и обезбеђује транспарентност у раду.

Адекватан рад структура управљања процесом имплементације стратегије су одељења и службе у оквиру Општинске управе општине Оџаци.

2. Оперативна структура за примену Стратегије

Оперативну структуру представљају сви потенцијални актери у процесу реализације Стратегије локалног одрживог развоја који су стручни и оспособљени да реализују предвиђене програме и пружају услуге професионално, благовремено, исплативо и транспарентно.

У оперативне структуре су укључени актери који ће реализовати Стратегију локалног одрживог развоја општине и то:

- Општинска управа
- Образовне установе (предшколско, основно и средње образовање)
- Месне заједнице
- Удружења грађана
- Дом здравља

- Центар за социјални рад општине Оџаци
- Национална служба за запошљавање Филијала Сомбор Испостава Оџаци
- Канцеларија за локални економски развој
- Туристичка организација општине
- Приватни сектор
- Остали актери

Треба нагласити да се листа не ограничава на само наведене институције и организације, него се принцип подстицања плуралитета константно јача и тежи се ка повећењу броја актера оперативне структуре у реализацији стратегије.

Такође, наглашава се потреба да се постојеће регионалне и међуопштинске структуре за примену стратегије јачају и подстичу ради задовољења потреба што већег броја грађана, али и рационалног коришћења расположивих ресурса.

План праћења и оцене успешности

Циљ праћења и оцене успешности (мониторинга и евалуације) спровођења Стратегије локалног одрживог развоја општине јесте увид у динамику и обим којом се стратегија спроводи. Редовно праћење напретка се спроводи у сврху побољшања ефикасности стратегије.

Мониторинг (систематско и редовно праћење реализације Стратегије) ће се спроводити континуирано током реализације годишњих акционих планова.

Евалуација (оцена успешности) ће се вршити периодично, по завршетку одређених фаза имплементације стратегије. Успешност целовите стратегије ће се оцењивати једном годишње, а извештај ће се подносити Скупштини општине и јавности на увид, разматрање и евентуално кориговање. Финална евалуација ће се обавити по истеку 2015. године.

Предмет мониторинга и евалуације представља целовито сагледавање испуњења активности, специфичних задатака и циљева и стратешких циљева. Целовито сагледавање испуњења активности ће се обавити:

1. праћењем процеса имплементације,
2. праћењем исхода активности,
3. проценом напретка у остваривању циља и
4. проценом утицаја Стратегије локалног одрживог развоја на квалитет живота грађана

Индикатори успешности се одређују на нивоу сваког специфичног циља, комбиновањем квалитативних индикатора (интервју, упитници, анкете, скале процене) и квантитативних индикатора.

Носиоци процеса мониторинга и евалуације: Координатор активности мониторинга и евалуације је Савет, уз стручну помоћ Покрајинског секретаријата за локалну самоуправу и међуопштински сарадњу.

Основна сврха праћења и оцењивања успешности јесте коришћење њихових резултата, што представља најбољу проверу реализације Стратегије локалног одрживог развоја, из чега произилази и могућност кориговања циљева и задатака уколико се процени потребним. Мониторинг-извештаји се сваке године сачињавају и презентују Скупштини општине и јавности на увид и разматрање.

План комуникације - представљања у јавности

Ово поглавље се односи се на све фазе израде и имплементације Стратегије локалног одрживог развоја уз поштовање принципа партиципативности и једнакости.

Циљ предвиђених мера овог дела Стратегије развоја су:

- информисање свих актера у процесу
- мобилисање свих људских и материјалних ресурса
- покретање на акцију свих одговорних друштвених чинилаца.

Интервјуи и новински чланци Савета о уласку општине у процес реализације Стратегије локалног одрживог развоја општине, најави процеса, истицање кључних разлога и очекиваних резултата, конференција за штампу, емисија на локалном радију, израда интернет сајта, само су неки од иницијалних елемената промоције процеса планирања и имплементације.

ЗАКЉУЧАК

После девет месеци активног стручног рада, великог броја састанака Форума и радних група, документ је завршен и припремљен за Јавни увид, који је био омогућен у периоду од 10.11.2008. до 25.11.2008. године, у:

- просторијама свих месних заједница,
- Одељењу за финансије и привреду Општинске управе општине Оџаци,
- Општинским одборима политичких странака,
- ЈКП "УСЛУГА" Оџаци,
- Општинској туристичкој организацији,
- Народној библиотеци "Бранко Радичевић" у Оџацима,
- Информативном центру општине Оџаци.

Сва заинтересована правна и физичка лица могла су поднети евентуалне примедбе и сугестије на изложени документ за време трајања јавног увида Комисији за спровођење процедуре јавне расправе Општине Оџаци у писменом облику до 25.11.2008. године.

Документ је представљен јавности обиласком месних заједница, а промотивни флајери су подељени свим заинтересованим грађанима и члановима Савета, током трајања јавног увида и на самој седници Савета.

Месне заједнице Оџаци, Ратково и Дeroње су доставиле писмене примедбе и сугестије у складу са којима је Нацрт документа допуњен.

У току израде документа, Форум се трудио да свој рад представи јавности, да оствари тимски рад, да документ садржи довољно података и да дефинише реалне, јасне и остварљиве циљеве.

Председник општине Оџаци је образовао Радну групу са задатком да анализира Нацрт документа, предложи измене и допуне, као и предузме све неопходне активности у циљу побољшања постојећег документа.

Ажурирани документ је дат на увид јавности пре усвајања на седници Скупштине општине.

На основу члана 32. став 1. тачка 20. Закона о локалној самоуправи („Сл.гласник РС“ бр. 129/2007), члана 39. став 1. тачка 18. Статута општине Оџаци („Сл.лист општине Оџаци “ бр. 17/08), Скупштина општине Оџаци на 9. седници одржаној 09.09.2010. године, доноси

СТРАТЕГИЈУ ЛОКАЛНОГ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА

ОПШТИНЕ ОЏАЦИ

ЗА ПЕРИОД 2010.-2015. ГОДИНЕ

Члан 1.

ДОНОСИ СЕ Стратегија локалног одрживог развоја општине Оџаци за период 2010.-2015. године.

Члан 2.

Стратегија се примењује од дана доношења и објавиће се у „Службеном листу општине Оџаци“.

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ ОЏАЦИ

Број: 011-24/2010-II

Дана: 09.09.2010.године

ОЏАЦИ

Председник Скупштине,

Милош Пејчић